SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ

Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě

TEORETICKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCA

PODMIENKY FOTOGRAFOV V SLOVENSKÝCH MÉDIÁCH

Opava 2014

Štefan Laktiš

PODMIENKY FOTOGRAFOV V SLOVENSKÝCH MÉDIÁCH
CONDITION FOR PHOTOGRAPHERS IN SLOVAK NEWSPAPER

Štefan Laktiš

TEORETICKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCA

Obor: Tvůrčí fotografie

Vedúci práce: Odb. as. Mgr., MgA. Tomáš Pospěch Ph.D.

Oponent: doc. Mgr. Václav Podestát

Slezská univerzita v Opavě
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Institut tvůrčí fotografie

Opava 2014

Abstrakt: Práca je zameraná na podmienky fotografov v slovenských tlačových médiách. Obsahuje príkladovú ukážku právnej analýzy pracovnej zmluvy a na základe výpovedí respodentov aj opis pracovných podmienok fotografov na Slovensku po roku 1989.

Kľučové slova: fotoreportér v novinách, fotograf v novinách, fotograf a noviny, fotograf a médiá,

Abstract: The work has been aimed at conditions of photographers in the Slovak printed media. It contains an exemplary sample of the legal analysis of the contract of service as well as - on the base of respondent ´s testimonies – the description of working conditions of photographers in Slovakia after
1989.

Keywords: press photographer, photographer in the newspaper, photographer and newspaper, photographer and media

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Akademický rok: **2012/2013**

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení:	**Štefan LAKTIŠ**
Osobní číslo:	**F082208**
Studijní program:	**N8204 Filmové, televizní a fotografické umění a nová média**
Studijní obory:	**Tvůrčí fotografie**
	Tvůrčí fotografie
Název tématu:	**T: Podmienky fotografov v slovenských médiách.**
Téma anglicky:	**T: Condition for photographers in slovak newspaper.**
Zadávající ústav:	**Institut tvůrčí fotografie**

Zásady pro vypracování:

Obsahom práce bude analýza prostredia a podmienok fotografov v médiách najmä po roku 1989. Obsah bude podporený výpoveďami-rozhovormi fotografov generácie na prelome rokov 1989 a novej generácie po roku 2000.

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

Lofaj: Základy zurnalistiky
Hlaváč: Dejiny fotografie
Mravec: Špecifiká fotoreportérovej tvorby
Macek-Hrabušický: Slovenská fotografia 1925-2000
GEO: Fotograf-svedok doby
Rodinný album.sk
Rozhovory: Lofaj, Kamenistý, Tuleja, Kuchta, Benický, Pilc.

Vedoucí diplomové práce: **MgA. Mgr. Tomáš POSPĚCH**
Institut tvůrčí fotografie

Datum zadání diplomové práce: **4. ledna 2013**
Termín odevzdání diplomové práce: **27. dubna 2014**

Prof. PhDr. Vladimír BIRGUS
vedoucí ústavu

V Opavě 8. prosince 2013

PREHLÁSENIE

Prehlasujem, že som tuto prácu vypracoval samostatne za použitia literatúry a uviedol som v nej všetku literatúru a zdroje, ktoré som použil.

Súhlasím so zverejnením v Univerzitní knihovně Slezské university v Opavě, v knihovni Uměleckoprůmyslového muzea v Praze a na webovských stránkach Institutu tvůrčí fotografie FPF SU v Opavě.

Podpis:

POĎAKOVANIE

Ďakujem za vedenie práce Odb. as. Mgr., MgA. Tomášovi Pospěchovi Ph.D.

Ďakujem za právne poradenstvo Mgr. Silvii Moravčíkovej.

Obsah

1. Úvod/Dôvod na napísanie tejto témy ako diplomovej práce 7
2. Štipka histórie 8
3. Ako sa rodí sen 9
4. Ako sa rodí fotograf 11
5. 90-te roky, roky zaujímavé na rozbeh kariéry fotoreportéra 12
6. Situácia na prelome milénia 16
7. Platové podmienky fotoreportérov 17
8. Technické zázemie 21
9. Editovanie fotografií 22
10. Fotoreportér vs. redaktor 25
11. Tvárme sa seriózne! 27
12. Denník SME. Sme vcelku spokojní 30
13. Týždenník .týždeň 31
14. Príklad analýzy zmluvných podmienok v jednom zo slovenských vydavateľstiev 32
15. 1. str. Pracovnej zmluvy 32
16. 3. str. Pracovnej zmluvy 37
17. 4. str. Pracovnej zmluvy 39
18. Fotografické vybavenie. 41
19. Editovanie a odosielanie fotografií 42
20. Keď lifestyle, tak najmä pre kamaráta! 47
21. Keď šéfredaktor po redakcii rozsieva testosterón… 47
    Dámy, to treba využiť!
    Alebo demokracia na spôsob "made in.sk"
22. Kariérny postup: Kárne + výpoveď. Za dlhoročné zásluhy! 48
23. Rozhovory: Päť statočných v rámci česko - slovenského časopriestoru 50
24. Juraj Mravec ml. 51
25. Ján Kuchta 55
26. Juraj Mravec st. 61
27. Joe Klamar 67
28. Antonin Kratochvil 70
29. Epilóg 79
30. Príloha 80
31. Abecedný zoznam použitej literatúry radený podľa autorov 80
32. Abecedný zoznam použitej literatúry radený podľa názvu 80
33. Použité webovské stránky 80
34. Obrazová príloha 82

„Viacmenej, celkovo, s fotografovaním pre printy na Slovensku mám tak zlé skúsenosti, že som sa definitívne rozhodol, že pre ne robiť nebudem."

Juraj Mravec ml., fotograf a kameraman,
27 rokov, rok 2014.

Úvod / Dôvod na napísanie tejto témy ako diplomovej práce

Dôvodom na napísanie mojej diplomovej práce sú moje niekoľkoročné skúsenosti z pôsobenia ako fotografa v printových médiách na Slovensku. Téma je z časti pretavená do príbehu, ktorého korene siahajú do mojej mladosti keď som sa chcel stať fotoreportérom. Túžba, ktorá sa stala nakoniec skutočnosťou, sa postupne začala premieňať na príbeh z čoraz horkejšou profesnou príchuťou. Podobné skúsenosti vo väčšej či menšej miere malo v iných médiách čoraz viacej aj iných kolegov.

Cieľom tejto diplomovej práce je výpoveď. Výpoveď pozostávajúca najmä zo skutočných situácií a mala by poukázať najmä na prístup najmä manažmentu niektorých redakcií vydavateľských domov k fotografom, hraničiaci neraz minimálne s porušovaním Zákonníka práce či aj samotnej ľudskej dôstojnosti, neraz za výrazného použitia mobingu od predstaviteľov redakcií, tváriacich sa častokrát v úvodníkoch periodík veľmi seriózne.

Mojou snahou je zmapovať obdobie najmä po roku 1989 a z časti aj pred týmto rokom, kde mám záujem poukázať tiež aj na niektoré zaujímavé kontrasty medzi oboma obdobiami. Dôraz mojej práce však spočíva najmä na konkrétnych príkladoch ako sa neraz odohrávali v súvislosti s porušovaním zákonov samotným manažmentom redakcie.

Na tomto mieste chcem zároveň zdôrazniť, že z pohľadu práva, čo sa týka ochrany súkromia osobnosti v opísaných situáciách, rovnako aj z pohľadu právnej ochrany mojej osoby, som sa rozhodol, že nebudem zverejňovať všetky mená osôb ako aj konkrétnych periodík, či vydavateľstiev.

Nie je mi doposiaľ známe, kedy týmto spôsobom bola takáto, či podobná téma spracovaná. Práve naopak. O týchto problémoch sa hovorí maximálne medzi fotografmi a problémy bývajú najefektívnejšie riešené výpoveďou tých, ktorých sa to týka. Je to spôsobené, myslím si, najmä strachom zamestnancov presadzovať si svoje práva, ako aj ich nesúdržnosťou pri ich presadzovaní. Vyplýva to aj zo skutočnosti, že súčasná žurnalistika ako remeslo je poznamenaná krízou, ktorej výsledkom je, že mnohí mladí ľudia v nej ako v zamestnaní nevidia perspektívu.

Zároveň čestne prehlasujem, že opísané situácie sa reálne udiali, sú opísané na základe výpovedí viacerých fotoreportérov, ako aj mojich osobných skúseností.

Chcem tiež podotknúť, že počas mojej praxe v médiách som mal možnosť spolupracovať s viacerými kolegami a kolegyňami, s ktorými spolupráca bola pre mňa profesným ako aj ľudským prínosom. A týka sa to aj tých, ktorí buď sú už na prahu dôchodkového veku, alebo sa k nemu blížia.

Štipka histórie

Wikipédia charakterizuje novinársku, spravodajskú, žurnalistickú fotografiu či fotožurnalizmus ako *„… súčasť žurnalistiky, ktorá pripravuje a vytvára snímky pre doplnenie správ alebo článkov. Novinári, ktorí sú zapojení do tohoto odboru, sú obvykle známi ako reportéri, fotožurnalisti alebo grafici a majú významný vzťah k výtvarnej fotografii… Prvý denník, ktorý fotografiu použil bol Daily Graphic v New Yorku v roku 1880."*[1]

Z uvedeného logicky vyplýva, že ľudia, ktorí následne s fotografiou pracujú, povedzme aj akoby s tovarom, by sa mali v princípe k tomuto tovaru – fotografii aj správať. Toto aj keď pejoratívne prirovnanie je v podstate na mieste. Keď si predstavíme, že do predajne príde tovar, skladník, alebo predavač, manipuluje s ním tak, aby sa k zákazníkovi dostal v dokonalom, nepoškodenom stave. Keď v metafore pôjdeme ďalej, tak vedúci marketu je šéfredaktor, ktorý si tovar – fotografiu objedná. Fotograf je výrobca, resp. dodávateľ tovaru… Asi väčšina dodávateľov má snahu dodávať svojmu veľkoodberateľovi tovar v nepoškodenom stave. Aj preto, aby tento mohol byť v takomto stave predávaný spotrebiteľovi ďalej. Toto sú zásady, ktorými sa ľudstvo riadi v obchode počas celej svojej histórie. Avšak prečo sa tak nespráva "veľkoobchod" s fotografiou, to doposiaľ nie je úplne známe. Resp. možno aj je. Záhadou ostáva fakt, že sa tento (veľkoobchod) pritom tvári aj profesionálne.

Fotografia nie je pochopiteľne stará ako ľudstvo. Ale problém práve opísaný je starý zrejme ako sama fotografia. Minimálne však od vtedy, ako sa spustil zlatý vek novinárskej fotografie v prvých dekádach minulého storočia. Bol to fakt, s ktorým sa pasoval už legendárny Robert Capa. Jeho vojnové fotografie boli orezávané "velkoskladníkmi" do takej miery, že dosahovali takmer opačný účinok, ako bol ten, ktorý Capu vyniesol na piedestál ikony fotožurnalistov všetkých čias.

Našťastie, dnes je vo svete ešte stále dosť "velkoskladov fotografie", ktoré pristupujú k svojmu tovaru profesionálne. A dokážu sa správať natoľko profesionálne aby svojich fotografov zaplatili tak, že už nemusia zakladať svoje fotoaparáty do záložne, ako to niekedy bol nútený robiť aj samotný Capa, aby sa mal aspoň za čo najesť.

Avšak, nežijeme ani v New Yorku, ani v Paríži, ale na Slovensku. Táto krajina možno nemá svojich známych Capov a jemu príbuzných svojími kvalitami. Tak ako ich nemajú mnohé ďalšie krajiny. Nemôžu. Každý originál sa narodí len raz. Ale ktorákoľvek krajina môže porodiť podobných majstrov ako boli tí v minulosti.

1. zdroj: http://sk.wikipedia.org/wiki/Novinárska_fotografia

Bez toho, aby sa im snažili vyrovnať, alebo ich napodobnoňovať. Ale na to, aby sa o nich svet dozvedel, na to, aby mali možnosť svetu – aj keď iba takému malému ako je ich rodná krajina veľká – odovzdať svoje posolstvo, je potrebné, aby ten „veľkosklad" fungoval tak ako má. Teda nezničil „tovar" ešte pred jeho samotnou expedíciou… Našťastie také veľkosklady existujú, ale je ich žalostne málo! Žalostne málo. A tie ostatné veľkosklady? Čo môžme od nich očakávať, a má význam od nich vôbec niečo očakávať…? Koniec koncov, veď čo sa dá od nich očakávať? Od "skladníkov"…

Ako sa rodí sen

Zrejme sa môj prípad podobá mnohým iným, keď chlapec vo veku asi 10 rokov začal s úžasom pozorovať proces premeny naexponovaných čiernobielych filmov na fotografiu. Keď moje sesternice nafotografovali sem tam nejaký ten film a dali ho vyvolať do vetadajšieho komunálu, vrátane fotografií, to bolo čosi čarovné. Vtedy, ešte na úplnom začiatku, držiac v rukách akýsi sovietsky aparátik, som len veľmi ťažko rešpektoval správny pomer expozície a clony - indikovaných poskakujúcou ručičkou expozimetru, na to, aby vôbec vznikol použiteľný obrázok, som netušil, že raz budem riešiť dilemy opísané v tejto diplomovej práci. Bolo to čarovné obdobie síce poznačené veľkým sklamaním po vytiahnutí môjho prvého vyvolaného čiernobieleho filmu z vývojky, totálne čierneho, pretože som nedoddržal potrebnú 20°C teplotu vývojky. Teplotu som totiž "zmeral" ponorením prsta do vývojky, s tým, že to je asi 20°C. Dnes už viem, že to bolo v skutočnosti cca 40°C... Ale i napriek tomu sa mi v kúpeľni pod novučkým zväčšovákom Opemus, v hodnote vtedajšieho asi 1,5 mesačného platu mojej matky, podarilo nazväčšovať prvú fotografiu 9x13 cm. S výsledkom, pripomínajúcim súčasný 3D efekt, v dôsledku extrémneho zrna zo spáleného filmu v horúcej vývojke. Ale bol!

I napriek tomu, že v okolí pôsobil fotografický krúžok, o ktorom som vtedy vôbec nevedel, že existuje, sa postupom

času stal jediným mojím "učiteľom" vtedajší mesačník Československá fotografia. Počas nasledujúcich mnoho rokov, keď som častokrát už ani nefotografoval, sledovanie prác v tomto mesačníku prakticky neprestávalo. A možno práve táto skutočnosť a úctivý prístup k mnohým publikovaným dielam fotografov, nejakým spôsobom latentne predznamenávala môj postoj k fotografii ako takej. Bolo to naviac spojené so sledovaním technických trendov vo vývoji najmä japonských Nikonov a Canonov a snívaním, že raz hádam aj ja nejakým spôsob nájdem financie na kúpu toho o čom som sníval. Ten čas nastal pomerne neskoro, až v roku 1994, po tom ako som si prešiel svoje začiatky počnúc malou Smenou 8M, Flexaretom a Praktikami. V čase, keď som už mal za sebou prvé podnikanie a z toho vzišlý kapitál cca 50 000,- Sk, prišiel na rad modelovo vydarený kinofilmový Canon EOS 5 so skromnejšou výbavou.

V najbližších rokoch na voľnej nohe ako fotograf som pochopil, že profesný posun ďalej je možný jedine presunom do Bratislavy, kde som chcel pracovať ako fotograf v médiách, najradšej v oblasti reportáže.

Považoval som to za prirodzený proces k dosiahnutiu svojho sna z ranej mladosti. Očarený ilúziou krásnych fotografií, či už v spomínanej Československej fotografii, alebo neraz aj v samotných médiách, som chcel byť súčasťou diania za objektívom fotoaparátu. Motivovaný prvými úspechmi v oblasti dokumentu, ako aj povzbudivými slovami Alana Hyžu, som plný očakávania začal skúšať šťastie v jednotlivých redakciách.

Ako sa rodí fotograf

Povolanie fotografa, resp. fotoreportéra je špecifické aj tým, že neexistuje žiadne pravidlo, ktoré by určovalo, za akých podmienok by sa z človeka mal stať fotograf. A teda ani nie je potrebné túto profesiu zákonite spájať s formou školského vzdelávania. Jedinec, ktorý ukončil školu so zameraním na fotografiu, môže mať v lepšom prípade priemerné výsledky oproti ambicióznemu samoukovi. A naopak, pre nejedného absolventa môže byť štúdium (a malo by byť) okrem získaného prehľadu a nastavenia určitej latky kvality, ktorej predchádza najmä prísna vnútorná konfrontácia vlastnej tvorby s tým, čo je v súčasnosti, resp. z minulosti považované za čosi, čo udáva/udávalo profesné a umelecké trendy, velkým profesným prínosom. Tento postoj by zasa mal byť v opozícii voči jedincom amatérom, ktorých ambíciou je najmä vlastniť samolepku fotografa, profitujúceho najmä zo všeobecného spoločenského nevkusu. A na základe toho získavať zákazky napr. s výdatným znižovaním cien, čoho dôsledkom je úplný rozpad akýchkoľvek pravidiel na trhu fotografie medzi samotnými profesionálmi.

Pokiaľ by sme sa však mali zaujímať o cestu a profesný vzostup jedincov, ktorých snahou v minulosti bolo, resp. je zanechať po sebe profesionálnu stopu spojenú s určitou kvalitou, zistíme, že ich začiatky neraz siahajú do prostredia, v ktorom bolo požadované nastavenie určitých kvalitatívnych pravidiel. Častokrát to bol rodič, ktorý viedol dieťa k fotografovaniu v rámci využitia voľného času, inokedy to bolo samotné dieťa, ktoré sa vanovalo tejto aktivite pod vplyvom svojho okolia.

Ešte aj dnes po rokoch je čarovné s nostalgiou počúvať kolegu na prelome päťdesiatky, ako svoje prvé fotografie zhotovoval priložením filmu na fotografický papier a takto ho exponoval, lebo nemal ešte peniaze na zväčšovák. To sú momenty, ktoré sa vpíšu do človeka a ovplyvnia ho v povolaní na celý život. Formovanie vzťahu k fotografii postupne prostredníctvom analógového procesu je rozdielne oproti v súčasnosti masovo rozšírenému digitálnemu procesu.

90-te roky, roky zaujímavé na rozbeh kariéry fotoreportéra

Viacerí fotografi do porevolučného obdobia začiatkom 90-tych rokov, pôsobili iba ako amatéri. Príbehov začínajúcich fotografov ako profesionálov z týchto rokov je viacej. Jeden z mnohých začínal tak, že v období tesne po revolúcii krášal okolo VPN-ky, zhotovil zopár záberov ľudí, ktorí vtedy boli súčasťou politického diania a poslal ich do redakcie Verejnosti. Tieto mu boli zverejnené a po čase našiel inzerát, že redakcia Verejnosti prijme fotolaboranta. Prijali ho. S tým, že mu oznámili zo zármutkom, že by od neho potrebovali aby občas chodil aj fotiť. Čo mohlo byť viacej pre nadšeného amatéra… Dostal Nikon F 801 a mohol začať. Jeho kolega mal dva kusy Nikon F 4. Hneď po novembri 89 maximálne profesionálne vybavenie.

Celkovo práca po Novembri ,89 v printových médiách bola ako stvorená pre ľudí, ktorí mali vážny vzťah k fotografii a chceli zabodovať na poli reportážnych fotoreportérov. Spoločenská situácia priam ponúkala tento druh objednávky na mapovanie horúcich politických scén a spoločenských zmien.

Na prelome 80-tych a 90-tych rokov podobne začínali aj ďalší v tom čase začínajúci fotoreportéri, ktorí pôsobia do dnes. Jeden z nich vo veku cca 20 rokov na základe skúsenosti z dectva zažíval návrat k tejto činnosti, pričom opúšťa nenáročnú robotnícku profesiu s platom 13 000,- Kčs v roku 1990, čo bol na to obdobie pomernený slušný príjem a presedlá postupne na pozíciu fotografa v regionálnom dennom periodiku s platom cca 3500,- Kčs. Teda rapídny pokles príjmu. Pričom tomu predchádzal intenzívny záujem o teóriu a diela známych fotografov pod dohľadom bývalého učiteľa fotografie. Naviac sa stalo, že po troch týždňoch jeho pôsobenia v denníku, tento zaniká. Po vzniku večerníka, založeného pôvodným kolektívom, naberá skúsenosti v ponovembrovej dobe, bohatej na eufóriu v spoločnosti. Techniku v tom čase nepomerne drahú na vtedajšie príjmy, si hradií z platu sám. Ísť takýmto spôsobom akoby proti prúdu realite každodenného života a tvrdo na sebe pracovať, je predpokladom, že z takéhoto jedinca sa stane profesionál. Ďalej pôsobil v regionálnych novinách, kde bol zároveň aj editorom týždenníka. Je to skvelá príprava, pokiaľ by sa v budúcnosti chcel stať obrazovým editorom.

Veľmi zaujímavá situácia na tú dobu bola aj v TASR (Tlačová agentúra Slovenskej republiky). Viacerí bývalí, či ešte súčasní fotoreportéri TASR-u nostalgicky spomínajú na obdobie, keď Marián Pauer, pôsobil ako šéfredaktor obrazového spravodajstva. Na základe neskorších

skúseností ho nejeden hodnotí počas svojej kariéry ako jediného profesionála na poste nadriadeného v oddelení fotoreportérov. Na príklade tohoto človeka je možné ilustrovať viacero modelov správneho prístupu profesne zorientovaného manažéra.

M. Pauer, ako teoretik fotografie bol profesionálne zorientovaný na to, aby mohol posudzovať fotografie. V TASR-i zaviedol týždenné hodnotenie fotografií všetkých fotografov. Viedlo to ku konštruktívnej diskusii o fotografii medzi kolegami, dalo by sa povedať až akoby na úrovni akéhosi malého workshopu. Teda kto chcel, mohol sa viacmenej posunúť výrazne vpred.

Toto potvrdzuje aj samotný M. Pauer. Ako sám uviedol, tak snaha pod jeho vedením ako šéfredaktora obrazového oddelenia v TASR bola v motivovaní fotoreportérov, aby sa snažili prinášať okrem fotografovania oficialít, aj situácie, v ktorých sa politici už nesprávali oficiálne a teda bol priestor na zachytávanie nekonvenčných situácií. Takto vznikali súbory fotografií, z ktorých po nejakom čase bola zorganizovaná výstava „Rok prezidenta".

Ako M. Pauer ďalej hovorí: „Výstava bola v Galante v Esterházyho paláci. Vtedajší prezident Michal Kováč zorganizoval výjazd autobusu, plne naloženého diplomatmi pôsobiacimi v Bratislave. Bežná oficiálna akcia mala aj iný význam. Prezident obdržal pred diplomatmi čestné občianstvo od primátora Galanty, čo malo pozitívny vplyv na neraz škrípajúce slovesnko - maďarské vzťahy. Ohlas na výstavu bol mimoriadny a výstava sa stala putovnou – opakovala sa v Bratislave, v Grázi, vo Viedni, v Linzi, Budapešti a v ďalších mestách."

V tej dobe si je len ťažko pedstaviť, kde na Slovensku by mal fotoreportér také možnosti profesného rastu ako práve v takomto prostredí a naviac v pulzujúcej atmosfére v očakávaní spoločenských a politických zmien.

Pre fotografov to bola možnosť prezentovať sa cez médiá ako aj samotnú výstavu. Zároveň boli motivovaní k tomu, aby sa snažili pracovať čo najkreatívnejšie. M. Pauer, keďže už mal bohaté skúsenosti s prácou fotoeditora napr. v Novom slove z éry pred r. 1989, veľmi rýchlo pochopil, že dostať z ľudí dobrú a kvalitnú produkciu je možné len vtedy, keď im vedenie pripraví kvalitné podmienky a správne ich motivuje. A toto bol jeden z optimálnych spôsobov.

Úroveň obrazovej stránky v týždenníkoch nebola žiadnym spôsobom v 90-tych rokoch nejak extra výnimočná a v podstate bez väčších kreatívnych zmien pretrváva až doposiaľ.

V tom období magazín, ktorý sa venoval reportážam na vysokej úrovni najmä z pohľadu rozsahu a vysielania reportérskych tímov na služobné cesty do celého sveta, bol týždenník Plus 7 dní. Ako spomína fotograf Jozef Barinka, stalo sa mu, že otvoril časopis, uvidel konkurz na fotografa, prihlásil sa s nejakými podľa neho v celku obyčajnými fotografiami a vybrali ho. Odvtedy ako nastúpil, prakticky nebol problém ísť na dva či tri týždne mimo Slovenska na reportáže. Vždy chodili v tíme s píšucím redaktorom. V týždenníku boli dva konkurenčné tímy: Juraj Sedlák/Jozef Barinka a Peter Kubínyi/Alan Hyža. Na návrh píšucého redaktora, redakcia schválila tému a vycestovalo sa. Pritom vo všeobecnosti prevládal názor, že fotografia je len akýsi doplnok k textu. Post obrazového editora v podstate neexistoval ani tu a častokrát sa jednalo o boj za dobré fotografie. Rozhodujúci bol postoj nadriadeného, ktorý konal aj proti vôli autora fotografie, ale kompozícia zostávala v podstate zachovaná bez extra výrezov. Väčšinou sa reportáž kvôli aktuálnosti musela dodať do týždňa, pokiaľ nešlo o nejakú nadčasovú tému. Resp. v ojedinelých prípadoch sa vyvolané filmy posielali kvôli výrobe poštou zo zahraničia na Slovensko.

Za pravdu mu dáva rozmach bulvárneho trendu zo Západu ktorý nastával postupne po roku 2004, kedy si už fotograf nemohol vyberať či pôjde fotografovať iba reportáž podľa vlastných či redakčných predstáv, ale musel prijať objednávku redakcie aj v takomto duchu.

„Zlaté roky fotožurnalistky tu už boli. Vo svete v 50-tych a na Slovensku v 90-tych rokoch." Konštatuje J. Lofaj, bývalý pedagóg na katedtre žurnalistiky na UK v Bratislave. Lofaj registruje zásadnú zmenu v trendoch používania popisnej fotografie asi od konca 90-tych rokov. Podľa neho "…sa noviny, všeobecne, stali tovarom. Predtým boli propagandou informáciou, aj pseudoinformáciou. Platilo to najmä keď sa publikovalo niečo, čo nikto nepotreboval vidieť. Pokusom o spravodajstvo. Naviac nastúpil termín ilustračná fotografia. Niečo, čo má pramálo spoločné s realitou. U niektorých jedincov môže dokonca urážať ich vkus. Čo má napr. spoločné dôchodca s farebnými trakmi so slovenským dôchodcom…? A podobne."

Prípad Barinku je obdobný ako u iných fotoreportérov. Nepomohlo mu, že je držiteľom viacerých ocenení vo fotosúťažiach, na kvality nikto nebral ohľad a pokiaľ nechcel byť zvalcovaný týmto trendom, bol nútený opusiť redakciu.

Po nástupe do vydavateľstva Mediage, spol. s r.o. fotografuje interiéry a najmä profily osobností pre mesačníky Gold-

Man a Miau. Je to príklad kultivovanej spolupráce fotografa a vydavateľa keď je spokojnosť na oboch stranách. Fotograf dostáva objednávky emailom, organizuje si prácu úplne sám po dohode s klientom. Vydavateľ mu poskytuje služobné auto a fotografické vybavenie. V súvislosti so spoločenským postavením fotografa vo svojej krajine Barinka stručne konštatuje: „Nikdy nebolo a nikdy nebude…"

Z prvej polovice 90-tych rokov je ešte dôležité spomenúť denník Smena, v tom čase pod vedením už nežijúceho Karola Ježíka. Na roky 1992–1994 spomína Ján Kuchta, ktorý bol v tom čase jedným z trojice fotoreportérov v tomto denníku, ako na vrchol svojej kariéry fotoreportéra. Spôsob práce, technické vybavenie a finančné ohodnotenie boli zrejme na hranici možností, aké boli schopné vtedajšie redakcie fotoreportérom poskytnúť. Šéfredaktor Ježík sa tvrdo zasadzoval za komfortné podmienky fotoreportérov v redakcii. Títo často cestovali na zahraničné služobné cesty a mapovali v tom čase najdôležitejšie udalosti na svetovej scéne.

Situácia na prelome milénia

Jedna z možností ako sa profesne uchytiť bola externá spolupráca fotografa s redakciou. Jeden z fotografov opisuje svoju skúsenosť zo spolupráce v roku 2000 pre v tom čase ešte existujúci denník Práca. Náplň spracovávania podkladov pre tlač v tejto redakcii sa v skutku rovnala poslednému mohykánovi.
V čase, keď sa do reálneho sveta fotografov začal predierať digitálny proces, tu vládol ešte klasický čiernobiely proces, ktorý si manažoval sám fotgraf. Čiernobiely film – vývojka – ustalovač a to isté následne platilo aj pre fotopapier. Už len táto situácia bola jedna s predznamenaní, ktorým smerom sa začali podmienky uberať. V kontraste so situáciou do r. 1989 kedy mávali fotoreportéri k dispozícii aj samostatné oddelenie laborantov, ktorí sa starali o spracovanie filmového materiálu a následne výrobu fotografií. Teda úlohou fotoreportéra bolo sa maximálne koncentrovať na svoje témy, prípadne ich výber. V tomto denníku už v posledných rokoch jeho existencie si fotoreportér po nafotení akcie musel svoje čiernobiele filmy vyvolať a následne z nich expresne vyhotoviť aj fotografie. To všetko častokrát pod časovým tlakom redakčných uzávierok.

Na ilustráciu v tomto prípade každopádne stojí uviesť jeden prípad za všetky: redakcia si objednala u externého fotoreportéra fotografovanie istej víkendovej nočnej zábavnej akcie na letisku za Senicou. Denník tu figuroval ako mediálny partner. Z akcie mal byť výstup cca 5–6 fotografií na celú stranu. Z honoráru cca 120,- Sk (slovom : jednostodvatsať korún slovenských) za jednu fotografiu, to bolo za celú akciu cca 600,- Sk. Za túto sumu redakcia požadovala, aby si fotoreportér financoval cestu tam a späť (cca 200 km), ubytovanie, stravu a spracovanie filmov a vyvolanie fotografií v redakcii. Vrátane odmeny.

Naviac vzhľadom na to, že redakcia sa už v tom čase borila s existenčnými problémami, honorár vyplatila až po niekoľkých mesiacoch. Investície do redakcie boli v nedohľadne.

Ako spomína M. Pauer, ktorý krátko na to nastúpil do redakcie istého, už neexistujúceho periodika ako šéfredaktor: *„Bol to ukážkový príklad nesprávneho prístupu majiteľov vydavateľstva. Bolo bežné, že prišiel jeden z majiteľov a povedal šéfredaktorovi, že je potrebné prepustiť nasledovných ľudí. Bezdôvodne. Respektíve preto, lebo si tam chceli dosadiť iných ľudí. Celé tieto a podobné postupy mali vlastne jediný zámer, a síce predať vydavateľstvo, čo sa aj po čase stalo."*

Platové podmienky fotoreportérov

Okolo roku 2 000 bolo možné začať sledovať trend niektorých redakcií ako sa snažia zjednodušovať si spoluprácu s fotografmi. Napr. istá redakcia týždenníka si dala podmienku pri príjmaní fotografa do pracovného pomeru, aby tento mal svoje vlastné technické vybavenie. Bolo to samozrejme na hrane so zákonom, lebo zamestnávateľ je povinný poskytnúť zamestnancovi podmienky na výkon pracovnej činnosti.

V súčasnosti je možné pozorovať trend, keď spoločnosti smerujú spoluprácu na základe dodávateľského princípu. Je známy prípad, keď istá spoločnosť zaviedla systém, keď fotoreportér pracuje so svojou vlastnou technikou a jazdí na svojom vlastnom aute. V začiatkoch spolupráce tejto spoločnosti s fotografmi boli podmienky diametrálne iné. Fotoreportéri pracovali síce na externej báze, ale mali od agentúry prenajatú fototechniku a spoločnosť poskytovala na prepravu šoféra s autom. Ohodnotenie bolo na princípe zmluvného mesačného paušálu, vrátane dovolenky. Neskôr bolo možné, aby mal fotoreportér vlastnú techniku, pričom mu za ňu spoločnosť k platu hradila prenájom.

V súčasnosti už viacmenej nič z toho neplatí. Okrem vyššie spomenutej nutnosti mať komplet celé vybavenie vlastné, teda fototechniku, auto, notbook, zabezpečený mobilný prenos dát, je honorár pre fotoreportéra v súčasnoti cca 16, € za dodanú akciu s cca 5–6 ks fotografií. Nie je zložité si vypočítať, koľko akcií musí fotoreportér spracovať, aby splatil náklady a mohol žiť.

Na porovnanie situácia zo začiatku 90-tych rokov v štátnej TASR. Spomína opäť M. Pauer: "Ďaľšou vecou, ktorá bola veľmi účinná na motivovanie fotoreportérov bola, že generálny riaditeľ mi dal šekovú knižku a povedal mi: Budete vyhodnocovať fotku týždňa a fotku mesiaca. Na konci týždňa som zvolal poradu a kto chcel, tak mohol dodať výber svojich fotografií. Fotky sa hodnotili tak, že som zavolal K. Kállaya a ten povedal svoj názor. Víťazné fotografie boli hneď ocenené spôsobom, že som zobral šekovú knižku, víťazi dostali šek a hneď si išli do pokladne vybrať peniaze na ruku. No a fotografia mesiaca, tak to bola veľká sláva a vo vestibule bývalej budovy ČTK sme dali panely do polkruhu a tam sme mesačne urobili prezentáciu. Ten, kto to vyhral opäť dostal šek s finančnou odmenou, bolo to nafotené a okamžite to šlo do sevisu agentúry čo každému víťazovi urobilo publicitu. Fotografia týždňa sa v podobe finančnej odmeny pohybovala podľa poradia od 100 do 500 Sk,-. Fotografia mesiaca bola hodnotená ešte vyššie, asi 800–1000,- Sk."

A pokračuje ďalej: *„Tiež som po svojom nástupe trval na tom, aby noviny v rámci servisu keď odoberali fotografie a následne ich aj zverejňovali, uvádzali pod fotografiou – foto: TASR a meno autora fotografie. Pokiaľ redakcia neuviedla meno autora, tak sme ich urgovali a oni to rešpektovali. Bolo to o zavedení určitej štábnej kultúry. Po výmene vedenia v TASR sa benefity zrušili, fotografi začali strácať motiváciu, privyrábali si kade-tade pomimo a bolo to poznať na výsledkoch. Nebolo to tým, že by TASR dostávala menej peňazí od štátu, ale ich prerozdeľovaním v rámci organizácie.“* V súčasnosti je opäť v redakciách zaužívané, že neuvádzajú meno autora fotografie ale iba názov agentúry.

V súvislosti s možnosťami ďalších autorských zárobkov fotografov na Slovensku a v zahraničí, spomína P. Neubauer, dlhoročný fotograf TASR, na rozhovor s kolegom z agentúry APA. Neubauer po tom ako nafotil povinnú jazdu, sa ho kolega pýta, že kam už odchádza. Po tom ako mu odpovedal, tak fotoreportér z rakúskej agentúry si povzdychol ako mu je dobre lebo, že on má objednávky napr. ešte od sponzorov, no a že to musí všetko stihnúť. Z pohľadu P. Neubauera sa takéto možnosti ďalšieho zárobku pre našich fotografov v takom rozsahu nevyskytujú. No a samozrejme ohodnotenie rakúskych fotoreportérov je niekde inde ako slovenských.

Na porovnanie toho čo bolo možné v rámci kariéry fotografa dosiahnuť v minulosti, je vhodné zájsť ešte ďalej, a síce pred rok 1989. Uvedený príklad je o človeku, o ktorom je možné povedať, že urobil v živote kariéru ako fotograf počas komunistického režimu, ako aj po jeho skončení.

Nástupný plat fotoreportéra v roku 1971 bol brutto 1 600,- korún československých (Kčs). Jednalo sa o pozíciu fotografa vo vydavateľstve Naše vojsko Praha, vo vysunutom pracovisku Bratislava. Bolo to po Rudom práve druhé najväčšie vydavateľstvo vo vtedajšom Československu, vydávajúce údajne viac ako 50 rôznych titulov. Podliehalo Ministerstvu obrany. Na porovnanie: priemerný plat žena v tom čase bol brutto cca 1200–1300,- Kčs. Učiteľ zarábal cca 1 500,- Kčs a učiteľ na Základnej umeleckej škole vyučujúci hudobnú výchovu, pokiaľ mal len stredoškolské vzdelanie, zarábal cca 1 000,- Kčs brutto. Plat tohoto fotografa bol síce mierne nad priemerom, avšak jeho platový nárast činil ročne cca 100–120 Kčs. Čo sa do roku 1990 vyšplhalo na cca 3 500,- Kčs. V tom čase to bol nadpriemerný zárobok. V roku 1989 bežný THP (zjednodušene povedané administratívny

pracovník, aleb vývojár) mal platový strop na sume cca 2 200,- Kčs, a aj to po dlhých odpracovaných rokoch. Ešte na ilustráciu o lukratívnosti tohoto príjmu: náčelník štábu Západného vojenského okruhu v Českých Budějoviciach mal plat pred Novembrom 1989 odhadom 4 000–4 500,- Čsk. Avšak netto!

Celkovo to však aj tak nebolo jednoduché ako by sa na prvý pohľad zdalo. Zvyšovanie platu vo vydavateľstve Naše vojsko bolo postupné. Fotograf bol civilný pracovník a noviny v tom čase boli zaradené do piatich skupín. Do prvej patrila Pravda a Rudé právo. Od skupiny v poradí sa odvíjala aj mzdová politika. V praxi to vyzeralo tak, že ak fotograf v Novom vojsku dosiahol plat 2 500,- Kčs, v denníku Pravda mal fotograf údajne cca o 1 000,- Kčs viac.

Avšak to ešte nebolo všetko. V takomto vydavateľskom kolose oscilovala ešte jedna veľká výhoda. Zamestnanci mali naviac kvartálne odmeny do výšky cca jedného hrubého platu. To znamená, že k dvanástym mesačným platom im pribudli ďalšie štyri platy. Naviac, k spomenutému boli ešte ďalšie príjmy vo forme podielov na hospodárskom výsledku vydavateľstva, ktoré robili niekedy naviac ešte k spomenutým, ďalšie dva až tri platy. Takže nižší platový základ bol v konečnom objeme vykompenzovaný spomenutými benefitmi a v priemere sa vyšplhal k základu fotografa v Pravde. Na ilustráciu, kúpna sila na úrovni 3 500,- Kčs v rokoch 1975–1980 by v súčasnosti mohla byť porovnaná s úrovňou okolo 2 500,- €. To bola situácia pred 35–40 rokmi !

Takže príjem spomínaného fotografa, či fotografa v denníku Pravda (denník Ústredného výboru Komunistickej strany Slovenska), v tom čase bolo niečo, čo vysoko nadpriemerne presahovalo bežný priemerný plat občana Československej socialistickej republiky. A aj iných fotografov. Je to však výborný príklad toho, ako bolo možné karierne napredovať a aký spoločenský status povolanie fotografa malo.

V súčasnosti je možné nájsť v zmluvách zamestnaných fotoreportérov platové ohodnotenie v rozsahu od 600 do 800,- €, vrátane prípadných honorárov k základnej mzde v čistom. V bulvári to môže byť o niečo viacej, cca o 100–200,- €. Vedúci fotooddelení môžu mať o ďalších 100–200,- € naviac. Táto suma väčšinou zahŕňa prácu fotografa, šoféra referenčného automobilu, na ktorom sa s fotoreportérom rozváža aj píšuci redaktor, výber a editovanie fotografií. Neplatené nadčasy, zahrnuté v mzde sú v rozsahu min. 150 hod. ročne. Neoficiálny počet hodín nadčasov a pohotovostí,

aj počas víkendov a sviatkov častokrát nebýva kontrolovaný a pokiaľ si chce fotoreportér svoju pracovnú pozíciu zachovať v danej redakcii, tak o nej radšej taktne mlčí.

Popri uvedenom, platí automaticky zmluvný zákaz vedľajšej zárobkovej činnosti fotografa. Pokiaľ je tomu tak z pohľadu práce pre konkurenčné médiá, je to pochopiteľné. Avšak zdravý rozum prestáva pracovať pri klauzulách o zákaze akéhokoľvek vedľajšieho komerčného príjmu fotografa. Alebo pokiaľ by tomu tak malo byť, fotograf je povinný vytvorené dielo ponúknuť najskôr zmluvnému vydavateľovi a až následne, pri jeho dobrej vôli, ho fotograf môže predať ďalej. Tieto a aj ďalšie podmienky sú neraz v príkrom rozpore s tým, čo sa uvádza v Zákonníkom práce, ale aj s tým, aké pracovné podmienky vydavateľské domy pre fotografov niekedy vytvárajú a aké nároky si uplatňujú v súvislosti s výkonom autorských práv na dielo fotoreportéra.

Žijeme dobu, keď fotoreportér nemá zvýšený plat bežne aj niekoľko rokov. Je známy prípad šéfredaktora, ktorý svojim niektorým zamestnancom pýtajúcim sa na možnosť zvýšenie platu reagoval slovami, že pre neho musí byť cťou pracovať pre daný denník. Zato tam však bol zavedený bodovací systém za odvedenú kvalitu práce. Jednoducho body a dosť.

Raz sa istý nový pracovník po nástupe do redakcie ironicky opýtal kolegov, že ako si má tie body zameniť za peniaze, aby si mohol za ne už aj konečne niečo kúpiť. Hodnotenie je nastavené tak, že zo základnej mzdy môže vedenie redakcie stiahnuť v rámci pohyblovej zložky až 20%.

Boli prípady, keď plat fotoreportéra sa celé roky pohyboval v denníku niečo cez 600 € mesačne v čistom. Pritom mu protizákonne vydavateľstvo do zmluvy zaviedlo klauzulu o zákaze mať ďalší príjem z podobnej činnosti.

Bolo nie dlhé obdobie v 90-tych rokoch, keď bol v istom periodiku zavedený systém honorárov k platu a šikovný fotoreportér sa dostal v čistom na príjem aj okolo 35 000,- Sk. V ďalšom denníku po roku 2 000 dokonca aj cez 45 000,- Sk. Aj keď sa to zdá byť na pomery tej doby dosť oproti bežnému príjmu, nemožno nespomenúť, že sa jedná o tvorivú činnosť, pri ktorej za dlhé roky pôsobenia toto zamestnanie zanecháva trvalé následky na pohybovom aparáte fotoreportéra. A v jeho pracovnej náplni sú kumulované ďalšie funkcie a k tomu sa pridáva ešte aj nepravidelná pracovná doba, nadčasy a pracovné pohotovosti.

Situácia so sľubným ohodnotením netrvala dlho a redakcie tieto platy začali skoro pod rôznymi zámienkami okresávať, zneužívajúc fakt, že trh fotografov

medzi redakciami kvôli kríze prestal prakticky fungovať. V roku 2014 sa odhadom plat fotoreportéra pohybuje na úrovni priemernej celospoločenskej mzdy. Pritom v jednej persone sa nachádza fotoreportér, vodič služobného auta a editor. Neraz bez náhrady nadčasov a pohotovostí.

Technické zázemie

Okrem situácií, kedy si spoločnosti už od fotoreportérov vyžadujú vlastné technické vybavenie, sú známe aj situácie, keď fotograf v redakcii mal k dispozícii fotoaparát s nedostatočnými technickými parametrami ako je pomalý a málo citlivý autofokus, či nedostatočné rozlíšenie snímacieho čipu. Redakcia neakceptovala apel fotoreportéra a nechala mu vo výbave problematickú zostavu niekoľko rokov bez zmeny. K tomu je možné priradiť problémy s nedostatkom notbookov, keď naviac bolo potrebné sa deliť s nimi ešte aj s redaktormi.

Sú redakcie, ktoré si radi stavali imidž na inscenovaných profilových rozhovoroch. Avšak bránili sa zakúpeniu jednoduchej prenosnej osvetľovacej sústavy. Ale naopak, privítali, ak fotograf používal vlastnú techniku. Bezplatne!

Samostatná kapitola sú automobily. Dlhodobo vedenie redakcie ignorovalo nedostatok áut a nechávalo fotografov jazdiť po meste MHD. Výsledok: nedostatok času medzi termínmi, vyčerpanosť či nebezpečenstvo prepadnutia na ulici.

Ešte na začiatku minulého desaťročia boli vydavateľstvá, ktoré mali najmä na dlhšie cesty šoférov. Tí odviezli píšuceho aj fotografa. Na opačnej strane mince sú známe prípady, keď vydavateľstvo nechalo jazdiť fotoreportéra, nezabezpečilo mu odosielanie fotografií cez notbook a tento musel po 14 hodinovej reportáži zo snemu istej politickej strany, po polnoci sa vrátiť s redaktorkou cez celé Slovensko do Bratislavy. Neboli to ojedinelé situácie. Jazda musela byť na doraz, aby tím bol už ráno v redakcii. Pokiaľ by na fotoreportéra počas jazdy prišla únava a musel by si urobiť prestávku, s termínmi by mohol byť problém. Pokiaľ by však došlo počas jazdy ku kolízii, zodpovednosť by niesol vodič - fotograf, keďže nedodržal povinnú prestávku medzi smenami.

Celé roky bol problém so systémami na odosielanie dát cez mobilnú sieť na archiváciu fotografií do redakcie a následného ukladania na server tak, aby boli fotografie viditeľné pre kohokoľvek z redakcií. Teda chýbal tu automatizovaný archivačný systém.

Editovanie fotografií

Nemenovaný fotoreportér: *„Hovorím jedno, som rád ako som začínal, lebo som ako fotoreportér v novinách zažil akcie, ktoré už teraz nemám takmer šancu fotiť. Teraz fotím v nemocnici bábätká, chodím fotiť jedlá, budovy, oficiality… Ani na jednu zo slovenských fotosúťaží neposielam žiadne fotky. Proste z toho čo tu nafotím, nie som schopný vyskladať niečo normálne, čo by som si ako autor vážil. Tvrdím, že dnes keď niekto príde do Bratislavy a tu sa chce učiť ako fotograf, tak z neho veľa nevyrastie. Nemá sa totiž kde učiť, nemá témy. Naháňame sa ako blbci, ale pritom už netvoríme. V tomto smere sú regionálni na tom neporovnateľne lepšie vo výbere tém."*

Ďalšia vec sú ľudia, ktorí rozhodujú o výbere fotografií. *„Zažil som aj odborníkov, ale bohužiaľ som zažil aj zástupkyňu šéfredaktora, ktorá bola schopná predviesť nasledovné: keď kolega priniesol celkom kvalitnú kolekciu fotografií z ropnej havárie na Dunaji, ona vybrala foto z TASR. Keby bola výrazne lepšia, nič nepoviem. Na otázku prečo uprednostnila agentúru pred redakčným fotografom, po troch minútach rozmýšľania odpovedala – no viete prečo? Lebo je viac žltá! Tak som sa zvrtol a odišiel. Čo som mal povedať? Toto je človek, ktorý určuje, aké fotky v novinách sú…"*

Redakcie, ktoré platia fotoreportérom k platu ešte aj honoráre, niekedy uprednostnia radšej fotografiu z agentúry. Podľa predpokladu fotoreportérov je tomu tak asi z dôvodu, že sa im oplatí menej zaplatiť agentúru ako zaplatiť honorár fotoreportérovi. Toto je mimo redakcie ťažko posúdiť pokiaľ nie sú známe interné podmienky. Je ale pravda, že honoráre k platom šli podstatne dolu, miestami až o 50%. A redakciám sa kúpa z agentúry zrejme stále vyplatí.

Za nekorektné možno považovať, keď redaktor vyberie fotografiu mimo redakcie od niekoho známeho a ten dostane za to 15 € honorár. Vedenie redakcie pritom vôbec netrápi, že redakčný fotoreportér nemá zverejnené autorské foto a vyplatený honorár k nemu. Akú úroveň naviac bude mať fotografia laika, je ďalšia vec. Je to veľmi dobré na porovnanie s tým, ako sa dbalo na kvalitu fotografií pred rokom 1989. V porovnaní s dneškom P. Neubauer hodnotí situáciu nasledovne: *„Kedysi to bolo tak, že my sme v agentúre nemohli robiť fotografie spôsobom, že niekoho nachytáš alebo tak nejak podobne. To museli byť pekné fotografie. Napr. nemohli mať osoby za hlavou rastlinu, alebo keď si dvaja politici podávali ruky, nesmel byť medzi nimi vypínač na stene a podobne. Jednoducho, robili sa pekné fotky."*

V súvislosti s prácou fotoreportérov v ČSTK (Československá tlačová agentú-

ra) pred r. 1989 je zaujímavá ešte jedna informácia. Spomína Štefan Puškáš, fotograf TASR. *„Keď som nastúpil do ČSTK, po krátkom čase ma agentúra vyslala na niekoľko týždňové školenie do Čiech. Nie aby som sa učil fotografovať, ale aby som si rozšíril prehľad z dejín, spoločenského a politického diania, ale aj ohľadne teórie a praxe z fotografie."* Toto je v súčasnosti niečo, čo by sa asi dosť ťažko mohlo ešte zopakovať. Ale veľmi dobre to ilustruje záujem spoločnosti na príprave pre prax fotoreportéra štátnej agentúry.

Odhliadnuc od vyššie spomenutého, samostatná kapitola je neraz samotná práca s fotografiou. M. Pauer, ako blízky spolupracovník K. Kállaya spomína, ako tento za svojho života rozprával o svojej práci v zahraničí. Tam bolo bežnou praxou, že keď sa on vrátil do redakcie, tak sa v kruhu kolektívu o fotkách debatilo a robil sa výber.

Ako ďalej Pauer hovorí: *„V 90-tych rokoch sme spolu s K. Kállayom postupne navštevovali redakcie a prehovárali sme ich, aby zaviedli do redakcií art directorov. Nosili sme im zahraničné noviny a časopisy a ukazovali sme im ako by to mohlo a malo vyzerať. Naša predstava bola, aby art director bol partner pre šéfredktora. Momentálne tí čo sú v printoch, boli len vykonávači rozkazov vedenia redakcií. Svetlá výnimka je hádam len v týždenníku .týždeň."* Prípadne ešte v lifestylových periodikách s lukratívnou tlačou.

Skľučujúce a demotivujúce zároveň je pre autora fotografií najmä ten fakt, že nikto sa o fotkách s fotografom nebaví. To je aj dôvod, prečo napr. v minulosti Alan Hyža s printov odišiel. Obehol hádam všetky redakcie, ktoré stáli za úvahu. Ale to nie je iba minulosť. Je známy prípad šéfredaktora istého slovenského periodika, ktorý ani jedinýkrát nedal na naliehanie fotoreportéra pri výbere fotografií. Stávalo sa, že aj samotní editori strán nemali šancu uspieť u neho s fotografiou, na ktorej sa zhodli so samotným fotografom. Tiež sa stávalo, že si šéfredaktor vyžiadal od fotoreportéra ďalšie fotografie, ktoré on už pri triedení vyhodil do virtuálneho koša v PC. A tieto použil vo výrobe. Stal sa tiež *„legendárnym"* svojou požiadavkou na fotoodelenie redakcie, od ktorého požadoval fotografie typu *„očný kontakt s čitateľom"*. To znamenalo, že pri väčšine fotografií respondentov, ktorých mohli fotoreportéri ovplyvniť, sa títo museli pozerať na čitateľa. Ale z pohľadu fotografa zrejme najväčším problémom v takejto situácii je, že ako neschopný hlupák vypadá on, autor fotografie, a nie jeho nadriadený, čo príkaz vydal. Pod fotografiou totiž figuruje meno fotografa a nie nadriadeného. Financovať pozíciu art directora

by v tomto prípade bolo asi fakt vyhodením peňazí von oknom redakcie.

Otázne zostáva, ako bude asi reagovať čerstvý absolvent školy v pozícii obrazového redaktora na vyššie spomenuté správanie nadriadeného keď sa bude neustále opakovať.

Na otázku aký praktický dopad mal predmet fotografie v praxi na redaktorov, odpovedá J. Lofaj.

„Keď som sledoval médiá, tak som zistil, že tí ľudia si veľmi rýchlo po tom ako prišli do praxe, osvojili zabehnuté zlozvyky. Naviac pre redaktora je fotografia komplikácia, ďalšia robota. V agentúre povedzme, že k fotografii sa napíše text a ten k nej sedí. Ale v redakcii tam boli len škatule plné fotografií a tým to skončilo. Prax potom niekdedy vypadala nasledovne diletantsky: pred 2-3 rokmi som čítal článok o stavbe kostolov na Slovensku. K tomu bola fotografia barokového oltáru. To je absurdné. Pričom sa písalo o stavbách.

Na druhej strane, niektorí študenti z tých ktorí si uvedomili súvislosti, sa neskôr stali fotoreportérmi. napr. Vlado Benko, Vlado Martinka, z dialkárov napr. Kuchta, Súkup, Pospíšil."

Jeden z ďalších nezodpovedných prístupov dodáva na záver P. Neubauer: *„M. Dzurinda bol v USA. Bol som tam sám zo slovenských fotografov a urobil som exkluzívny záber ako premiér zakýval barlou, po tom ako si pred návštevou zlomil nohu. Zverejnil to istý denník a pod fotografiu dali že foto: SITA. Toto je pre mňa nesmierná dehonestácia a potupa. Keď som povedal v redakcii aby s tým niečo urobili, tak vlastne k ničomu sa nemajú, lebo sa boja, že keď dajú redakcii pokutu tak prídu o zákazníka."*

Existujú aj pozitívne prístupy k riešeniu problému s editáciou fotograií. Na prelome rokov 2006/2007 denník Hospodárske noviny prepracovali svoj vizuál. Začali uverejňovať celostranové profilové rozhovory a ku nim priestorom velkolepé fotografie respodentov. Prínosom bolo, že autor fotografií s respodentami aktívne pracoval a tak vznikali inscenované fotografie s kreatívnym nádychom. Všeobecný postoj verejnosti bol veľmi pozitívny.

Fotoreportér vs. redaktor

Čo sa týka úrovne spolupráce píšucich redaktorov s fotoreportérmi, táto sa líši. Našťastie z mojej dlhoročnej praxe môžem až na niekoľko výnimiek konštatovať, že som mal väčšinou ústretovú a zodpovednú spoluprácu s redaktormi a redaktorkami. Aj pri výbere fotografií. Ale zažil som aj mladé redaktorské ucho, ktoré mi pravidelne telefonovalo, že mu mám prinieť auto, lebo on nemá ako ísť do parlamentu. Absolútne ho nezaujímalo, že ja sa presúvam s 13 kg batohom techniky. Také niečo si nedovoľovali ani vyslúžilí redaktori. Tí, keď namali možnosť ísť autom, tak sa slušne spýtali, či sa môžu zviesť. Avšak najúbohejšie na tom bolo to, že nezaberali ani požiadavky na vedenie redakcie, aby neraz patovú situáciu riešila. Tzv. kinder manažment vedel akurát rozdávať príkazy a krátiť pohyblivú zložku na výplatnej páske a mlčky ignorovať povinnosti s vyplácaním nadčasov a víkendových pohotovostí.

V súčastnosti sú fotoreportéri, ktorí zažívajú takú chabú ústretovosť na spoluprácu od redaktorov – a to i napriek tomu, že ich vedenie redakcie nabáda k spolupráci – že radšej chodia z vlastnej iniciatívy na porady, robia si poznámky o redakčných objednávkach, aby si vytvárali časový predstih vo výrobe s témami a teda aby mali aj viacej honorárov k platu.

M. Pauer po príchode do TASR spomína: "Problémom tam bolo aj to, že už od začiatku ako sme tam prišli, píšuci redaktori akoby boli žiarlili na fotoodelenie. Bol problém presadiť, že fotka je rovnocenná ako aj text. Vadilo im napr. aj to, že sme boli viac na cestách ako oni. Predtým ako som tam prišiel, tak píšuci boli akoby nadradení fotografom a prístup bol taký, že ty to musíš nafotiť lebo ja budem o tom písať. Po našom príchode sa to podarilo na istý čas dostať do rovnocennej pozície. V praxi to vyzeralo tak, že napr. pri návšteve pápeža sme od nich požadovali vytvoriť koncept reportáže na základe programu a aby sa fotoreportéri na to mohli pripraviť. Šli sme sa dopredu pozrieť na miesto kde mal pápež byť, vyhodnotili sme svetelné podmienky a podobne. Teda aby to nedopadlo tak, že píšuci povie, že choď ho rýchlo nafotiť tak a tak, s tým a s tým. Podarilo sa to a na základe toho sa aj servis dobre predával."

Jeho slová potvrdzuje aj J. Lofaj. Na otázku, aké má z obdobia socializmu spomienky na prácu fotožurnalistov, odpovedá: *„Keďže som z pohľadu režimu nebol kádrovo čistý, moje pôsobenie malo svoje limity. Ale môžem povedať, že fotoreportérov som neraz v prístupe redaktorov vnímal len ako nutný prívesok. Spôsob spolupráce neraz bol systémom - toto a toto mi odfoť a tým to končilo. Rozho-*

doval o tom textár. Pri výbere fotografií v redakcii fotoreportér ani nebol. Keď sa stalo, že nebolo viacej textu, fotografia sa vyhodila. V 80-tych rokoch sa to trochu začalo meniť."

M. Pauer uzatvára: *„Hodnotiť súčasný stav fotožurnalistiky na Slovensku? Je potrebné robiť rozdiel medzi tým čo vidieť a čo nevidieť v novinách. To znamená, že to čo nevidieť, neraz získava na súťažiach ceny. Z toho vyplýva, že pri výbere fotografií do novín niečo nie je v poriadku. A teda buď nemáme kvalifikovaných obrazových redaktorov, alebo je problém v školách, keď na takúto pozíciu prídu ľudia z umeleckých škôl a nemajú cit pre reportážnu fotografiu. Alebo tí čo ten cit majú, nemajú priestor a podmienky na jeho využitie. Výučba fotožurnalistiky prebieha v súčasnosti v Trnave, v Nitre, v Ružomberku, v Bratislave na dvoch školách. Absolventi by sa mali uplatniť v médiách ako fotografi, resp. ľudia schopní pracovať s fotografiou."*

Za úvahu by možno stálo zamyslieť sa nad kvalitou jednotlivých katedier. Napr. na margo katedry žurnalistiky na UK Ján Lofaj hovorí nasledovné: *„Uvažujem len na základe toho čo sem tam počujem. Čudujem sa, že tá katedra ešte funguje. Dnes je hádam ešte okolo sedem rôznych fakúlt s rôznymi možnosťami pričom táto katedra zaspala a preto sa čudujem, že ešte existuje."*

S fakulty nemusia odchádzať vyštudovaní fotoreportéri. Pre tých, ktorých fotografia osloví, môže to byť vhodný odtrazový mostík. A na čo vlastne okrem fotoreportéra redaktor môže potrebovať základy fotografovania? Podľa slov J. Lofaja, niekedy sa stane, že redaktor nemá v teréne fotografa, v takom prípade je potrebné aby si zábery zhotovil sám a tým pádom tiež nadobudol aj iný vzťah k tomu ako spracovať text v kontexte s fotografiou. Ako ďalej pokračuje: *„Človek, ktorý sa nerozumie vôbec fotografii sa neraz na problematiku pozerá bohorovne na rozdiel od toho kto nadobudne už nejakú skúsenoť s ňou. Na škole nešlo o to, aby sme vychovali fotografov alebo obrazových redaktorov."*

M. Pauer o symbióze fotografie a písaného textu uvádza príklad zo sveta: *„Príklady by sme sme si mali brať od takých, ako sú napr. Times v Londýne. Boli dlho konzervatívni, chceli mať len klasickú konzervatívnu tlač a odmietali fotografiu a potom keď si uvedomili, že takto sa ďaleko nedostanú, začali pracovať s fotografiou a už sú na tom veľmi dobre…"*

Tvárme sa seriózne!

„Keď so mnou hovoríš, tak si vyber ko..t z huby!"

Faktická poznámka fotoreportéra istého bulvárneho periodika na Slovensku, k zástupkyni šéfredaktora ako pokus o účinnú komunikáciu s ňou.

Vyjadrovanie šéfredaktorky istého nie celkom seriózneho periodika bol na poradách (a nielen na poradách) úplným štandardom v zmysle rozhadzovania vulgarizmov po celej zasadacej miestnosti, ale aj po redakčnom open space. Údajne sa jednalo o spôsob podnecovania k práci, či vyšším výkonom redakčného tímu a následne zvyšovania predajnosti periodika. Citlivejšie povahy redaktorov majú s tým probémy, ale istý fotoreportér sa stal legendárny (v dobrom slova zmysle), keď zástupkyni šéfredaktora po tom ako začala rozsievať v rozhovore s ním vulgarizmy najhrubšieho zrna, povedal: *„Keď so mnou hovoríš, tak si vyber ko..t z huby!"* Jednoducho účinné pre tento typ dám slovenského redakčného manažmentu strednej generácie. Fotoreportéri v periodikách podobného typu sú vystavení možnosti fyzického napadnutia a ukradnutia či zničenia techniky podstatne vo väčšej miere ako v iných médiách. Pramení to z charakteru spracovania tém, ktoré sa od nich požadujú. Aj preto sú títo fotoreportéri v západných ekonomikách hodnotení častokrát lukratívnejšie ako tí, ktorí pracujú v bežných periodikách, odhliadnuc od etického či morálneho aspektu spracovaných tém. Samozrejme je to dané aj témami, ktoré spracuvávajú, a ktoré sa následne masívne predávajú. Situácia na Slovensku je však iná. Aj v dnešnej dobe sú prípady, keď fotoreportéri nemajú jednoznačne doriešené poistenie fotechniky a teda po ukradnutí je riziko, že ju budú musieť platiť z vlastných zdrojov. Je známy prípad, keď poisťovňa odmietla poistné plnenie za škodu spôsobenú zamestnancom zamestnávateľovi za ukradnutú fototechniku a zamestnanec doposiaľ nevie či ju bude musieť zamestnávateľovi uhradiť. Ďalším špecifikom je prístup zamestnávateľa voči fotoreportérom pri riešení súdnych sporov, ktorý možno označiť za vyslovene benevolentný. Napr. keď svojho času vypovedal istý fotoreportér na súde, právnik, ktorý zastupoval periodikum, neposkytol fotoreportérovi ani žiadne poučenie ohľadne výpovede, resp. sa oňho takmer nezaujímal.

Za vrchol arogancie je možné označiť situáciu z pohľadu vedenia vydavateľstva, po tom ako bol fotoreportér na jednej akcii fyzicky konfrontovaný. Došlo k nasledovnému: osoby, ktoré

boli objektom fotografovania, naviac v podozrení, že boli pod vplyvom alkoholu, začali prenasledovať auto s fotoreportérom. Po tom ako ho dobehli na svojom silnom aute, zaútočili na auto fotoreportéra a s útokom prestali až keď zistili, že sa pravdepodobne blíži privolaná polícia. V závere ešte stihli rozmlátiť zadné okno na aute fotoreportéra. Bolo zrejme len vecou šťastnej náhody a požitého alkoholu respondentov, že cez toto rozbité okno nedošlo k odcudzeniu fototechniky.

Po vyšetrení tejto situácie v redakcii, sa jeden z majiteľov vydavateľstva osopil na fotoreportéra, ktorý bol rád, že vôbec prežil útok v zdraví, že prečo počas toho útoku nenafotografoval jeho priebeh a útočníkov. Pritom za celé obdobie pôsobenia v periodiku mal konfrontovaný fotoreportér jediný raz zvýšený plat asi o 100€. A to i napriek riziku, ktorému je počas práci neraz vystavený. Stalo sa viacmenej pravidlom, že pokiaľ si niekto z fotooddelenia požadoval zvýšenie platu, nasledovalo jeho prepustenie. Tento postup je ale dosť často aplikovaný aj na redaktoroch. Pre fotoreportéra z toho plynie opakované *„zabehávanie sa"* s novými kolegami v práci. Najviac vtedy, keď sa jedná častokrát o úplných elévov doslova z ulice, ktorý si hlavne chcú skúsiť tento druh práce a po čase ju opäť opustia kôli zvýšeniu platu odchodom ku konkurenčnej značke.

Ďalej sú známe prípady, keď vedenie redakcie odmieta preplácať redakčnému tímu parkovné na platených parkoviskách. V situáciách, keď si práca paparazzovania vyžaduje mnohokrát časovo náročné vyčkávanie na objekt záujmu, je potrebné kvôli eliminovaniu rizika odťahu auta, parkovať pre istotu na platenom parkovisku. Pokiaľ niekto napr. presekne pneumatiku na aute keď sa ponáhľa pri paparazzovaní, má smolu, škodu musí uhradiť z vlastného. Pokiaľ by sa presúval MHD, lístky mu tiež redakcia nepreplatí.

Čo sa týka platových podmienok, tak plat sa s honorármi pohybuje cca do 1 000,- € v čistom, vrátane honorárov za fotografie, ktorých systém udeľovania je mimochodom pre fotoreportéra dosť neprehľadný a jeho výška závisí viacmenej od stanovenia vedením redakcie. Môžu pribudnúť ešte odmeny v prípade exkluzívnych záberov a čiastočný 13. plat. Pokiaľ by sa to nejakému rádoby fotografovi, vychádzajúcemu práve z predajne s fototechnikou po kúpe svojho prvého digitálu, pri čítaní týchto riadkov zdalo náhodou lukratívne, je potrebné ešte doplniť nasledovné. Na každého z interných fotografov vychádza asi dvakrát do týždňa tzv. služba. Fotoreportér začína prácu v ranných ho-

dinách a je k dispozícii do druhého rána nasledujúceho dňa 24 hodín. Po tomto mu podľa Zákonníka prace prináleží nepretržitý odpočinok po dobu najmenej 8 hodín. Ale namiesto povinného odpočinku pokračuje ďalej v práci ďalších 8,5 hodiny!!! Takže v kuse pracuje 32 hodín. Aké to môže mať následky, keď napr. tím redakcie sledoval takmer 70 km na aute nižšej strednej triedy luxusné BMW v zahraničí cca 160 km rýchlosťou, nie je náročné si domyslieť. Pritom šofér doslova dvakrát preletel na červenú na semafore v snahe nestratiť sledované BMW. Riskuje, že príde o doklady, pokutu a v neposlednom rade životy, zdravie seba, kolegov, v horšom prípade aj iných na ceste.

V naprostej väčšine prípadov šoféruje fotoreportér aj preto, že redaktormi bývajú častokrát čerství absolventi.

Preplácanie nadčasov v zmysle Zákonníka práce, či poskytovanie náhradného voľna je tabu, resp. v poslednom období dochádza k akému takému poskytovaniu náhradného voľna. Pritom v jednom z dotazovaných periodík píšucim redaktorom náhradné voľno poskytované je. Fotoreportérom poskytuje vedúci fotooddelenia náhradné voľno iba výnimočne! Počet nadčasov priebežne dosahoval také hodnoty, že dochádzalo podľa zdroja informácií k rôznym formám kamufláže odpracovaných hodín zo strany vydavateľa. Nastavený systém v týchto redakciách je taký, že pokiaľ je na akcii konkurenčné periodikum, musí dovtedy zostať aj iné periodikum. Aby nemal jeden čosi naviac ako ten druhý a naopak.

Doslova obrovským problémom je čerpanie dovoleniek. Ani nie tak z pohľadu vedenia redakcie, ale skôr niektorých agilných vedúcich fotooddelení. V snahe byť v očiach vedenia redakcie čo najlepším, vypísanie dovolenky je pre vedúceho neraz problémom z dôvodu aby dokázal vždy pokryť akcie a preto sa stáva, že fotoreportér si niekedy prenesie do ďalšieho roka aj tri týždne dovolenky.

Pokiaľ by sa chcel fotoreportér živiť ako externista pre takéto periodikum, je na Slovensku prakticky nereálne. Na porovnanie s Českom, kde je situácia vzhľadom na veľkosť trhu a najmä majetkovú spoluúčasť iná. Podľa dostupných informácií tam už fungujú sólo fotoreportéri a sú reálne honoráre za lukratívne témy rádovo v desiatkach tisíc českých korún.

Denník SME. Sme vcelku spokojní.

Momentálne iná je zaujímavá situácia v denníku SME. Autori fotografií majú priestor na tvorbu. Šéfredaktor má zmysel pre kvalitnú fotografiu, majú celkom dobrý formát novín, na ktorom fotografia dobre vyznie. Podľa redakčného fotoreportéra Tomáša Benedikoviča je práca zaujímavá a podmienky sú celkom prijateľné. Ako veľké pozitívum vníma seriózny prístup aj pri výbere fotografií, pričom sa k problematike schádza kolektív a spoločne vyberajú fotografie. Šéfredaktor je prístupný aj rozdielnym názorom. Tématicky rôznorodejšiu prácu v agentúre nahradili viacdenné služobné cesty s priestorom na reportáž. Technické vybavenie zodpovedá potrebám fotoreportéra. Atmosféra je tvorivá a spolupráca s redaktormi sa javí na rovnocennej úrovni. Vydavateľ rešpektuje spoluprácu s fotoreportérom na živnosť.

Týždenník .týždeň.

.týždeň spolupracuje s tromi fotografmi, pričom dostávajú na slovenské pomery slušný priestor na fotografiu, v závislosti od témy. Okrem ich fotografií týždenník bohate čerpá fotografie od zahraničných agentúr. Pokiaľ sa jedná o hlavné témy, fotografia dostáva priestor rádovo na približne 6-10 stranách, vo veľkosti od menších až po celostranové. V súčasnosti sa jedná na Slovensku, vzhľadom na témy a rozsah, o najserióznejší prístup vo vzťahu k práci s fotografiou. .týždeň je držiteľom ocenení The Best of Photojournalism, či Pictures of the Year International. Bolo by vhodné, keby pri práci s fotografiou takéhoto rozsahu, týždenník poskytol priestor na veľké témy aj viacerým domácim foto reportérom. Je známy prípad mladého talentovaného slovenského fotografa J. Mravca ml., ktorý, ako opisuje v rozhovore, sa vybral s kolegami fotografovať v januári 2014 nepokoje v Kyjeve. Žiadne seriózne periodikum na Slovensku mu reportáž nechcelo uverejniť. Podobne komentuje situáciu aj J. Lofaj. Na otázku čo okrem iného hovorí napr. na týždenník .týždeň, odpovedá: *„Je to štýlový časopis, je analytický, na naše pomery robí s fotografiou velkoryso. Myslím si, že nevyužíva úplne potenciál našich fotoreportérov. Nemôže predsa vždy urobiť jeden a ten istý fotograf všetko rovnako dobre. Keď vie, že na to je dobrý ten a na to zasa ten, tak ich budem tematicky striedať."*

PRÍKLAD ANALÝZY ZMLUVNÝCH PODMIENOK V JEDNOM ZO SLOVENSKÝCH VYDAVATEĽSTIEV.

V nasledovnej kapitole je uvedená analýza existujúcej pracovnej zmluvy renomovaného vydavateľstva, ktorá bola v platnosti v nedávnej minulosti. Jedná sa o reálny príklad pracovnej zmluvy z praxe fotoreportéra na Slovensku, o tom ako bola porušovaná, ako aj o absurdnosti niektorých podmienok v nej uvedených. Na konfrontáciu podmienok uvedených v pracovnej zmluve je použitý Zákonník práce platný v čase podpisu pracovnej zmluvy.

Ešte pred podpisom tejto pracovnej zmluvy sa vydavateľstvo s fotoreportérom dohodlo, že po uplynutí skúšobnej doby by mu mohol byť základný plat 20 000,- Sk zvýšený o 2 000,- Sk. Na otázku fotografa či by to nemohlo byť predsa len uvedené v zmluve, mu bolo povedané, že veď predsa jestvuje nejaká tá dôvera. O ďalších 2 000,- Sk mu bola základná mzda zvýšená až o päť rokov. Od roku 2001, do roku 2006 bola jeho základná mzda nezmenená 20 000,- Sk brutto s nepravidelnou pohyblivou zložkou do 2 000,- Sk. Teda nie 22 000,- Sk + pohyblivá do 2 000,- Sk podľa pôvodneho ústneho prísľubu.
Jeho mzda 1 100,- € brutto (netto: 800,- €) bola aktuálna až od roku 2008. Od roku 2009 mu bola táto mzda takmer neustále krátená až do výšky - 20%.

1. str. Pracovnej zmluvy: (príloha č. 1.) Už len postup, ako bola táto Pracovná zmluva uzatvorená, je po posúdení pracovníka Inšpektorátu práce kontroverzný v tom zmysle, že nemôže byť uzatvorená nová pracovná zmluva, pokiaľ je stále v platnosti pôvodná pracovná zmluva. Jednalo sa totiž o prechod z pôvodnej Pracovnej zmluvy na novú. Takže vlastne je otázna platnosť novej Pracovnej zmluvy.

Čl. I bod 1:
Pracovný pomer zamestnanca s pracovnou náplňou „fotograf", v náväznosti na Prílohu 1 Pracovnej zmluvy-náplň práce je pochybný:
1. bod Prílohy 1 Pr. zml. - „obstarávanie fotografických materiálov" sa môže pokojne interpretovať aj ako napr. pozícia skladníka, či administratívneho pracovníka, ktorý má zabezpečovať fotografický materiál.
2. bod Prílohy 1 Pr. zml. – je všetko možné, len nie logický, pokiaľ má fotograf získavať na akciách opäť fotografický materiál. Aký fotografický materiál? Filmy, vývojku, ustalovač, alebo škatuľky od filmov…? A kde? Na spoločenských podujatiach…?
3. bod Prílohy 1 Pr. zml. – úprava a spracovanie fotografií je vlastne výkon

ďalšej pracovnej náplne, ktorá by mohla pripadať tzv. obrazovému redaktorovi a následne skeneristovi, či aspoň grafikovi pri príprave do tlače. Už v úvode Prac. zmluvy sú nejasnosti, ktoré môžu časom vytvárať komplikácie a fotografa stavajú do pozície keď dáva zamestnávateľovi priestor na to, aby mu zadával úlohy spojené s činnosťami inými ako je fotografovanie. Takéto prípady reálne existovali. Druhý uhol pohľadu je, že ešte v ére klasického procesu mali vydavateľstvá laborantov, ktorí spracovávali naexponovaný fotografický materiál. Keďže v súčasnosti ide technologicky o elektronické spracovanie nasnímaného obrazu a teda nie je potrebná fotokomora, stačil by k tomu prakticky jeden človek pre viacerých fotografov. Avšak stala sa z toho povinnosť fotografa. Pričom vydavateľstvo ušetrí na mzde na jedného človeka a fotografovi pribudne práca (nezaplatená). Naviac táto redakcia mala pre fotografa k dispozícii jedine veľmi starý CRT 14" monitor, nepoužiteľný na úoravu fotografií.

Čl. III bod 2.

150 hodín nadčasov, zamestnávateľom nariadených odpracovaných a nezaplatených ročne, je čosi, čo vydavatelia s potešením využívajú. Pokiaľ to zamestnávateľovi teda Zákonník práce umožňuje, logicky teda z toho vyplýva, že zamestnávateľ má povinnosť viesť evidenciu takto odpracovaných hodín naviac. Sú prípady vydavateľstiev, keď neexistovala a zrejme ešte ani neexistuje absolútne žiadna evidencia odpracovaných hodín! Mimochodom ide o zaujímavý aspekt v Zákonníku práce, keď zamestnanec si takýmto spôsobom prakticky odpracuje takmer celú svoju vlastnú dovolenku. Teda vlastne ako keby ani žiadnu nemal, ale pritom na ňu zákonný nárok samozrejme má. Za roky pôsobenia v spomínanom vydavateľstve nebolo známe, že by sa viedla akákoľvek forma evidencie odpracovaných hodín a nadčasov. A pokiaľ áno, tak je predpoklad, že jedine formálne, kdesi na úrovni personálneho oddelenia, kde sa vykazovali oficiálne údaje. Minimálne však, čo sa týka oddelenia fotoreportérov, v dobe platnosti tejto zmluvy sa s vedomím samotného fotoreportéra neviedla žiadna evidencia, ktorá by evidovala jeho nadčasy a teda by kontrolovala či rozsah 150 hodín ročne nad rámec štandartného pracovného času bol dodržiavaný.

Vyššie uvedenými faktami však záležitosť nadčasov nekončí. Šéfredaktor daného periodika nariadil fotoreportérom tzv. "víkendové pohotovosti". Samozrejme, že sa všetko dialo v náležitej diskrétnosti a teda o ničom nebol žiaden písomný záznam.

V praxi to vypadalo nasledovne. Každý druhý víkend bol fotoreportér povinný sa nevzdialiť v rámci (nepísaného pravidla) svojho voľného času mimo Bratislavu. Predpokladalo sa, že (kvôli prípadnej nutnosti riadenia motor. vozidla) nebude užívať žiadne alkoholické nápoje. Jednalo sa o tzv. neaktívnu časť pracovnej pohotovosti.

Zákonník práce v čase platnosti spomínanej Pracovnej zmluvy pracovnú pohotovosť definoval nasledovne.

§ 96 Pracovná pohotovosť.[2]

1.

Ak zamestnávateľ v odôvodnených prípadoch na zabezpečenie nevyhnutných úloh nariadi zamestnancovi alebo sa s ním dohodne, aby sa mimo rámca rozvrhu pracovných zmien a nad určený týždenný pracovný čas vyplývajúci z vopred určeného rozvrhnutia pracovného času zdržoval po určený čas na dohodnutom mieste a bol pripravený na výkon práce podľa pracovnej zmluvy, ide o pracovnú pohotovosť

2.

Čas, počas ktorého sa zamestnanec zdržiava na pracovisku a je pripravený na výkon práce, ale prácu nevykonáva, je neaktívna časť pracovnej pohotovosti, ktorá sa považuje za pracovný čas.

3.

Za každú hodinu neaktívnej časti pracovnej pohotovosti na pracovisku podľa odseku 2 patrí zamestnancovi mzda vo výške pomernej časti základnej zložky mzdy, najmenej však vo výške minimálneho mzdového nároku ustanoveného v § 120 ods. 4 v Sk za hodinu pre prvý stupeň náročnosti práce. Ak sa zamestnávateľ so zamestnancom dohodnú na poskytnutí náhradného voľna za neaktívnu časť pracovnej pohotovosti na pracovisku, patrí zamestnancovi mzda podľa prvej vety a za hodinu tejto pracovnej pohotovosti hodina náhradného voľna; za čas čerpania náhradného voľna zamestnancovi nepatrí.

4.

Čas, počas ktorého sa zamestnanec zdržiava na dohodnutom mieste mimo pracoviska a je pripravený na výkon práce, ale prácu nevykonáva, je neaktívna časť pracovnej pohotovosti, ktorá sa nezapočítava do pracovného času.

5.

Za každú hodinu neaktívnej časti pracovnej pohotovosti mimo pracoviska patrí zamestnancovi náhrada najmenej 20% minimálneho mzdového nároku ustanoveného v § 120 ods. 4 v SK za hodinu pre prvý stupeň náročnosti práce.

---

2. zdroj: Marta Thurzová, Zákonník práce r. 2007, str. 190–192

6.
Čas, keď zamestnanec počas pracovnej pohotovosti vykonáva prácu, je aktívna časť pracovnej pohotovosti, ktorá sa považuje za prácu nadčas.

7.
Pracovnú pohotovosť môže zamestnávateľ nariadiť najviac v rozsahu osem hodín v týždni a najviac v rozsahu 100 hodín v kalendárnom roku. Nad tento rozsah je pracovná pohotovosť prípustná len po dohode so zamestnancom.

Vysvetlivky k § 96 (krátené)[3]

– Pracovná pohotovosť v svojej podstate predstavuje pripravenosť zamestnanca na prípadný výkon práce.
– Pracovná pohotovosť je zásahom do sféry osobného voľna zamestnanca, preto sa v ustanovení upravuje aj jej maximálna týždenná a ročná hranica do ktorej sa môže pracovná pohotovosť zamestnancovi nariadiť, nad tento rozsah je však možné pracovnú pohotovosť so zamestnancom dohodnúť.

Ďalej, § 99 definoval v čase platnosti Pracovnej zmluvy zamestnávateľove povinnosti ohľadne evidencie.

§ 99 Evidencia[4]
Zamestnávateľ je povinný viesť evidenciu pracovného času, práce nadčas, nočnej práce, aktívnej časti a neaktívnej časti pracovnej pohotovosti zamestnanca tak, aby bol zaznamenaný začiatok a koniec časového úseku, v ktorom zamestnanec vykonával prácu alebo mal nariadenú alebo dohodnutú pracovnú pohotovosť.

Vysvetlivky k § 99.[5]
V tomto ustanovení sa v záujme ochrany zamestnancov ukladajú zamestnávateľovi povinnosti viesť príslušné evidencie:
– pracovného času,
– práce nadčas,
– nočnej práce
– aktívnej a neaktívnej časti pracovnej pohotovosti
(ďalej krátené): …Aj keď konkrétny spôsob evidencie ZP neurčuje, z aktuálneho ustanovenia ZP však vyplýva, že evidencia by mala byť realizovaná záznamom o žačiatku a konci časového úseku výkonu práce alebo pracovnej pohotovosti, aby sa v sporných prípadoch dal jednoznačne preukázať skutočný rozsah zamestnancom odpracovaného času v požadovanej štruktúre ako aj rozsah nariadenej alebo dohodnutej pracovnej pohotovosti.

3. zdroj: Marta Thurzová, Zákonník práce r. 2007, Vysvetlivky k § 96, str. 191–192
4. zdroj: Marta Thurzová, Zákonník práce r. 2007, str. 190–192
5. zdroj: Marta Thurzová, Zákonník práce r. 2007, Vysvetlivky k § 99, str. 199

Neaktívna pohotovosť ako sa v praxi realizovala v redakcii.

Evidencia neaktívnej pohotovosti zrejme neexistovala, keďže vydavateľ nič nevyplácal a rozsah jej poskytovania zo strany fotoreportéra nebol ničím ohraničený. Naviac fotoreportérom nikto z nadriadených dopredu písomne túto požiadavku neoznamoval. Až na výnimky, pokiaľ bola vopred naplánovaná redakčná akcia. Požadovalo sa automaticky, že fotoreportér bude k dispozícii. Stalo sa, že fotoreportér ktorý potreboval na víkend odcestovať mimo Bratislavu, sa vopredu sám aktívne v piatok informoval o nutnosti pohotovosti. Bolo mu oznámené, že sa neočakáva žiadna jeho účasť na vydaní periodika. I napriek tomu si tento fotoreportér zabezpečil za seba náhradu pre prípad, že by bolo potrebné fotografovať. A tak sa aj stalo. Jeho kolega v nedeľu musel nemiesto neho fotografovať. V pondelok si šéfredaktor periodika predvolal fotoreportéra ktorý odcestoval a i napriek tomu, že tento si namiesto seba náhradu zaistil, šéfredaktor mu oznámil, že mu bude za trest plat krátený o 2 000,- Sk.

Aktívna pohotovosť ako sa v praxi realizovala v redakcii.

Počas nej zamestnanec aktívne pracuje v čase pracovného voľna, či pokoja. Za to v zmysle Zákonníka práce prináleží zamestnancovi finančná odmena, resp. náhradné voľno podľa povinnej evidencie pohotovosí. Evidencia pohotovostí podobne ako v predchádzajúcom prípade vedená nebola. Žiadna finančná odmena sa svojho času za pracovnú pohotovosť nevyplácala a nebolo udelené jediné náhradné voľno. Resp. bolo zamietnuté ako neopodstatnené a požiadanie oň bolo považované za opovážlivosť.

Ako bolo vyššie spomenuté, fotoreportérom v spomínanom preriodiku neboli vyplácané finančné náhrady za nadčasy či pracovné pohotovosti ani poskytované náhradné voľno. Je tým pádom predpoklad, že vydavateľstvo neviedlo oficiálne evidenciu práce (minimálne) fotoreportérov nad rámec zmluvou dohodnutých podmienok. Existovali však dôkazy o tom, že sa tieto druhy pracovných výkonov vykonávali. A síce vo forme mailovej komunikácie na úrovni vedenia redakcie. Vedenie redakcie totiž vyžadovalo od fotoreportérov každý týždeň touto formou vykazovať pracovnú činnosť za celý týždeň. To znamená aj vrátane nadčasov a pracovných pohotovostí. A to hovoríme o nadčasoch iba fotooddelenia. Otázne zostáva, či vydavateľstvo evidovalo nadčasy ostatných redaktorov redakcie. A teda pokiaľ by sa potvrdil tento predpoklad, vydavateľstvo ušetrilo na nezapaltení nadčasov, odvodoch a daniach nemalé finančné prostriedky. Nejedná sa teda vlastne o nelegálny príjem vydavateľstva?

Existujú viaceré spôsoby evidencie dochádzky zamestnancov, napr. ešte klasická evidencia príchodu a odchodu zapisovaním do knihy príchodu a odchodu zamestanca na pracovisko, z ktorej aj samotnému zamestnancovi je jasné koľko hodín odpracoval, tak rovnakým spôsobom má byť zamestnancovi sprístupnená evidencia okrem nadčasov, aj evidencia pracovných pohotovostí. Nič z toho zamestnancovi/fotoreportérovi dané k dispozícii nebolo.

3. str. Pracovnej zmluvy:
(príloha č. 2 a č. 3)
Čl. VIII
Článok popretkávaný povinnosťami autora diela, voči jeho dielu samotnému.

Čl. VIII bod 1.
Vzdanie sa autora na výkon autorských práv svojho diela, autor prichádza o možnosť nakladať svojvôlne so svojími fotografiami.

Čl. VIII bod 2.
V tomto bode zbavuje vydavateľ autora diela/fotoreportéra akéhokoľvek nároku na prípadný honorár tým, že by autor chcel predať svoje dielo komukoľvek inému, okrem konkurenčného vydavateľstva.

Honorár za dielo k platu fotoreportéra je ako tak dobrým zvykom v niektorých iných vydavateľstvách na Slovensku. Aj keď ide viacmenej iba o symbolické sumy, jednak zostáva zachovaná aspoň primárna úcta k dielu autora zo strany zamestnávateľa a jednak autorovi sa navyšuje príjem nad rámec základného platu. Pokiaľ totiž je fotografia publikovaná, teda bola uznaná zamestnávateľom, že je toho hodná. Autor má takto aspoň minimálny dôvod na to aby sa snažil v budúcnosti vnášať do svojej produkcie kreativitu.

Čl. VIII bod 5.
Zamestnávateľ požaduje od autora aby mohol on, zamestnávateľ vlastne poskytnúť tretej osobe čiastočný, resp. úplný výkon autorských práv na dielo, pričom autorovi nevznikne nárok na honorár.

Čl. VIII bod 6.
Zamestnávateľ si vyhradzuje právo na výkon autorských práv autorovho diela, ktoré vzniklo počas pracovnej doby aj keď by nebolo priamo obsahom pracovného zadania od zamestnávateľa. Teda jednalo by sa napr. čo i len o fotografiu, zhotovenú fotoreportérom jeho vlastným mobilom počas pracovnej doby.

Čl. VIII bod 8.
Bezpochyby sa jedná *„perlu ducha"* skúseného manažéra!
Keďže je zadefinované: *„…vytvorí produkt, ktorý má povahu zákonom chráneného predmetu duševného vlastníctva"* (a teda aj fotografiu, a nie len fotografiu), vydavateľstvo si nárokuje na posúdenie, či sa mu tento produkt nehodí vlastne na použitie. A pokiaľ by sa mu to náhodou hodilo do vlastníctva, autor produktu má smolu. Za podmienok obdobných v pracovnej zmluve je povinný vlastne vzdať sa tohoto produktu v prospech vydavateľstva, za smiešnu (rozumej prakticky na úrovni žobráka) odmenu, súdiac podľa systému a výšky odmeňovania v tejto zmluve.

Je potrebné opakovane zdôrazniť, že nároky si toto vydavateľstvo robí vlastne na úplne všetku duševnú produkciu autora po skončení pracovného pomeru. Je to vskutku pozoruhodné, lebo pokiaľ by sa mal autor riadiť v zmysle tohoto ustanovenia, stáva sa vlastne v profesionálnej rovine nesvojprávny. To znamená, že prakticky každá ním zhotovená

fotografia (a nielen fotografia), musí ísť najskôr za vydavateľom, s ktorým už po skončení pracovného pomeru nemá vlastne nič spoločné, či by sa mu náhodou nehodila pre jeho obchodné záujmy. V zmysle litery citovaného ustanovenia autor/fotoreportér vlastne riskuje, že akýkoľvek svoj duševný produkt, a teda aj vyhotovenú fotografiu, by akémukoľvek svojmu potencionálnemu zákazníkovi v budúcnosti predával nelegálne, pokiaľ by mu to predchádzajúci zamestnávateľ neodobril písomne.

4. str. Pracovnej zmluvy:
(príloha č. 4)

Čl. IX bod 3.
Okrem toho, že autor je zbavený akejkoľvek svojprávnosti s nakladaním svojich diel bez predchádzajúceho súhlasu vydavateľstva, naviac autor týmto ustanovením prichádza aj o možnosť vlastnej sebaprezentácie v akejkoľvek forme. A teda aj napr. na jeho súkromných web stránkach bez predchádzajúceho súhlasu cteného vydavateľstva.

Čl. IX bod 7.
Tento bod zrejme už s úplnou definitívnosťou upiera akúkoľvek autorskú slobodu. Z tohoto ustanovenia vyplýva autorovi povinnosť, že pokiaľ vytvorí vo svojom voľnom čase počas trvania pracovného pomeru akékoľvek autorské dielo, teda niečo, čo vznikne mimo pracovnú dobu, a teda ide o jeho vlastnú autorskú tvorbu, jeho zamestnávateľ/vydavateľstvo si nárokuje, že bude rozhodovať o tom, ako naloží s dielom autora.

Čl. IX bod 8.
Definícia § 83 v Pracovnej zmluve s fotoreportérom, je asi najreprezentatívnejšou ukážkou toho, že takúto zmluvu pripravoval buď totálny právny diletant, alebo niekto, kto v živote právo neštudoval a iba vymetal právne ustanovenia kde to len bolo možné. Tretia možnosť by ešte mohla vyznieť v tom duchu, že šlo o poľutovaniahodný zámer.

Definícia Zákonníka práce je z roku, v ktorom bola konfrontovaná Pracovná zmluva uzatvorená. Presné znenie tohoto paragrafu je nasledovné.

§ 83 Výkon zárobkovej činnosti.[6]

1.
Zamestnanec môže popri svojom zamestnaní vykonávanom v pracovnom pomere vykonávať zárobkovú činnosť, ktorá je zhodná s predmetom činnosti zamestnávateľa, len s jeho predchádzajúcim písomným súhlasom.

2.
Zamestnávateľ môže udelený súhlas podľa odseku 1 písomne odvolať.
V písomnom odvolaní súhlasu je zamestnávateľ povinný uviesť dôvody zmeny svojho rozhodnutia. Zamestnanec je potom povinný, bez zbytočného odkladu zárobkovú činnosť skončiť spôsobom vyplývajúcim z príslušných právnych predpisov.

3 .
Obmedzenia ustanovené v odsekov 1 a 2 sa nevzťahujú na výkon vedeckej, pedagogickej, publicistickej, lektorskej, prednášateľskej, literárnej a umeleckej činnosti.

Vysvetlivky k ods. 3.
V súlade s doterajšou právnou úpravou sa vymedzujú tvorivé činnosti, ktorých výkon nemôže zamestnávateľ v žiadnom prípade obmedziť, aj keby mal konkurenčný charakter. Vzhľadom na problémy aplikačnej praxe sa medzi neobmedzenými tvorivými činnosťami popri pedagogickej a lektorskej činnosti výslovne uvádza aj prednášateľská činnosť.

Ešte na upresnenie výkladu pojmu *„umelecká činnosť"* v § 83 ods. 3.
Za umelecké dielo je podľa § 7 ods. 1 písmeno g Autorského zákona, považované aj fotografické dielo.

§ 7 Dielo[7]
1.
Predmetom autorského práva je literárne a iné umelecké dielo a vedecké dielo, ktoré je výsledkom vlastnej tvorivej duševnej činnosti autora, najmä

a) slovesné dielo a počítačový program,
b) ústne podané, predvedené alebo inak vykonané slovesné dielo, najmä prejav a prednáška,
c) divadelné dielo, predovšetkým dramatické dielo, hudobnodramatické dielo, pantomimické dielo a choreografické dielo, ako aj iné dielo vytvorené na zverejnenie,
d) hudobné dielo s textom alebo bez textu,
e) audiovizuálne dielo, predovšetkým filmové dielo,

6. zdroj: Marta Thurzová, Zákonník práce r. 2007, str. 169–171
7. zdroj: http://www.juls.savba.sk/dokumenty/autorsky_zakon.html

f) maľba, kresba, náčrt, ilustrácia, socha a iné dielo výtvarného umenia,
g) fotografické dielo,
h) architektonické dielo, predovšetkým dielo stavebnej architektúry a urbanizmu, dielo záhradnej a interiérovej architektúry a dielo stavebného dizajnu,
i) dielo úžitkového umenia,
j) kartografické dielo v analógovej alebo v inej forme.1)

Z uvedeného logicky vyplýva, že fotografická činnosť spadá do kategórie umeleckých činností a teda zákonite zamestnávateľ ustanovením v bode 8 o zákaze vykonávania akejkoľvek zárobkovej činnosti, porušil hrubým spôsobom týmto zákazom Zákonník práce.

4. str. Pracovnej zmluvy:
(príloha č. 4, 5, 6)

Čl. X bod 1.
Povinnosti a práva zamestnávateľa.
V tomto bode sa zamestnávateľ zaväzuje vytvárať zamestnancovi náležité podmienky *„…pre úspešné plnenie jeho pracovných úloh."*

Fotografické vybavenie:
V r. 2001 bol uvedený fy. Canon na trh model digitálnej zrkadlovky Canon D30. Dá sa konštatovať, že išlo o jeden z prvých prototypov cenovo dostupnejších modelov oproti výkonnejšiemu modelovému radu, cenovo cca 2–2,5 krát drahšiemu, avšak na profesionálnej úrovni v porovnaní s modelom D30.

Model Canon D30 sa stal v priebehu niekoľkých mesiacov v profesionálnej sfére redakčných fotoreportérov nechvalne známym najmä kvôli nedostatočnej rýchlosti a zároveň malej citlivosti autofokusu (AF). Bolo úplne bežným štandardom, že spomínaný model v rýchlych podmienkach reportážnej forografie nezvádal bežné situácie a fotoreportér bol v skutku závislý jedine od šťastia, či sa mu danú situáciu podarí zachytiť vo vhodnom okamihu.
V redakciách, v ktorých tento očakávaný model bol zakúpený, boli fotoreportéri nútení po čase riešiť s nákupným oddelením nákup iných modelov v horizonte niekoľkých mesiacov.

V opisovanej redakcii spomínané technické nedostatky pred kúpou Canon-u D30 boli vopred preberané a vedenie redakcie bolo na ne upozornené. Avšak i napriek tomu padlo rozhodnutie na kúpu práve daného modelu. Trvalo neskutočných šesť rokov, pokiaľ došlo ku kúpe ďalšieho modelu, spĺňajúcemu podmienky pre prácu fotoreportéra. Počas tohoto obdobia šlo častokrát

o úmornú prácu, keď AF fotoaparátu nedokázal dostatočne rýchlo reagovať v reportážnych podmienkach a fotoreportér bol vystavený neustálemu stresu, nevediac aký vysledok svojej práce v rozhodujúcom okamihu môže očakávať.

Snímací čip modelu Canon D30 mal naviac iba 3 megapixely, čo bolo pre bežnú prácu novín dostačujúce. Avšak keď bolo potrebné vyhotoviť záber spĺňajúci podmienky na formát A4 farebnej prílohy na kriedový papier, nastával prakticky neriešiteľný problém.

Aj keď šlo o neformálny prísľub zo strany redakcie pred kúpou samotného Canon D30, že sa jedná o dočasné riešenie a najneskôr do dvoch rokov sa kúpi modernejší model, z dvoch rokov sa stalo nekonečných takmer šesť rokov. Z tohoto pohľadu nebolo možné hovoriť o vytvorení zodpovedajúcich pracovných podmienok.

Na toto je možné ďalej nadviazať aj čo sa týka optiky k fotoaparátu. Všetky tri modely pokrývajúce potrebný ohniskový rozsah neboli obmenené po celé obdobie pracovného pomeru. U modelu 17-35 mm v posledných asi dvoch rokoch dochádzalo v okrajových partiách obrazu k výrazným rozostreniam na hranici použiteľnosti fotografie.

Editovanie a odosielanie fotografií. Ďalším, v pomeroch 21. storočia neuveritelným technickým handicapom tejto redakcie bolo, že vysielanie fotografií z terénu na redakčný server nebolo možné plnohodnotne prakticky ešte ani v rokoch 2007-2008. Za celé toto obdobie, od roku 2001 od kedy táto redakcia mala svojho prvého fotoreportéra v zamestnaneckom pomre, bolo potrebné akúkoľvek nafotografovanú situáciu priniesť v priebehu dňa do redakcie na spracovanie a opakovane odchádzať do terénu za ďalšími akciami. Toto však nebolo jediným limitom. Fotoreportér nedostával k dispozícii ani notbook, aby si mohol aspoň predspracovať fotografie v teréne medzi dvomi akciami pokiaľ mu to čas dovoľoval. Notbook bol k dispozícii jedine na osobitných výjazdoch mimo Bratislavu. Týmto spôsobom redakcia vydavateľstva nebola schopná zabezpečiť, aby fotoreportér mohol pracovať nielenže v štandartných podmienkach, ale opakovane vystavovala fotoreportéra situáciam, kedy opakovane pod tlakom redakčných uzávierok, tento musel riskovať pri vysokých rýchlostiach na cestách pri jazde autom aby stihol uzávierku.

Zmena z časti nastala v spomínaných rokoch, kedy už bola možnosť vysielať fotografie na FTP server, ale vyskytol sa problém s nedostatkom notbookov. V praxi to vyzeralo tak, že fotoreportér si s musel pred každou akciou na podpis vyžiadať notbook (pokiaľ bol k dispozícii). S notbookmi sa totiž bolo potrebné deliť s píšucími redaktormi.

Avšak najakútnejšia situácia nastala v súvislosti s referenčnými vozidlami. Napr. v zmysle Čl. I ods. 2 dohodnuté miesto výkonu práce je uvedené logicky - Brati-

slava (myslené celá). Avšak k tomu je potrebné aby mal fotoreportér neustále k dispozícii referenčný automobil. Situácia bola nasledovná. Počas obdobia pracovného pomeru do roku 2007, auto k dispozícii skutočne bolo. Avšak s nástupom nového gen. riaditeľa sa situácia dramaticky zmenila. Nastal rozpredaj pôvodného autoparku a zostal obmedzený počet referenčných vozidiel. V praxi to znamenalo, že fotoreportér sa musel o referenčné vozidlo deliť s písucími redaktormi. Naviac pribudol byrokratický aspekt. Na úplne každú jazdu bolo potrebné vypisovať cestovný príkaz, bez ktorého, pokiaľ nebol podpísaný z vedenia redakcie, nebolo možné jazdu vykonať. Nastávali časovo patové situácie, keď fotoreportér nemohol vycestovať na akciu lebo mu nemal kto z vedenia redakcie podpísať cestovný príkaz.

Pokiaľ redakcia v čase po rozpredaji časti autoparku, v situácii obsadeného referenčného automobilu v rámci Bratislavy preplácala taxi na presun fotoreportéra s technikou neraz vážiacou okolo 13 kg, situácia bola znesiteľná. Avšak po nástupe nového šéfredaktora sa situácia dramaticky zmenila. Tento vydal zákaz na preplácanie taxi pre fotoreportérov. Paradoxný na tom bol fakt, že keď sa spočítali mesačé náklady na taxi pre jedného fotoreportéra, tieto sa minimálne líšili od nákladov za PHM na referenčnom vozidle. Naopak, vydavateľ by ušetril náklady na prevádzku takéhoto vozidla. Nastávali situácie, keď redaktor telefonoval fotoreportérovi, aby mu priviezol do redkacie automobil.

Vydaním tohoto nariadenia šéfredaktorom sa takto fotoreportér dostával pravidelne do patových situácií ohľadne termínov, keď bol nútený priviezť referenčno vozidlo do redakcie a vzápätí cestovať po Bratislave prostredníctvom MHD aj s fototechnikou. Toto však nebol jediný problém v súvislosti s nedostatkom referenčných áut. Prenos fototechniky na vlastných ramenách fotoreportéra sa časom musí prejaviť aj na zdraví.

Vzhľadom na skutočnosť, keď situácia v redakci začala byť vypätá z dôvodu nedostatku áut, nastal problém, že na autách sa striedalo viacero šoférov a tým pádom sa o automobily nemal ktor starať. Resp. každý odmietal robiť poriadky v aute ze niekoho iného. Vzhľadom na úplnú neschopnosť vedenia vydavateľstva riešiť vzniknutý problém, vydal generálny riaditeľ spolu so šéfredaktorom novú "Dohodu o zmene pracovných podmienok" (príloha č. 7 + 8)

Tento dokument priniesla fotoreportérovi sekretárka na podpis, bez toho, aby vedenie vydavateľstva či redakcie s fotoreportérom čokoľvek na danú tému konzultovalo.

To znamená, že zo strany vydavateľstva išlo o snahu jednostrannej zmeny pracovných podmienok bez predchádzajúcej dohody so zamestnancom. Na tejto "Dohode o zmene pracovných podmienok" sú zarážajúce body 2 a 5 Podpisom tejto Dohody by sa automaticky stali

náplňou práce uvedené povinnosti. Fotoreportér by podpisom takejto dohody prevzal na seba funkciu údržbára časti redakčného autoparku a zodpovedal by za technický stav vozidiel, na ktorých by jazdili aj redaktori. A teda pokiaľ by z pohľadu vedenia redakcie nadriadený uznal, že fotoreportér zanedbal čokoľvek čo by po novom bolo jeho novou náplňou práce, mohlo by to byť dôvodom na ukončenie pracovného pomeru z dôvodu neplnenia si pracovných povinností.

Je potrebné podotknúť, že celé roky predtým pokiaľ mal fotoreportér zverené auto a jazdil na ňom sám, tak sa oň automaticky staral. A pritom nemusel. Dodajme ešte, že solventné vydavateľstvá zamestnávali vedúceho autodopravy, ktorý sa staral o automobilový park redakcie.

Po odmietnutí podpísania tejto "Dohody" fotoreportérom, vydal šéfredaktor nepísaný zákaz používania referenčného vozidla z jeho pohľadu problémovému fotoreportérovi. Na požiadanie fotoreportéra o písomné doloženie jeho zákazu, tento doklad šéfredaktor odmietol vydať. Správanie nadriadeného bolo sprevádzané výraznými prvkami mobingu.

Keď vo vyhrotenej situácii na služobnej ceste s redaktorkou došlo ku kolízii na diaľnici v dôsledku predbiehajúceho kamióna ktorý nedal prednosť pri predbiehaní redakčného auta redakcie, pomohlo jedine to, že referenčný automobil bol deň pred jazdou na servisnej prehliadke spojenej s údržbou. Malo sa tak stať vzhľadom na najazdené kilometre už oveľa skôr, ale vedenie redakcie nezabezpečilo potrebný servis. Keby fotoreportér zodpovedal svojím podpisom za technický stav vozidla a došlo by ku kolízii auta vedeného iným členom redakcie, fotoreportér by niesol plnú zodpovednosť za vzniknutú škodu či už materiálnu, alebo ublížení na zdraví a životoch.

Po návrate zo služobnej cesty fotoreportér napísal potrebné stanovisko aj so svedectvom redaktorky šéfredaktorovi (Príloha č. 14). Ten sa následne fotoreportérovi v rozhovore medzi štyrmi očami vyhrážal v tom duchu, že *„…pokiaľ mi budeš písať listy v podobnom duchu, budeme sa rozprávať iným tónom…"*

Jednalo sa zrejme o najzávažnejšie porušenie Zákonníka práce, konkrétne § 177 zo strany zamestnávateľa keďže to bolo v súvislosti s možným ohrozením zdravia, resp. života samotného fotoreportéra a následne odcudzenia redakčnej fototechniky pri výkone jeho služby v teréne najmä pri presune prostredníctvom MHD. Toto konštatovanie nie je vôbec nadsadené, keďže v minulosti boli známe prípady fotografov v Bratislave, ktorí boli fyzicky napadnutí a okradnutí o techniku.

§ 177[8]
(iba ods. 1, týkajúci sa daného problému)
Predchádzanie škodám

Zamestnávateľ je svojím zamestnancom povinný zabezpečovať také pracovné podmienky, aby mohli riadne plniť svoje pracovné úlohy bez ohrozenia života, zdravia a majetku. Ak zistí nedostatky, je povinný urobiť opatrenia na ich odstránenie.

Vysvetlenie k § 177 (čiastočné znenie)
V záujme predchádzania škodám, ZP ukladá povinnosti obidvom subjektom pracovnoprávneho vzťahu.
K ods. (1). Pre zamestnávateľov je stanovená povinnosť vytvárať riadne pracovné podmienky s cieľom predchádzať vzniku škody a robiť opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov. V tejto súvislosti sú zamestnávatelia povinní posudzovať riziko poškodenia zdravia pri práci, a to najmä z hľadiska možnosti jeho vzniku a následkov.

§ 178[9]
1.
Zamestnanec je povinný si počínať tak, aby nedochádzalo k ohrozeniu života, zdravia a poškodeniu majetku alebo k jeho zničeniu, ani k bezdôvodnému obohateniu.

2.
Ak hrozí škoda, zamestnanec je povinný na ňu upozorniť vedúceho zamestnanca. Ak je na odvrátenie škody hroziacej zamestnávateľovi neodkladne potrebný zákrok, je povinný zakročiť. Túto povinnosť nemá, ak mu v tom bránia dôležité okolnosti alebo ak by tým vystavil vážnemu ohrozeniu seba alebo ostatných zamestnancov, alebo blízke osoby. Ak zamestnanec zistí, že nemá utvorené potrebné pracovné podmienky, je povinný oznámiť to vedúcemu zamestnancovi.

Minimálne ústne.
Šéfredaktor bol priebežne niekoľkokrát informovaný na riziká spojené s presunom techniky bez auta, avšak bez výsledného efektu.
Odohralo sa viacero patových situácií, keď len kvôli tomu, že fotoreportér nemal k dispozícii notbook s možnosťou odvysielania fotografií do redakcie, dochádzalo k extrémnym situáciam, aby bolo vôbec môžné stihnúť redakčnú závierku.

Šéfredaktor, a vydáva pritom pokyny gener. riaditeľa. OZNÁMENIE. (príloha č. 9)
Otázne zostáva, či týmto Oznámením šéfredaktor svojvoľne nezačal meniť pracovné podmienky ako aj podmienky

8. zdroj: Marta Thurzová, Zákonník práce r. 2007, str. 333
9. zdroj: Marta Thurzová, Zákonník práce r. 2007, str. 335

pracovnej náplne, ktoré prináležia gen. riaditeľovi.

1. bod
zabazpečenie požadovanej informácie na sekretariát: nebolo technicky možné, keďže redakcia nebola schopná zabezpečiť fotoreportérom mailovú komunikáciu cez notbooky tak, aby ich mali pri sebe v prípade vycestovania mimo redakcie

2. bod
víkendové služby: jedná sa o priame priznanie šéfredaktora k tomu, že skutočne dával pokyny a vyžadoval tento druh nadčasov/pohotovostí od fotoreportéra

3. bod
platí obdobne to čo v 1. bode

4. bod
to sa zo strany fotoreportéra dialo, avšak bez vážnejšieho efektu

5. bod
jedná sa o už spomínané delegovanie povinností na zamestnanca mimo jeho pracovnej náplne. Napr. dolievanie oleja je servisná záležitosť a jeho vysoká spotreba svedčí napr. o poruche motora. A ďalšie.

Z uvedeného v podstate vidieť, že snahou vedenia redakcie bolo čoraz viacej vyostrovať podmienky, za ktroých by čo najúčinnejším spôsobom nachádzal chyby v práci fotoreportéra čo mu dávalo dôvody siahať na pohyblivú zložku jeho platu. Pričom on sám svojou neschopnosťou nedokázal zabezpečiť primárne technické podmienky na spoľahlivý chod fotooddelenia a jeho fungovanie v zákonom stanovených medziach. Dosiahnutím podpisu fotoreportéra dodatku k Pracovnej zmluve, podľa toho, ako ho šéfredaktor naformuloval, by sa vlastne on sám zbavil zodpovednosti za jeho neschopnosť vytvoriť v redakcii vhodné pracovné podmienky, vyplývajúce zo zákona.

Keď lifestyle, tak najmä pre kamaráta!

Vo vydavateľstve od určitého času začala kolovať informácia o mesačnom honoráre externého fotografa, ktorý fotografoval pre novovydávaný lifestylový magazín daného vydavateľstva. Náplňou práce tohoto externistu bolo 5-6 fotografovaní mesačne za fakturovanú sumu, nie oveľa nižšiu ako bola celková cena práce fotoreportéra vydavateľstva. Toto sa udialo i napriek tomu, že výsledky spomínaného externistu neboli viac než štandardné a pri zrode lifestylu sa istý člen Predstavenstva vydavateľstva vyjadril, že jeden z interných fotoreportérov vydavateľstva, na základe svojho portfólia, sa má špecialne venovať významným profilovým portrétom.

Bola to skutočne iba zhoda náhod, že spomínaný externista pochádzal z toho istého mesta ako šéfredaktor, že chodili približne v rovnakom čase spolu do školy a fotografoval pánovi šéfredaktorovi, podľa očitých svedkov, jeho vlastnú svadbu?

Po začatí obdobia finančnej krízy bola spolupráca s externým fotografom prerušená a jeho práca pre lifestyle bola pridelená interným fotoreportérom vydavateľstva. Zadarmo!

Keď šéfredaktor po redakcii rozsieva testosterón… Dámy, to treba využiť! Alebo demokracia na spôsob „made in.sk".

Je viac ako nepochopiteľné, ako je možné, že vrcholný post redakcie zostáva celé roky nezmenené, pričom nástupom tohoto vedenia, z redakcie začali postupne odchádzať osoby, ktorí v minulosti tvorili redakčne stabilnú základňu pozostávajúcu z rešpektovaných novinárov s dlhoročnou praxou. Miesta skúsených redaktoriek a redaktorov priebežne začali náhrádzať mladí ľudia bez výraznejšej praxe. V súčasnosti je predajnosť periodika ako už aj dlhé mesiace na úrovni dlhodobo stratového produktu.

Svojho času sa na istom webovom portáli spustila verejná diskusia o vzťahu šéfredaktora s mladou redaktorkou z redakcie, ktorej on sám šéfuje. Vzťahy na pracovisku sú súčasťou života, avšak vzťah medzi nadriadeným a jeho podriadenou je už na diskusiu v etickej rovine. O to viacej, keď sa obaja navonok pred kolegami správajú akoby sa medzi nimi nič nedialo a vykajú si. V poriadku. Je to vec postoja každej dvojice. Táto vec sa však stáva verejnou, keď medzi zamestnancami redakcie začne prevládať čoraz častejšie podozrenie, že informácie, ktoré si medzi sebou vymieňajú kolegovia pri bežnej komunikácii v rámci kancelárie, v ktorej svoju pracovnú dobu s nimi zdieľa partnerka šéfredaktora, sa dostávajú nevedno akým spôsobom k vedeniu redakcie. Po čase, keď v miestnosti kde sídlili, s komu-

nikáciou prestali v prítomnosti priateľky šéfredaktora, zistili, že šéfredaktor ich už zrazu nevítal na poradách s informáciami, ku ktorým sa inak nemal šancu dostať.

Po tom ako sa rozpútala spomínaná debata na blogu, intervenoval generálny riaditeľ vydavateľstva na prevádzkovateľa webu pod hrozbou podania žaloby, aby zo svojho portálu odstránil spomínané diskusie.

V súčasnosti má šéfredaktor novú priateľku z vydavateľstva. Pôvodná už v redakcii nepracuje.

Kariérny postup: Kárne + výpoveď. Za dlhoročné zásluhy!

Je predpoklad, že obdobným "kanálom" ako komunikácia medzi kolegami, sa aj kritika na nedostatočné technické vybavenie ako aj na pracovné podmienky fotoreportérov v prítomnosti šéfredaktorovej partnerky, dostali do uší vedenia redakcie. Alfa samec musí zostať alfa samcom a preto je žiadúce odstrániť zo scény všetkých, ktorí by mohli povesť tejto pozície poškvrniť. Po tom ako priebežne jednému z fotoreportérov bola pravidelne krátená pohyblivá zložka platu bez udania dôvodu - až na jeden prípad (príloha č. 10), nasledoval pohovor so šéfredaktorom, v ktorom spolu so svojím zástupcom fotoreportérovi predostreli svoje výhrady na kvalitu jeho práce. Následne na to šéfredaktor navrhol fotoreportérovi zotrvanie v redakcii ešte dva mesiace a potom aby dobrovoľne ukončil pracovný pomer. Vzhľadom na odpracované roky fotoreportéra, mal tento nárok na trojmesačnú výpovednú lehotu. Šéfredaktor však požiadavku odstupného počas pohovoru zamietol. Neprijal žiadne argumenty o odpracovaných nadčasoch a pohotovostiach za posledné roky. Vzhľadom na skutočnosť, že fotoreportér neakceptoval jeho návrh, krátko po rozhovore mu bolo doručené kárne opatrenie. (príloha č. 11). To znamená, že postupoval úplne opačne. Namiesto toho, aby upozornil fotoreportéra, že pokiaľ nezlepší kvalitu svojej práce, bude s ním rozviazaný pracovný pomer a ponechal mu priestor na nápravu, oznámil mu, že ho prepúšťa a porušil Zákonník práce aj čo sa týka dĺžky výpovednej lehoty.

Dôvody na oznámenie o Porušení pracovnej disciplíny boli okrem "nekvalitnej" práce, nedodržanie zasielania pracovných výkazov a údajná neústretovosť voči kolegom.

Čo sa týka posledných dvoch bodov, je možné sa nad nimi ako dôvodmi jedine pousmiať. Šéfredaktor nedisponoval jediným dôkazom od kolegov, ktorí by sa sťažovali na diskriminovaného fotoreportéra. Na zasielanie mailových výkazov keď bol fotoreportér mimo redakcie, neboli vytvorené podmienky - nedostatok notbookov. V konečnom dôsledku šlo len o

evidenciu a prehľad práce fotoreportéra. Čo sa týka "nekvality" práce, tak redakcia používala na prezentáciu iba fotografie tohoto reportéra. Pritom vo vydavateľstve sa okrem neho vystriedalo priebežne ďalších pať fotografov.

Na reakciu fotoreportéra vo forme odvolania (príloha č. 12 + 13) bol vydaný len ďalší varovný list, v takom zmysle, že v odvolaní došlo zo strany fotoreportéra k osočovaniu šéfredaktora a pokiaľ fotoreportér nepodpíše výpoveď dohodou, budú voči nemu vyvodené ďalšie dôsledky. Odvolaním fotoreportér dosiahol vyplatenie trojmesačného odstupného. Po dodatočnom právnom posúdení celého problému bol vyslovený predpoklad, že pokiaľ by nedošlo k podpisu ukončenia pracovného pomeru dohodou, zrejme by fotoreportér súdnou cestou mohol dosiahnuť zadosťučinenie vo forme doplatenia všetkých platov v horizonte od vypovedania pracovnej zmluvy vydavateľstvom, až po vyrieknutie súdneho verdiktu, čo by mohlo byť aj v horizonte minimálne 24 mesiacov. Bolo len na rozhodnutí fotoreportéra, či sa rozhodne prijať vybojované odstupné, ktoré môže použiť na investíciu do vlastnej techniky, alebo si bude ďalej špiniť ruky s vydavateľstvom, ktorého predaj nosného produktu neustále klesal a klesá a pracovať v kolektíve (i keď v priateľskom), ktorý je pod neustálym tlakom neschopného vedenia.

10. zdroj: GEO Magazín 3/2008 str. 68.

Rozhovory

V tejto kapitole je niekoľko zaujímavých rozhovorov s fotografmi a s jedným redaktorom. Prvý z nich, Juraj Mravec ml., túži po dotyku s fotografiou na svetovej úrovni a snaží sa preto obetovať maximum. Druhý z nich, Ján Kuchta, je na konci svojej dráhy fotografa a dotkol sa zrejme vrcholu, ktorý sa dal dosiahnuť na slovenskej fotoreportérskej scéne počas komunistického režimu ako aj roky po jeho páde. Tretí z nich, Joe Klamar je navrchole svojich síl a fotografuje pre agentúru AFP, v súčasnosti ako šéf fotografov pre región strednej Európy.

Štvrtý z nich, Antonín Kratochvíl, dosiahol pomyselné maximum na svetovej úrovni a po návrate z USA ešte stále aktívne komerčne tvorí v Českej republike.

Piaty z nich, Juraj Mravec st., je uznávaný investigatívny redaktor v RTVS. Miláčik a obdivovateľ kvalitnej fotografie, ktorý pre ňu už urobil veľa a ešte veľa urobiť plánuje. Vydal a plánuje vydať kvalitné rozhovory so svetovými osobnosťami fotografie v rozsahu, v akom by sa možno aj v ostatnom svete len ťažko hladali.

Boli, sú a budú ich životné dráhy naplnené…? To je na individuálnom pocite každého z nich. Pozorovateľ z boku to môže porovnať a konfrontovať jedine podľa ich tvorby a podľa toho, čo sa dočítal o podmienkach iných z tejto brandže, žijúcich v tejto krajine, v tomto zakrpatenom mediálnom trhu, ktorého problém z pohľadu fotoreportéra nie je ten, že je zakrpatený, ale najmä ten, akí ľudia ho ovládajú a manipulujú… Česť patrí výnimkám!

Päť statočných v rámci česko-slovenského časopriestoru.

JURAJ MRAVEC ml.

Ten, ktorý by si rád siahol na svetovú fotografickú špičku.

Tvoje skúsenosti s printami na Slovensku. Začni!
V r. 2006, kedže ma po skončení strednej školy (SŠUP, odb. fotografia) pre nedostatok talentu nezobrali na žiadnu VŠ, snažil som sa preniknúť do médii na Slovensku ako fotograf. Otec mi kúpil digitál a pomáhal mi zohnať prácu. Toto sa mi nakoniec ako tak podarilo, prišiel som do istého renomovaného týždenníka a začal som preňho fotografovať ako externista. Toto trvalo asi tri mesiace, fotil som často, v podstate v každom vydaní časopisu som mal asi dve-tri fotky. Bol som tam ako také ucho, robil viacmenej iba ilustráky. Najlepšie veci robili zmluvní fotografi.

Raz som bol robiť s redaktorom reportáž v cirkuse. No a po tejto reportáži som zostal zaskočený, lebo som si dovtedy naivne myslel, že urobím si prácu a dostanem za ňu peniaze. Také peniaze, aby som si za ne mohol zaplatiť základné potreby. No a vlastne k honoráru z týždenníka som sa dostal asi po nejakých šiestich mesiacoch, keď som im tam volal a prosil som ich aby mi to zaplatili a poslali mi honorár, ktorý činil asi 1 600,- Sk. Nemalo žiaden zmysel v tom pokračovať. Znamená to, že v minulosti som asi dvakrát týždenne chodil do týždenníka niečo odfotiť. Cena za fotku, v závislosti od veľkosti a umiestnenia odhadujem, že sa hýbala od 50,- max. však 500,- Sk.

No a koľko práce to obnášalo?
Je pravda, že veľa práce to nebolo, ale ide o to, že som to fotil svojím fotoaparátom, všetko som si platil sám a keď som si to všetko zrátal tak som bol v mínuse. Len splátka za ten Canon bola 5 000,- Sk mesačne. To bolo neúnosné za tieto peniaze tam robiť. Aj keď kvitujem danému týždenníku, že je jediný časopis na Slovensku, ktorý dbá na obrazovú kvalitu.

Čo nasledovalo ďalej?
Zakladal sa ďalší týždenník. Príjmalo sa klasicky, po slovensky, teda kto koho poznal, bez akéhokoľvek konkurzu. Tu som sa ohrial tri mesiace. Z počiatku tam nebolo veľa práce lebo sa fotilo len do databázy. Tam som sa stretol prvýkrát s nepríjemnými vecami.
Viacmenej, celkovo, s fotografovaním pre printy na Slovensku mám také zlé skúsenosti, že som sa definitívne rozhodol, že to robiť nebudem.

Čo takého sa ďalej stalo?
Boli sme s jednou redaktorkou z tejto redakcie na reportáži, šlo o jednu

známu kaskadérsku skupinu, čo hrá aj holywoodskych filmoch. No a jej reportáž bola slabšia, naviac fotografie sa im neviem prečo, nepozdávali a ona si navymýšľala, že ja som ich mal fotiť v nejakých dresoch a podobne, pričom to bol jej výmysel, aby jej prešla reportáž, takže to hodila celé na mňa, že ja som to celé dojebal tými fotkami a nie ona tou reportážou a navymýšľala si, že čo som mal ešte fotiť, čo nebola vôbec pravda.

No a celé to vlastne zakapalo na tom, že ja som raz mal ísť fotiť Fica do pizzérie, ako tam obeduje s nejakou ženou. No a keď som tam prišiel, tak on bol v rohu schovaný. Ja som si uvedomil, že ja ich jednoducho nemôžem odfotiť, lebo by som sa cítil úplne nahovno. Takže šéfredaktorka ma vyhodila. Ja ju chápem, lebo ona potrebovala tam mať niekoho, kto by jej takéto veci fotil. Ona básnila o tom, ako budem preliezať ploty a budem sa plížiť plazením keď bude zasadať nejaká politická strana. Bol som z toho až zaskočený keď mi o tom rozprávala ako sa všetci budeme tváriť investigatívne. Prišlo mi to miestami naivné ako keď deti snívajú o žurnalistike. Neustále mi ospevovala Velčeka ako kedysi odfotil Lexu keď skákal na Senci do vody. To bol pre ňu úplná elita zo Slovenska.

No to bolo tak, že on bol s píšucim a vedeli kde Lexa bude. Zobral dlhé sklo a paparazzovali na neho.
Ja chápem, čo si ona predstavovala, ale pre mňa je fotografia tá najkrajšia vec aká existuje, proste miľujem to a chcem robiť kvalitné veci, ale chcem aby tie kvalitné veci neprechádzali skrz nejaké poníženie, že si niekde nejaký paparazzi. Že sa niekde vrhneš na Fica ako tam niekde žere nejakú pizzu s nejakou ženskou… Toto nebolo pre mňa. Ja som jej povedal, že ja toto robiť nebudem.

Čiže Ty si toho Fica nakoniec neodfotil.
Ja som sa na neho len pozeral a šiel som odtiaľ preč. Nedokázal by som takéto fotky robiť. A je to v poriadku. Ja jej po rokoch nič nezazlievam, ona to tak chcela, ja som to tak nechcel a ona si našla niekoho iného. Vtipné na tom bolo to, že keď ma vyhadzovala tak mi povedala, že vonku máme ďalších tristo fotografov, ktorí to hneď zoberú. Následne si našla nejakého Ukrajinca. Prišiel za ňou, mali sme od majiteľov zadotovanú drahú techniku. Vyfasoval, zobral sa a s celou výbavou ušiel kdesi na Ukrajinu.

Takže zobrala toho Ukrajinca, jedného z tristo…
Áno, jedného z tristo…

Pokračuj.
Absolútne finálny zážitok, kedy som skončil s fotením pre médiá bolo, keď som fotografoval pre istý lifestylový časopis Petra Muka. K rozhovoru. S vlastnou technikou ktorá stála 150 000,- Sk, hodinu som ho fotil, a za to mi dali honorár 140,- Sk. tak som si povedal, že jebem na to, toto ja nebudem robiť. V roku 2007.

Čo mne vadí na slovenských médiách je to, že im vôbec nezáleží na kvalitnej fotografii. Ako keby tomu tí editori ani nerozumeli alebo čo… Mám niekoľko prípadov, z ktorých som bol veľmi smutný. Napríklad, jeden bol tiež pre týždenník, z ktorého som odišiel. Šli sme fotiť takú starú pani, pôvodom šľachtičnú, z čias cárskeho Ruska. Žila v starom panelovom byte v Ružinove. Rozpustil som jej dlhé šedivé vlasy, privolal som starý drevený výťah, ona si vzala do rúk takého malého maltézskeho psa. Povedal som jej, že nech sa tvári tak hrdo a tak som ju odfotil. Keď som to priniesol do redakcie, tak mi povedali, že to je príliš umelecké na ich čitateľa a použili takú obyčajnú z rozhovoru, ktorú odfotí dnes už každý kto vie držať fotoaparát.

Bol si na Majdane…
Posledné moje sklamanie s printami nastalo keď som sa vrátil z Kyjeva. A konkrétne z týždenníka, ktorý sa tu tvári najserióznejšie, tí ma sklamali. Mám pocit, že oni sú tam takí elitári, čo sa majú navzájom tak radi a navzájom si dávajú robotu.

Kúpili tú reportáž z agentúr, namiesto toho, aby dali príležitosť prezentovať sa slovenskému fotografovi rovnako kvalitnými fotkami. Podľa mňa taký časopis, ktorý číta slovenská elita, by mal dať príležitosť a priestor mladým slovenským autorom, ktorí sa snažia. Už len pre rozvoj slovenského fotožurnalizmu.
Bol som tam 25. januára 2014, vtedy keď režim tvrdo zasiahol proti demonštrantom a chcel som sa tam strašne vrátiť pred 28. februárom, keď sa tam strieľali ľudia. Nemal som na to peniaze. Pokúšal som sa to slovenským časopisom ponúknuť, že to pôjdem nafotiť, ukazoval som im portfólio, práce keď som tam bol predtým. Nechcel som na tom zarobiť, chcel som tam len byť. Potreboval som len, aby mi nejaká redakcia kúpila letenku. To je všetko čo som od nich chcel a že to je všetko za čo im to urobím. Istému týždenníku som dal ponuku. Od nich tam nikto neletel, tak som zavolal jednému ich fotografovi. On že sa mi na to opýta keď sa vráti v utorok. A bol štvrtok. Ja že neblázni, potrebujem to vedieť hneď a zajtra či pozajtra letieť. Potom už môže byť neskoro. Tak teda či áno alebo nie. A on na mňa že: *„…počúvaj Juro, a nechceš toho odo mňa už trochu veľa…?"*.

Veď to mohol vybaviť aj po telefóne. Absolútna neochota, ponúkaš im to aj zadarmo, len chceš tam byť a aby tú tvoju prácu videli ľudia… Pretože chceš tam byť a napĺňa Ťa to robiť… Úplný nezáujem. Kľúčová vec tohto roku. Žiaden z ich fotografov tam nebol. Radšej to kúpia z agentúr, to ma sere!

Prečo si neoslovil v redakcii niekoho iného ako fotografa?
S inými som sa nebavil. Nedali by ti taký priestor.

Podľa mňa je to chyba, že si to neskúsil cez niekho iného v redakcii.
Oni rozmýšľajú tak, že šesť dvojstrán, to je veľký luxus. To je veľká prezentácia. A oni Ti to nedajú pretože aj keď je to kvalitné, prečo by to mali dať práve Tebe…? oni sú tak závistliví, že to radšej kúpia anonyne…

Pokiaľ zasa chceš byť objektívny, prečo takto hovoríš? Tvoj názor začína byť teraz subjektívny. Podľa mňa si to organizačne nedotiahol do konca.

Robil si nejaké pokusy s presadením sa v zahraničí?
Agentúra VII Photo Agency pre nádejných fotografov má program, ktorý spočíva v tom, že dva roky sleduje práce vybraných fotografov a následne na svojej web stránke ich vedie akoby svojich fotografov. V priebehu niekoľkých mesiacov som sa snažil emailami kontaktovať, ale ani raz mi neprišla odpoveď. Keď budem v New Yorku, tak tam pôjdem osobne.

JÁN KUCHTA

Ten, ktorý si siahol na slovenskú fotoreportérsku špičku.

Ako pracujete v súčasnosti?
Prakticky až pred 11 rokmi som prešiel na digitálny záznam, čiže som približne 5 - 6 rokov odolával, kým som zistil, že tlak sa ustavične zvyšuje a odoláva sa tomu iba ťažko. Digitálne fotografovanie je predsa len pružnejšie a v mnohých veciach rýchlejšie. Na druhej strane však zvádza k povrchnosti. Pri dnešnom stupni rozvoja digitálnych technológií čo Slovák, to fotograf. Ich ego je často bezbrehé, mnohí si naozaj namýšľajú, že sú fotografi. Podľa môjho názoru, minimálne polovica z ľudí, ktorí sa tým živia v médiách, tam nemá čo robiť. Tí ľudia nevedia fotografovať, vedia iba stlačiť spúšť.

V čom to teda je, podľa Vás, že slovenské vydavateľské domy akceptujú takýchto fotografov?
Predovšetkým je to v snahe zjednodušiť pozície. Pretože fotograf vo väčšine médií sa stáva iba akýmsi nevyhnutným zlom, ľudským medzičlánkom medzi fotoaparátom na strane jednej a záujmami vydavateľa, reprezentovanými na základnom stupni obrazovým redaktorom a grafickým oddelením, na strane druhej. A s výstupom fotografa sa ďalej pracuje, často nevhodne, čo on už vôbec nevidí. To je trend na celom svete, ale bavíme sa o slovenských médiách a pomeroch. Nehovoríme o špecializovaných periodikách vo svete, tie sú výnimkou.

Pôsobili ste niekedy v agentúre?
Chvalabohu nie, možnosti síce boli, ale nikdy ma to tam nelákalo.

Keď sa vrátime k vašim začiatkom vo vydavateľstve Naše vojsko, spomeňte nejaké špecifiká tej doby...
Napríklad plánovanie zahraničnej cesty. Pokiaľ som chcel vycestovať na Západ, bolo potrebné takúto cestu plánovať až rok dopredu. Musela to schváliť najskôr kontrarozviedka Západného ako aj Východného vojenského okruhu a ďalej Ministerstvo obrany. Čiže cesty sa museli naplánovať už v lete predchádzajúceho roku. Termín bol každý rok do konca augusta. Po tomto termíne všetko čo som chcel fotografovať v priebehu najbližšieho roka, bolo bez naplánovania jednoducho bez šance...

Aké periodiká ste v Našom vojsku svojou produkciou pokrývali?
Týždenníky i mesačníky. Napríklad v týždenníku Signál som spolu s ďalšími aj prekladal asi tretinu textu každého

čísla z češtiny do slovenčiny. Pričom som dostal k dispozícii tzv. "zrkadlo". To znamená, že som sa musel úplne presne prekladom vtesnať do rovnakej plochy. Neexistovala iná možnosť korekcie.

Prečo ste dostali takúto prácu naviac?
Bolo to za honorár. Ja som celý život fungoval ako redaktor a reportér. Bol som píšuci aj fotografujúci.

Dokedy ste boli v Našom vojsku?
Do roku 1990.

Zmenilo sa tam niečo za tých takmer 20 rokov?
Ak áno, tak nepodstatne. Ten systém bol nastavený a viacmenej spoľahlivo fungoval.

Čoho sa týkali vaše témy?
Všetkého. Napr. moja hlavná práca tu bola pre zväzarmovský týždenník Tempo, po čase premenovaný na názov z 50. rokov - Obranca vlasti. Tempo znelo západniarsky. Zväzarm sa venoval rozmanitým činnostiam, témy boli veľmi široké: motorizmus, modelárstvo, letectvo, potápačstvo, výcvik brancov až po civilnú obranu, armádne veci ...

Aký bol priestor na fotografiu?
Priestor na tri stĺpce na šírku bol luxus. Štandard bol jedenkrát na výšku a dva stĺpce na šírku. Vzhľadom na veľkosť novín fotografia častokrát zanikala.

Bolo v tých témach cítiť nejakú ideovú nomenklatúru, témy ste skôr spracovávali dokumentačne, dokumentárne ...?
Oboje. Vnímal som tam však podstatne viac priestoru na kreativitu ako teraz.

Ako ste vnímali vzťah redakcie k fotografovi a ako sa to prejavovalo v praxi?
Autor bol oveľa viacej partner ako teraz. Ja som bol v Bratislave. Pošta šla posledným nočným vlakom do Prahy a ráno o piatej to tam aj bolo. Keď bolo potrebné, tak som išiel kvôli jedným fotografiám do Prahy aj trikrát. Stávalo sa, že som letel prvým lietadlom 05:50 do Prahy a o 13:00 späť do Bratislavy a o 16:00 opäť naspäť do Prahy... Rozložili sme fotografie na stôl a dlho sme nad nimi diskutovali. Keď sme nenašli konsenzus, musel niekto rozhodnúť. Išlo takmer vždy len o výber vhodnej fotografie a nie o technologické spracovanie.

S čím býval najväčší problém?
Najčastejšie s politikou.

Mali ste nejaké také sklony?
To som mal vždy také sklony... Napríklad bozkávanie „vo tri vrhy". To som vždy

zásadne fotografoval, keď tí ľudia išli k sebe alebo od seba. Lebo to má svoje čaro! Nie, keď sú na seba prilepení. Už vtedy som mal sklony robiť inak ako sa to vyžadovalo. A z toho aj vychádzal môj štýl v 90. rokoch, ktorý, ako si všímam, ešte stále sem-tam niekto kopíruje. Vždy som si hľadal miesto mimo zhlukov ostatných fotografov.

A nebolo riskantné nepracovať na istotu?
Riskantné je to vždy. Lenže ja razím zásadu, že fotografia vznikne tu (ukáže na svoju hlavu), nie tu (a ukáže na ukazovák pravej ruky). To je až tých posledných 5%. Najskôr to musí byť upratané v hlave. Isteže, úlohu hrá aj náhoda, ale tá náhoda praje iba pripraveným. Je veľa ľudí, ktorí nafotografujú z jednej akcie aj 1 500 záberov a nenájdem tam jedinú fotografiu.

Stalo sa vám, že ste niekedy pohoreli?
Ale iste, a nie raz.

Aká bola reakcia a ako ste to zdôvodňovali?
Nuž, zdôvodňovalo sa to veľmi ťažko.

Myslím, ak vám nevyšiel zámer a museli ste hľadať náhradné riešenia ...
Ak nevyšiel môj autorský zámer, to bol ten lepší prípad. Horšie bolo, keď som to náhradné riešenie jednoducho nenašiel. Lebo to sa hneď našlo veľa ľudí, schopných to označiť za sabotáž.

Mali ste niekedy nejaké problémy?
Pri istej oficiálnej príležitosti sa na Slavíne hrali hymny, a ja som mal na hlave bielu šiltovku.

Jeden dôstojník ma nabonzoval, že som nestál v pozore a vymieňal som si filmy vo fotoaparátoch.

Tú čiapku som si mal dať dole, to som si neuvedomil. Na druhý deň sa incident dostal do uší riaditeľa vydavateľstva, ten si ma zavolal, znosil ma pod čiernu zem, potom sme si vypili a život šiel ďalej. Lebo vedel, že to nebolo úmyselné.

Prečo ste nechceli pracovať v agentúre?
Zvykol som si na spôsob práce, ktorý mi, aj keď to bolo v socializme, dával istú mieru slobody. Čo v tej agentúre človek nemá. V agentúre bol jednoducho denný plán a podľa toho plánu musím jednoducho urobiť každú vec, ktorá v ňom je. To som ja síce musel tiež, ale nie vždy.

K technickému zabezpečenieniu...
Začiatkom 70. rokov sa ešte takmer všetko fotografovalo na stredný formát. Kinofilmovému formátu sa noviny vyhýbali najmä kvôli zrnu, ten nastúpil až

v polovici 70. rokov. Po prvých pokusoch s Olympusom, ktorý mi ukradli, som prešiel na Canony a na stredný formát kvôli diapozitívom som mal Asahi Pentaxy s objektívmi od 30 mm po 400 mm. Bývali akcie, kde som nosieval dva stredné a dva kinofilmové formáty a mával som na pleci zavesených 15 kg – 18 kg. Chrbticu mám riadne doničenú.

Čo sa začalo diať po roku 1989?
Dostal som sa do tímu, ktorý vytváral denník Národná obroda. Rátalo sa tam s piatimi fotografmi a dvoma laborantmi. Malo ísť na rozdiel od zavedených novín Pravdy a Práce o úplne nový denník. Personálne sa redakcia pohybovala na čísle okolo 130 ľudí. To bol obrovský kolos. Noviny sa kedysi robili veľkoryso. Z Národnej Obrody som ešte pred vyjdením prvého čísla nakrátko odišiel do denníka Verejnosť a odtiaľ do Smeny.

Koľko ste boli v Smene?
Do leta 1994. Redakciu Smeny v rokoch 1990 - 1992 považujem zo svojho profesionálneho hľadiska za niečo absolútne naj. Čo sa týka technického vybavenia, objemu, priestoru a náplne práce ako aj finančného ohodnotenia. Prácou sme žili sedem dní v týždni 24 hodín denne a často sme chodili aj na zahraničné cesty.

Udalosti v zahraničí vás posielal pokrývať denník? Ako ste to odtiaľ odosielali do redakcie?
Čokoľvek sa dialo, tak sme sa hlásili telefonicky. Fotky sa dodávali až po návrate, vtedy to ináč ani nešlo. Napr. v Smene na nedeľu sme dostávali priestor aj tri-štyri týždne za sebou po dve až štyri novinové strany.

Kto fotografie v redakcii editoval?
Vtedy bola takmer ideálna situácia. Základný výber sme robili sami a aj sme si ho vedeli obhájiť. Málokedy nám do toho niekto zasahoval.

Ako to keď ste išli na zahraničnú cestu?
Z dnešného pohľadu to bol avanturizmus. My sme chodili za diéty, čo boli tzv. cestovné náhrady.

Boli také vysoké?
V tom čase mali zahraniční kolegovia, ktorých som stretával napríklad počas bojov v bývalej Juhoslávii na deň približne 250 USD. Plus podiel na tom, čo mu agentúra zoberie z fotografií, ďalej zálohu na to, aby keď treba, zaplatil tam-tomu a tam-tomu do vrecka, čo najmä na juhu Európy bolo bežné. Ja som musel vyjsť z 13 USD na deň...

Koľko ste teda mali v tom čase plat?
V rokoch 1990 - 1991, mať základný plat cca 5 000,- Kčs, to nebolo málo. K tomu bol odmeňovací systém, pričom odmeny predstavovali aj viac ako polovicu základného platu. Neskôr môj príjem vzrástol niekoľkonásobne.

A neprekážalo vám, že máte veľa roboty... Bolo to o tom, že ste chceli?
Neprekážalo. A áno. Chceli sme. V podstate my sme tú robotu milovali.

Viete si predstaviť, že by ste boli aj teraz niekde zamestnaný?
Nuž, s terajším rozumom ťažko. Naozaj ťažko!

Kde ste pôsobili ďalej?
Do roku 2000 som bol opäť v Národnej obrode, kam som sa vlastne vrátil. Potom som už pôsobil na voľnej nohe. Naposledy som fotografoval na zmluvu pre týždenník Farmár.

Aké boli vaše podmienky na spoluprácu s redakciou?
Základ bol nemanipulovať s mojou prácou.

Ako ste na tom teraz ako dôchodca?
Teraz som na tom tak, že na prácu ma treba dosť prehovárať. Stal som sa pohodlným.

Venujete sa teraz nejakej vlastnej tvorbe?
Napríklad už asi päť rokov spracúvam otvorený cyklus o mojich priateľoch. Viacerí už stihli zomrieť, tak sa fotografie využili aspoň na pohreboch. Tak aspoň viete, aký vie byť niekedy osud dlhšie vytváraných cyklov. Okrem toho som sa vrátil k fotografovaniu prírody, tvarov, štruktúr a fragmentov.

Medzi redaktormi ste mali povesť nekompromisného človeka. Kvôli čomu nastávali takéto situácie?
Áno, bývalo to často. Najmä keď protistrana nevie o vašej práci ani mäkké ň, a pokúša sa presadiť, čosi, čo nie je možné uskutočniť. Stalo sa mi napr. v jednom z denníkov, že za mnou prišiel redaktor a chcel nafotiť ozónovú dieru. Nie nejakú voľnú ilustráciu, ale on chcel normálne nafotografovať reálnu ozónovú dieru. Čo s takým človekom? Len ho razantne poslať kamsi. Alebo názory typu, že urob to takto a takto, lebo práve takto by to novinám prospelo. Na strane druhej, kým ešte v novinách existovala fotoreportáž a bol ešte na ňu priestor, tak musela fungovať chémia tímovej práce píšuceho redaktora a fotografa. Zlé je, keď si sadnete do auta s človekom, ktorý o téme nevie takmer vôbec nič, maximálne čosi, čo si kdesi vygúglil, inak je úplne ľavý a nemá vlastnú pred-

stavu ako vás naviesť na tému. Častokrát sa potom stáva, že s vašou výpoveďou bude zametať, lebo jemu sa vaša výpoveď nehodí. Pritom vy ste mali aspoň nejakú predstavu a on nemal žiadnu. Spolupráca v dobrom zmysle slova, to tu už bolo a nebude. Reportáž nájdeme veľmi zriedka. A aj to čo občas vidieť, je neraz len pokus o reportáž.

Vedeli by ste si predstaviť, že budete robiť v živote niečo iné ako fotografiu?
Ale áno. Ja to mám také trochu zamotané. Pôvodnou profesiou som vinár. Svojím pracovným zaradením som sa stal novinárom. Teda k pôvodnej profesii pribudla predpona, aby dala môjmu životu celkom iné smerovanie.

Predstavte si, že teraz dostanete ponuku ísť pracovať do denníka. Aké by boli vaše podmienky?
Žiadne. S poďakovaním za záujem, by som odmietol. Bolo by to z mojej strany najmä o prispôsobovaní sa niekomu a niečomu. A prispôsobovanie mám už dávno za sebou.

Čo si myslíte o bulvárnych fotografoch?
O tých platí dvojnásobne to, čo som povedal na začiatku: je to nevyhnutný ľudský medzičlánok, ktorý nič neovplyvňuje, len musí jednoducho vedieť ovládať fotoaparát.

JURAJ MRAVEC st.

Ten, s ktorým si dávajú kávu svetoví fotografi.

Ako sa zrodil nápad menom Moment a aké mal ambície?
Po tom, ako som odišiel z denníka SME v máji 1997, nastúpil som pracovať do týždenníka Nedeľná Pravda. Čakali tu na mňa lepšie publicistické možnosti a podstatne vyšší plat. O rok a pol na to, v októbri 1998, sa Nedeľná Pravda zmenila na týždenník Moment. Vedenie redakcie dospelo k názoru, že by bolo vhodné skvalitniť obsah nového týždenníka. Bolo to najmä preto, že na trhu začala rásť v tomto segmente veľká konkurencia na čele s týždenníkom Plus 7 dní. Oslovili sme reklamnú agentúru Juraja Vaculíka, aby vypracovala návrh, ako by mal nový produkt vypadať. Časopis mal priniesť rozmanitý a pestrý obsah v rôzne štrukturovaných žánroch. Dôraz mal byť kladený na spracovanie reportáže, s veľkým priestorom na fotografiu a na veľmi kvalitný rozhovor so zaujímavými osobnosťami smerovaný do hĺbky.

Aký bol rozbeh projektu?
Od leta 1998 do októbra sme na zadnej strane Nedeľnej Pravdy používali už identickú obálku s nápisom Moment, aby si čitateľ postupne zvykal na nový titul. Dôležité bolo, že toto všetko bolo sprevádzané veľmi masívnou reklamnou kampaňou v objeme niekoľkých miliónov korún v podobe bilboardov, televíznych reklamných šotov a inzerciou v novinách.

Mal si ako jeden zo zástupcov šéfredaktora prehľad o rozpočte na celý projekt?
Moja pozícia spočívala v tom, aby som dohliadal na kreovanie obsahu pripravovaného časopisu, vymýšľal rubriky - periodické i neperiodické a nastavil ich parametrovo tak, aby boli čo najzaujímavejšie a dali sa v týždenníku zvládnuť. K financiám som prístup nemal, nebol som až tak vysoko v štruktúrach. Kládol som však dôraz na to, aby sa rozšíril tím redaktorov, keďže podaktorí z pôvodného tímu už boli "vyhorení". To bol jediný môj atak na finančné nároky.

Aká bola reakcia vedenia redakcie?
Nastala veľmi zvláštna situácia. Vedenie redakcie a vydavateľstva počítalo s tým, že v priebehu jedného roka, by mala predajnosť – zo stabilizovaných 60 tisíc kusov mesačne rásť nahor s očakávaným predajom okolo 100 tisíc kusov po prvom roku vydávania MOMENTU. Avšak zrejme vďaka kampani ako aj

kvalite našich textov, predajnosť hneď na začiatku atakovala hranicu 100 000 ks. Od prvého čísla MOMENTU sa pohybovala okolo 102 000 - 107 000 ks. Bol to veľmi príjemný šok a tak prevládlo presvedčenie, že vlastne nebude potrebné robiť zmeny redakčného tímu. Ale asi po troch mesiacoch začala krivka predajnosti klesať.

Aký bol dôvod tohoto javu?
V širšom kontexte išlo o to, že verejnosť bola zvedavá na to, aký časopis sa to pripravuje a ako obohatí trh. Nezabúdajme na už spomínanú masívnu a finančne náročnú reklamnú kampaň. Ľudia si teda kupovali časopis zo zvedavosti. Preto bolo dôležité nasasiť hneď od začiatku vysoké tempo a špičkové témy v zaujímavom spracovaní. Fotografia v tom mala zohrať veľmi dôležitú vizuálnu úlohu. Oslovil som Danielu Mrázkovú, špičkovú teoretičku v oblasti fotografie a uviedol jej novú rubriku - zastavené okamihy - , v ktorej táto vynikajúca odborníčka s darom esejistky písala každý týždeň dvojstranu o konkrétnej svetoznámej fotografii. MOMENT prišiel ako prvý časopis na Slovensku s odvahou uverejňovať fotografie na veľkých plochách, dať im priestor, život. Reportáže, rozhovory a iné žánre získali odrazu popri veľkých fotografiách inú chuť a takto to malo fungovať aj naďalej. Ale čosi sa stalo: Kolektív redaktorov sa síce snažil dosahovať nastavené parametre jednotlivých rubrík, lenže začalo sa prejavovať to, čo som predpokladal o unavenosti pôvodného obsadenia redakcie. Ten tím jednoducho prestal zvládať to kvalitatívne nasadenie, ktoré sme od neho požadovali. Uvediem príklad. Keď som na začiatku priniesol reportáž z Dominikánskej republiky, ktorej parametre boli nastavené pomerne vysoko, tak toto sa už nedarilo iným redaktorom, preto som naliehal na šéfredaktora, aby sa realizoval môj zámer s oživením redakčného tímu. Reagoval, že na to nie sú peniaze a že teda to budem musieť písať všetko sám. Vnímal som to ako súčasť jeho specifického humoru. Stále som nepredpokladal, že pokiaľ sa bude predajnosť blížiť k pôvodnej, v čase Nedeľnej Pravdy, teda k 60- tim tisícom, že neurobí potrebné kroky.

Ako sa to vyvíjalo ďalej?
Tie kroky vedenie neurobilo, skôr získavalo presvedčenie, že iný človek, ktorý nás vo vedení redakcie nahradí, opäť dosiahne pôvodnú, optimistickú predajnosť. To sa však už nikdy nestalo.
Svoj zámer šéfredaktor Pravdy P. M. však zrealizoval: nastúpila nová zástupkyňa šéfredaktora MOMENTU – T. V. a zo mňa sa stal redaktor. Priniesla do časopisu prvky vlastného videnia, vkusu, celý

titul orientovala smerom na life style, žánrová pestrosť ustupovala, resp. stagnovala. Vydržal som tam pôsobiť do leta roku 2003, dovtedy predaj postupne klesol na 40 000 ks a naďalej klesal. Najsburdnejšie bolo, že práve táto nová šéfka MOMENTU chodievala na diskrétne schôdzky s majiteľom celého vydavateľstva a cieľavedome pílila konár, na ktorom sedel ten, čo ju do redakcie prijímal – P. M. Vznikol tak sofistikovaný plán, ako P. M. "odpáliť" preč z redakcie. Majiteľ ho vyslal na mesačnú stáž do štátu Maine (USA) a medzitým predstavil redakciiám Pravda a MOMENT budúceho šéfredaktora týchto printových nosičov – pána Šabatu z Mladej fronty Dnes. Po návrate P. M. z USA už bolo všetko pripravené na jeho odsun. Zostal síce ešte asi mesiac vo vedení MOMENTU, ale záujem zástupkyni ovládnuť celý priestor týždenníka, ho veľmi rýchlo eliminoval.

Takže toto číslo predajnosti po troch mesiacoch bolo dôvodom, aby Ťa odvolali z postu zástupcu, i napriek tomu, že ste štartovali na predajnosti 60 000 ks, čo sa vlastne aj pôvodne plánovalo?
Podľa mňa tu o čísla absolútne nešlo. Išlo o moc, o vplyv, o dosiahnutie vyššieho platu, o ukázanie, že my sme to robili zle a pani T. V. to jediná vie robiť dobre a profesionálne. Už vtedy mi to bolo do smiechu. Predovšetkým: šéfredaktor P. M. absolútne nevedel, ako robiť časopis, nemal nápady, dokonca nevedel písať na PC. Vlastné komentáre pre Pravdu ťukal na klasickom písacom stroji, ktorý mu potom asistentka redakcie prepisovala do počítača.

Pri jej nástupe do redakcie bola predajnosť aká?
Tie čísla si už nepamätám. Odhadujem, že asi medzi 60 000 a 70 000 ks.

Na trhu bola už v tom čase kvalitne zabehnutý titul Plus 7 dní, kto vám ešte priamo konkuroval?
Fakt už sa nepamätám…

Keď vám v začiatkoch reklamná agentúra vypracovávala koncept projektu, nerátalo sa aj s art directorom, resp. s obrazovým redaktorom?
Toto bola jedna z ďalších vecí, kedy som chcel, aby šéfredaktor prijal do tejto pozície Jozefa Barana, skúseného fotografa. Veľmi dobre som poznal jeho prácu ako aj kritické postoje k fotografiám v časopise. Keď som to šéfredaktorovi navrhol, odpovedal mi, že za či by mal byť ten človek vlastne platený? Tak som mu odpovedal, že za to, že bude určovať, ktoré fotografie pôjdu do vydania časopisu.

Jeho odpoveď…?
Odpovedal, že "…veď to viem urobiť aj sám…". Tým len potvrdil vlastnosť tých šéfredaktorov, ktorí si myslia, že keď sú na vrcholovej pozícii, tak sa vyznajú aj vo fotografii. To je hlúposť!

Z čoho pramenil Tvoj záujem o presadenie kvalitného odprezentovania fotografie v novom titule?
Z môjho záujmu o fotografiu a z vizuálneho premietnutia skutočnosti. Som obdivovateľ Daniely Mrázkovej po tom, ako som si prečítal jej Příběh fotografie. Ona ma motivovala k tomu, že s kolegom Viktorom Vojtekom sme spustili projekt o svetových fotografoch tým, že sme ich začali navštevovať od New Yorku po Paríži a robiť s nimi rozhovory o ich živote, tvorbe, z čoho vznikol veľmi úspešný knižný projket Interwiev s fotografiou.

Kto teda vlastne suploval pozíciu art directora?
Vizuál bol nastavený a podľa toho "šľapali" grafici.

Bolo bežné v čase rozbehu Momentu, aby mal týždenník predajnosť 100 000 ks?
Nebolo! Keď opomenieme Plus 7 dní, ktorý predaj 100 000 asi hravo prekračoval, iné týždenné tituly sa pohybovali okolo 40 00 - 60 000 ks.

Ako je teda možné, že sa takýto úspešný projekt začal rúcať?
Mám za to, že majiteľ do diania výroby nevidel, on iba uvoľňoval peniaze na základe požiadaviek redakcie. A myslím si, že vedenie redakcie malo strach pýtať, aby sa to nejavilo že chceme veľa, že sme drahí. Tak možno aj toto bol dôvod, že to padalo.

Hypotéza: keď by Moment prežil, myslíš, že by ďalej vydržal?
Neviem, či by prežil. Chcelo by to úplne iný prístup zo strany vedenia. A to nielen byť v redakcii do druhej v noci a padať na nos, ale aj systémové opatrenia by museli byť nastavené inak. Nastaviť systém života v redakcii tak, aby to ľudia robili s nadšením. A toto chýbalo Momentu. A jeden človek na pozícii sebastrednej a mimoriadne cieľavedomej šéfredaktorky to zachrániť nemohol.

Keby predsa len prežil Moment, mal by podľa Teba šancu nastúpiť na trh .týždeň?
.týždeň je momentálne, podľa mňa, nafundovanejší týždenník s mimoriadne kvalitnými redaktormi. Dokonalo vyplnil medzeru na trhu. Moment nemal byť až tak konzervatívny, ale mal smerovať do pohotovosti, serióznosti a zaujímavosti podobne ako je .týždeň. Ale dnes sú to všetko iba hypotézy.

Nemyslíš, že keď do Momentu prichádzala nová zástupkyňa šéfredaktora, nemala zámer Moment orientovať odlahčeným smerom? Prichádzala z redakcie Plus 7 dní a videla kde sa ten trend uberá a možno si myslela, že keď na tú vlnu Moment nenastúpi, bude časom stratený…
Ona prebrala tú ideu, ktorú presadzovalo vedenie v Pravde, napríklad aby na každej obálke bol ksicht nejakej celebrity. Hovorilo sa, že časopis predáva známa tvár. A takto to zostalo: nudné, monotónne. Veľkosť fotografií vo vnútri časopisu sa stratila, T. V. vrátila dizajn kamsi do minulosti. Buď absolutne nepochopila, o čo nám pri kreovaní MOMENTU išlo, alebo to vnímala až veľmi dobre a potrebovala našu pôvodnú predstavu a jej napĺňanie prevalcovať vlastnou tvorivosťou. Podarilo sa to! MOMENT pripomínal Titanic po náraze ľadovej kryhy. Uvediem príklad. Padli dvojičky a v ten deň som písal e-mail šéfredaktorke, či už má foto na titulku, že tu je téma. Práve som to sledoval v televízii. Vieš, čo mi odpísala? "My sme tak kreovaní, že si nemôžeme dovoliť dať na titulku foto o páde dvojičiek, pretože my potrebujeme na titulku tváre."

Bola vôbec v Momente zverejnená fotografia o páde dvojičiek?
Keď všetky ostatné časopisy mali na titulke pád dvojičiek, MOMENT mal opäť "tvár". A potom tuším na ďalší týždeň boli dvojičky aj na titulke Momentu.

Môže podľa Teba v dnešnej dobe ešte podobný projekt vzniknúť?
Ja si myslím, že už nie. Bol tu dobre dotovaný pokus o vznik časopisu Žurnál. A ten sa po roku úplne zrútil. Nechceli do toho nalievať ďalšie peniaze. Na ďalší podobný nosič tu už priestor nie je. Navyše sú tu mutácie zahraničných nosičov ako GEO, National Geographic, Playboy…

V súčasnosti už pracuješ na úplne inej platforme, si v televízii. Vieš si ešte predstaviť, že by si ešte pracoval na podobnom projekte ako bol Moment?
Neláka ma to už. Som unavený z toho. 19 rokov som pracoval v printe a 11 rokov som v TV. Je to neporovnateľná práca. Je to oveľa vzrušujúcejšie ako v printe. Jedine keby to bol nejaký super tím ľudí, keby boli fajn profesionálne aj morálne nastavení. Alebo externe. Lákajú ma knižné projekty. Zúročenie mojich kontaktov a vedomostí. So svetovými osobnosťami z rôznych žánrov. Vydal som knihu "Dáma a zopár správnych chlapov", rozhovory so svetovými osobnosťami z celého sveta. Pokračujem v sérii rozhovorov so svetovými

fotografmi, nadvezujúc na už vydanú knihu "Interwiev s fotografiou". Vydám to samozrejme tiež knižne. Mojím snom nie je písať eseje o týchto fotografoch, ale za nimi vycestovať, aby oni prehovorili. Tak vznikla edícia "Sedem" a chcem vydávať ďalšie rozhovory vždy po siedmich. Teraz na jeseň výjde druhá "Sedmička" a plánujem vydať celkom sedem "Sedmičiek".

JOE KLAMAR

Zo slovenskej zjazdovky do agentúry AFP. Cez Kanadu.

Pred tým ako si emigroval, si závodne lyžoval. Kedy si emigroval a aký si mal dôvod?
Odišiel som v r. 1987 cez Rakúsko do Kanady a dôvod bol ten, že tu som nemal vlastne čo robiť. Predtým som bol asistentom v STV, fotenie som mal len ako koníček. V Kanade som roznášal noviny a po roku som sa odsťahoval do Alberty. Tam som sa aj oženil a konečne som si kúpil už aj nejaký ten foťák. Ale stále som robil na rafinérii, rozvážal som pizzu, pracoval som ďaleko v prérii… Keď ma to prestalo baviť, tak som sa začal obzerať po možnosti štúdia fotky a tak sa aj stalo. Začal som študovať fotografiu s grafickým dizajnom a súčasťou toho bolo aj výtvarné umenie. A popri tom som začal zaskakovať v miestnych novinách, najmä cez víkendy. Keď som skončil skolu tak už som pracoval na plný úväzok v denníku Medicine Hat News.

Za akých podmienok si pracoval?
Ten plat bol minimálny, ja som tam vlastne neznamenal nič, lebo ja som bol ten čo chcel fotiť. Robilo to nejakých 80 - 120 dolárov na týždeň. To bolo približne v r. 1993. Popri škole mi to pomohlo.

Aká priemerná mzda tam v tom čase bola?
Neviem presne, asi 5 dolárov na hod…? Tam ľudia majú aj tri práce aby vôbec vyžili.

Bol si medzitým aj na Slovensku.
Áno, nejako v r. 1995, robil som pre TASR. Nasledovala opäť Kanada. Potom som už zarobil lepšie. Ale vybavenie v TASR v tom čase bolo lepšie ako v Kanade v lokálnom denníku. Ale zasa bolo to živé, veselé. Okrem bežných ilustračiek sme behali s policajtmi a naháňali sme zločincov a podobne. Ale stále to bolo také, že sme so ženou tápali ako ďalej. Už som to tam nevydržal a tak sme sa opäť vrátili na Slovensko. Tu som postupne začal robiť pre Reuters.

Kde si mal sídlo keď si robil pre Reuters a aký región si mal na starosti?
Doma som bol, v Liptovskom Mikuláši. No a chodil som robiť do Bratislavy politiku, prijatia a podobné tie hovadiny.

To je trochu šialené chodiť z L. Mikuláša na výjazdy do Bratislavy…
No dobre, za koľko si ty robil? Mne sa to oplatilo keď som mal 150,- € za akciu a mal som štyri. Vždy sa niečo našlo, aj z kraja. Tak to hodilo mesačne aj 1 500,- €.

Ako dlho si takto pôsobil?
Neviem, asi 1,5 - 2 roky? A v r. 2001/2002 som už bol nastálo v Reuters a chodil som už aj do zahraničia pre nich. Ale tiež to bolo platené od akcie. Fungujú rôzne, niekto má trvalý kontrakt a má 2 000,- € na mesiac a robíš ako magor a niekto je platený od akcie a zarobí viacej. Ale môže to byť aj naopak. Dalo sa prežiť, ale namal som služobné kamery, všetko som mal svoje. V r. 2003 ma oslovilo AFP, hľadali niekoho pre Rakúsko a Slovensko tak som to zobral. Pribudlo Česko, Slovinsko. Bol som na plný úväzok, kamery boli služobné.

Nedávno si bol v USA. To si bol tiež za AFP?
No jasné, dodnes som tam. Platili mi sťahovanie, letenky, rodinu, dovolenky domov, všetko.

Čo si tam zabezpečoval pre nich?
Bol som v LA, boli sme traja fotografi a pokrývali sme showbiznis v Hollywoode - Oscarov, Grammy a podobne. Popri tom sa robil šport, box, formula, lyžovanie v Kanade. Hlavná bola zábava, ale aj spravodajstvo.

Koľko akcií si robil týždenne?
Ťažko povedať, niekedy jednu, niekedy v kuse od pondelku do piatku. Málokedy som robil viac ak jednu akciu za deň. Tam nie je možné toho stihnúť viacej. To mesto je mega veľké. Ak ideš niekam a začína to o 18.00, tak musíš vyraziť o 15.00 aby si tam o 17.00 už stál. O 21.00 prídeš domov, do 23.00 to spracuješ a odvysielaš.

Je rozdiel ako si platený pod jednou a tou istou agentúrou v Európe a keď si v USA?
Je tam nejaký rozdiel. Ale je to individuálne. V USA je to viacej vyrovnané, lebo tam je to dané americkými odbormi. A my musíme ísť podľa tabuliek daného štátu.

Poďme sa na to všetko pozrieť bližšie cez peniaze. Je to tabu?
Nie je to až také tabu, je to o tom, kto si čo vydobyje a komu čo dajú. Nedá sa to absolútne paušalizovať. V USA máš denníky, kde niekto týždenne zarobí 200,- USD a niekto 10 000,- USD. Nedá sa stanoviť priemer. Sú prípady, keď má redakcia veľa externých a zarobia po 500 - 1 000,- USD a niekde ako napr v Los Angeles Times, tak tam zarobí jeden môj známy okolo 70 000 - 80 000,- USD ročne v hrubom. Ale z toho keď mu všetko postrhávajú, tak čo mu ostane? A chlap tam robí fotografa 20 rokov.

A na živnosť by sa ti neoplatilo pracovať?

Myslím, že určite nie. Takto máš istotu, keď si na cestách, že ti všetko preplatia ako benzín, doktora, dane a podobne.

Myslím, že to je vec dohody.
Nemyslím. Je to nereálne. Tak ako ty, aj oni si odpíšu náklady. A je tu ešte takáto vec. Keď je to francúzsky zamestnanec, tak mu platia v zahraničí bývanie. On dostane celú výplatu pre seba. Nám to neplatia. Ja mám štatút regionálneho fotografa. Okrem toho sú ešte sú lokálni. Francúzkym hradia ešte aj školu deťom a ďalšie veci, takže tí sú úplne za vodou.

Aké máš ďalšie plány?
Žiadne. Chcem sa zapojiť do tohoto euroživota.

Ako vnímaš rozdiely medzi Reuters a AFP?
AFP mi vždy pripadala viacej rodinnejšia. Keď sa niekomu niečo prihodilo, tak to vždy nejako zohľadňovali, že je potrebné pomôcť rodine či podobne. Na rozdiel od Reuters. Teda myslím si.

Vidíš rozdiely od začiatku krízy?
Určite. Cestuje sa menej od r. 2010. Menej sa nakupuje.

Vieš si predstaviť, že by si robil fotoreportéra na Slovensku?
Hej. Viem si to predstaviť. Kľudne. Robota je na celom svete rovnaká chvála-bohu. Platy sú samozrejme všade iné, to niet o čom. Ale ja tomu verím, že sa to jedného dňa všetko vyrovná.

Isteže, len otázne je, že ako by si z toho tu vyžil s rodinou…
To je relatívne. Tak ti poviem: keď som bol v LA, tak som platil 3 000,- USD mesačne za dom. Tak si predstav ako sme žili štyria dospelí ľudia zo zvyšku mojej výplaty. No jasne, je to celkovo zle. Je to o tom, či ťa tá robota baví, alebo nebaví. Vždy sa lepšie žije z fotografovania, ako keby som mal za to isté obracať hamburgre.

Čo hovoríš na to ako tu každý nadáva?
To keby som išiel podľa toho tak už som dávno preč a už by som sa asi zbláznil! Nie je potrebné také veci si pustiť pod kožu. Je potrebné nahodiť hrošiu kožu a ignorovať to. Každé ráno nahodiť hrošiu kožu a ísť von. Tuná to je také nákazlivé, že každý frfle a pritom naozaj sa nie je na čo sťažovať! Len keby si dal každý na ksicht ráno úsmev tak by bol deň krajší. Nie? V LA je 40 000 bezdomovcov, je tam taká chudoba a ľudia prežívajú. Tam má väčšina ľudí tri roboty aby prežili. A nikto tam navonok neplače. Ide to dolu vodou, aj v LA ťa podlezú, ale podľa mňa sa to vráti časom naspäť.

ANTONIN KRATOCHVIL

Ten, ktorý si siahol na svetovú fotografickú špičku. A zotrval na nej.

Prečítal som si o Vás: *„…slobodu jen těžko uchopí ten, kdo ji hledá tak dlouho jak on…"* Je to pre Vás výstižné?

Povedal by som, že áno, pretože to, čo si oni (komunisti) mysleli, že je sloboda, tak my sme tu žili v neslobode v podstate. Nikdy som nerozmýšľal nad tým, ako slobodu definovať. Pre mňa sloboda bola, aby sa na mňa každý vysral a nič mi nehovoril. No a tu to bolo o tom ako- že, ostrihaj sa, nemôžeš to a to, vyberali Ti pomaly profesiu… To boli najmä 50-te roky, to bolo šialené, všetko nám vzali, nechali nám pár vecí a odviezli nás do pracovného tábora. To sú moje spomienky, sú to krivdy. Vonku je sloboda, ale tá krivda je tam tiež. Napr. diskriminácia, že nie si odtiaľ a podobne.

Kde ste to cítili najintenzívnejšie?
Asi vo Švédsku to bolo najhoršie, v Rakúsku, v utečeneckom tábore, to bolo niečo strašné. Tam nás riadne mydlili, hovorili nám: "Ty česká špinavá svině". V Holandsku to bolo lepšie, lebo tam nás rešpektovali z pohľadu toho, čo vieme a nie odkiaľ sme prišli. Ale Češi si to posrali aj tak… Prišli tam po 68-mom, pobrali si štipendiá, nakúpili autá, gramofóny a odišli domov. Takže to posrali všetkým, ktorí prišli po nich. Už im neverili, proste Čech bol zlodej. Naučil sa dobre kradnúť, to vidíš ešte aj dnes ako sa tu kradne. Nie zasa všetci samozrejme.

Váš otec bol fotograf. Boli ste ovplyvnený už ním, alebo až za hranicami, to bol pre Vás únik cez fotografiu? Ako sa to u Vás vyvíjalo?
Ja som fotil kamarátov ešte tu, ale fotografiu som tu nikdy nemohol študovať. Ani na gymnáziu. Dostal som sa cez jednu pani k svojmu posudku a v ňom bolo, že som nepriateľ komunizmu. Otec bol antikomunista. V lágri musel behať uličkou hamby a nadávali mu buržuista.

Ako sa Vám podarilo odtiaľto odísť?
Otec mi povedal: "Tondo, musíš odtud prič! Tady nemáš šanci!" Dnes viem aké to muselo byť pre neho ťažké, lebo vedel, že ma už možno nikdy neuvidí.

Videli ste sa ešte niekedy?
Tri týždne pred smrťou prišiel za mnou do Ameriky. Cez intervenciu mojej matky ho pustili. Mala audienciu u prezidenta Svobodu aby ich pustili, lebo im to neustále zamietali. Komunisti sa pomstili. Dva roky čakala na tú audienciu. Požiadať o výjazd bolo možné iba

raz ročne. "A ten dědek bělovlasý ji řekl: Maminko, Vaši děti jsou zrádci a nemůžu Vám pomoct…" Ona sa rozplakala a odišla. Ale za 14 dní im to dali. Tri týždne po príchode do Ameriky otec zomrel a ona tam ešte rok bola. Potom vzala urnu a šla domov. Potom tu žila ešte 10 rokov.

Ten Váš útek bol cez Juhosláviu?
Ja som tu práve menil zamestnanie a pokiaľ poslali môj posudok, ktorý bol úplne na hovno do toho druhého zamestnania, tak som ich oklamal, že som bol v predchádzajúcom zamestnaní predákom ČSSM. Na to oni, že takého ako si ty, tu potrebujeme, aby tu mládež podchytil a tak podobne. Toho kádrováka snáď museli vyhodiť, lebo kamarát David Novotný, ktorý mal to miesto predo mnou, zdrhol tiež. A oni že, "Poznali ste Davida Novotného, a co si o něm myslíte?" A ja že: "David se se svým skutkem potrestal sám! Dobrý, ne?" A za dva mesiace som bol v prdeli. Ja som im totiž nakecal, že za svoje zásluhy som dostal v predchádzajúcom zamestnaní zájazd do Egypta. A on mi to podpísal aby som dostal pas. Zájazd som medzitým v cestovke zrušil, ale mal som pas! Lenže s tým pasom by som sa dostal len do Bulharska, lebo keďže im ľudia utekali, tak Juhosláviu zatrhli. Ale keď si letel, tak si mohol letieť Praha - Záhreb a ďalej. Tam som vystúpil a prešiel hranice.

Aký ste typ človeka?
Nasratý. Keď vidím tuná tých kokotov ako to tu "všechno mrdaj". Všetci! Celá spoločnosť žije v dogme! Stále to majú v sebe! Aj deti to naučili! Nenávisť. Ten je bohatý a kradne. Alebo ja, emigrant. Vrátil sa a teraz je tu frajer.

Ako dlho ste v Čechách?
Štyri roky a vôbec ma to tu nebaví. Ale popravde, je to môj domov.

Tam smerovala tá otázka, že aký ste človek. Keď ste odchádzali. Lámalo Vám to srdce? Keby tu nebol režim tak zostávate v Čechách?
Určite by som tu zostal, ale musíš to vydržať. Ten režim mi to znemožnil. Ale nemohol som to tu vydržať. Mal som depresie a napr. jeden rok som žil jedine v noci. Nemohol som to tu rozdýchať. Nemal som ilúziu, že na Západe to bude fajn, že tam na nás čakajú. A akože ani nečakali. V 68-mom sa to o niečo zmenilo, po invázii. Až pokiaľ sme si to neposrali ako som spomínal. Môjmu talentovanému kamarátovi už napr. štipendium nedali.

Aký ste mali dôvod ísť do légií?
Vo Francúzsku som bol ako ilegálny emigrant vo väzení. Nemal som doklady keď som preplával z Talianska. No a tam ma naverbovali. Inú možnosť som nemal, jedine ísť späť do Československa.

Síce to nemohli urobiť, ale to som zasa ja nevedel.

Ako dlho ste boli v légiách?
Asi deväť mesiacov. Potom som dezertoval. V Holandsku som sa prihlásil ako nový emigrant z Česka. Najprv to študovali a potom sa na mňa vysrali, myslím, že vedeli, že im kecám. Holanďania boli OK!

Nasledovala škola.
Áno. Ja som im nakecal, že som chodil na umeleckú školu už v Čechách, tak ma dali hneď do druhého ročníka. Overiť si to nemohli. A mne to naviac navrhol profesor po tom ako som mu ukázal moje fotky. Škola bola výborná.

Fotky boli z jedného filmu. Čo bolo na nich?
Rôzne blbosti. Napríklad Ježiš v smetiaku. To bola esej, ktorú keď zverejnili v liberárnych novinách, tak to s nimi zatriaslo a malo to veľký ohlas medzi ľuďmi. "36 frames", ktoré otriasli Amsterdamom, či Holandskom!

Nasledovala Amerika.
Oženil som sa s Američankou a nasledovala cesta do LA.

Prvé dojmy z Ameriky…?
Hrozná depresia. Bolo to úplne iné. Kultúrny šok. Nevedel som čo mám fotiť. Dovtedy som fotil socku a zrazu som bol medzi surfármi. Marihuana. Pekné buchty, ale úplne blbé… Svokor na mňa tlačil, že aby som sa na fotku vykašľal a šiel pracovať pre neho. Mal som čiernobiele portfólio a oni chceli farbu. Až v jednej redakci som natrafil na umeleckého riaditeľa, Nemca a jemu sa páčili moje kompozície a povedal mi aby som šiel pracovať pre neho ako asistent. Posudzoval som portóliá iným, čo chceli pracovať ako editori no a potom som fotil pre neho a tak som mal každý týždeň fotky v týždenníku a keď som vyšiel odtiaľ o rok a pol von, tak všetci poznali moje fotky. To boli Los Angeles Times. Vtedy druhý najväčší denník v USA.

Keď sa vrátim k légiám, fotil ste už aj tam?
Nebola šanca. Tam nás akurát tak kopli každý deň do prdele.

Tam ste si asi poopravili úsudok o Francúzoch.
(pohľad a vztýčený prostredný prst).
Ale to boli všetko cudzinci, len dôstojníci boli Francúzi.

Keď porovnáte obdobie v tom časopise vtedy a teraz. Čo sa zmenilo?
Celý svet tých časopisov šiel do prdele, celý ten market. V roku 2001 ako padli

dvojičky, to bola konjuktúra žurnalizmu, všetci chceli vedieť čo sa deje v Afganistane, Iraku, Pakistane. Dnes idú ľudia na internet. Podmienky fotografov na celom svete sú v prdeli. Kde vidíš teraz reportáž v časopise? Šibíka taktiež vykopli. Občas nafotí nejakú blbú reportáž. Celý svet ako ho poznáme šiel do prdele.

Vráťme sa ešte do LA. Koľko ste tam boli?
Asi rok a pol, to stačí.

Čo bolo dôvodom na Váš odchod z tých novín?
Bol som na voľnej nohe a keď na konci roka zistili, že som zarobil viacej ako šéfredaktorka… Fuck!! Ona zarobila 60 000,- a ja 80 000,- USD. Tá sa z toho zosrala, kunda jedna. V tom čase to boli velké prachy! V roku 1972-73. Oni sa zhrozili a urobili zákon, že keď si platený ako zamestnanec, tak nemôžeš byť aj na voľnej nohe. Čo už nebolo pre mňa zaujímavé. To mi dávali 500,- USD mesačne. Tak som hneď odišiel na voľnú nohu. Nasledovala výroba obálok na platne. Urobil som obálku, bilbord, PR a pokiaľ to bola velká skupina, zarobil som aj 50 000,- USD. A stále sa to platí dobre.

Čo to všetko obnášalo?
Musel si mať ateliér, asistentov, agenta, chodiť na mejdany s tými ľuďmi. Obliekaš sa ako oni aby si bol in. Bol som mladý a mal som na to energiu. Dnes by som sa už na to vysral. Aby som chodil na nejaké mejdany. Bol som tam. Robíš s nimi kokain, chlastáš s nimi a prcáš tie ženské. To nebolo len o fotení. A to platí dodnes. Musíš byť in aby si dostal tie kšefty.

Ako dlho to trvalo?
Tak asi šesť rokov. Mal som úspech. Robil som dobré veci pre dobré skupiny. Portréty. Robil som veľa pre Penthouse, ale nie to čo si myslíš. Vtedy to bol iný časopis, mal desať stránok módy. Robil som pre nich plavky, portréty a asi štyri erotické veci. A tuná v Česku sa toho chytili a urobili zo mňa pornografa. Česi sú hrozne zlí a neodpustia ti, že máš úspech niekde inde. To som tu zistil. Urobia z teba čuráka, urobia z teba pornografa.

To písal nejaký bulvár…?
Tu je všetko bulvár. Máš tu nejaké slušné noviny? Všetko to skúpili big boys a pchajú do toho svoju agendu.

Bola tam tvrdá konkurencia?
Keď sa začneš zaoberať konkurenciou, tak ťa to zožerie. Keď sa tváriš, že tam tá konkurencia nie je, tak vlastne konkuruješ sám sebe. Tak som sa na to díval ja. Bol som konkurencia sám sebe.

Nechcel občas niekto od Vás aby ste urobil čosi v štýle ako to už urobil niekto iný?
Práve naopak. Raz mi ktosi povedal, že som čurák, lebo si ma najal pre moju víziu a že mu dávam nejaký shit. Tak som sa zastavil a mal pravdu a od tej doby som šiel len sám za seba.

Po Vašom odchode z ČSR to boli samé extrémy.
Ano. Ale bola to dobrá životná skúsenosť. Teraz sa na to tak pozerám, vtedy som bol z toho dosť nervózny.

V LA sa to ukľudnilo?
To bola dovolenka. Rozviedol som sa. Už ma to nebavilo. Chcel som odísť do sveta. V 76-tom som dostal občianstvo a pas a šiel som do sveta. Do LA som sa už nevrátil. Robil som dokumenty, módu, tak tri mesiace do roka som makal a potom som cestoval. Mal som kamaráta, bol známy art director, vždy mi dal prácu tak za 30 000,- USD a to som potom použil na svoje cesty. Prešiel som celý svet a utratil som 7 000,- USD. Iba som si fotil a žiadne kšefty som nebral.

Predstavte si, že máte tie roky ako vtedy, ale ste v dnešnej dobe. Myslíte, že by to bolo reálne dnes, to čo ste prežili vtedy, z pohľadu toho biznisu?
Človeče, myslím, že nie. Dnes je to všetko iné. Je väčšia konkurencia a digitál zmenil svet. Jedine, že by si bol bohatý fotograf, alebo mal bohatého otca či bohatú manželku. Každý fotograf má inú realitu. Väčšina fotoreportérov či dokumentaristov nemá deti ani rodiny. Nemajú prachy na tú rodinu a tá fotka, taká tá čo ju robia ako svoju, tá to neutiahne.

Pokiaľ to nie je veľmi osobné, ten dôvod na rozvod bol kvôli tomu cestovaniu?
Ja som ju poznal, manželka na to nemala. Vezmime si napr. J. Koudelku. Teraz už povedzme má zarobené, ale na začiatku tiež nemohol mať vedľa seba žiadnu ženskú. Musel byť sám. A tí ľudia, ktorí mu fandili a pomáhali mu, spával u tých ľudí, vždy zadarmo. Napr. Cartier-Bresson, jeho kamarád či Fárová, tak v ňom vždy videli Nomáda, Cigáňa a fandili mu a podporovali ho v jeho ceste. Pokiaľ by tam bola nejaká ženská, tak by sa to asi nestalo. To by už bolo moc. A on to vedel. Preto on už vedľa seba nemohol mať ešte nejakú buchtu. To vždy bol Jozef, Cigáň a: "…budu spát na podlaze!" A títo ľudia v ňom videli niečo, čo by trebárs sami chceli byť to čo on, ale nemohli. Ale to si myslím ja, je to iba môj názor. Keď chceš byť ten tulák fotografie, tak musíš jazdiť ako tulák s rodinou. Tak to je.

Teraz žijete so štvrtou ženou…

(s úsmevom) Tak to už snáď vydrží. Ja som nikdy nespal a vždy som zarobil časť peňazí na to aby som časť svojho života mohol byť ten tulák. Chápeš to?

Príde moment v živote, keď sa chce človek niekam vracať?
Jasne, že áno. U mňa to prišlo už skôr. Mal som svoju tretiu ženu, s ktorou sme spolu jazdili a ktorú som si nikdy nevzal, ale žili sme spolu vedľa seba sedem rokov a ona ma potom opustila. Chcela rodinu, deti a vedela, že ja som v tom čase na to nemal. Ale ona peniaze mala, v tom nebol problém. Proste sa na mňa vysrala a odišla s druhým. Viem prečo, ale o tom nebudem hovoriť. Ale v pohode. Predtým sme mali v New Yorku byt a cestovali sme po svete, ale keď sme spolu žili, tak nám to nejak neklapalo. Poznáš to…
Ale byt som si nechal nakoniec, potreboval som zakotviť, tak som ju vyplatil. Keď som opustil Ameriku a cestoval som po Európe, tak som stratil kontinuitu a to bolo rušivé. Tak som zistil, že potrebujem zostať na jednom mieste. No a keď som mal 43 rokov, stretol som svoju ženu a založili sme domov. No a potom som lietal a fotil vojny a konflikty a vracal som sa domov.

Ako ste presedlali na túto prácu? Jednalo sa napr. o ponuky agentúr?
Nie, ja som pre agentúry nepracoval. Skôr časopisy. Väčšinou to bolo pre New York Times Magazin. To bol môj najväčší klient.

Ako vyzerala tá spolupráca?
Buď som im dal ponuku ja, alebo ju dali oni mne. Robil som pre nich veľké reportáže. Letel som na tri-štyri týždne a všetko platili oni.

Ako to bolo finančne hodnotené?
No takto, na živobytie to bolo, ale inak nič moc. Ja som bol vtedy top, na vrchole tej špičky, mával som trebárs 20-30 stránok v rôznych časopisoch, ale aj tak to bolo ťažké. Stále je to ťažké, stále je potrebné bojovať. Fotografi, ktorí chcú zarábať slušné prachy, tak robia reklamu. Ale to nie je veľmi zábavné. Ja som urobil pár kampaní a mal som šťastie, že boli ušité na moju fotku. Napr. Ray Ban, Harley-Davidson. Stále je potrebné trochu bojovať. Ale je to sranda a mňa to baví.

Keď ste robili reportáž o vojne Iráku, tak ste tam šli na "vlastnú päsť"…
Bolo to inak. Ten časopis, pre ktorý som pracoval, chcel aby som tam nešiel v tíme vojenských síl. Ísť s vojakmi bolo dosť nebezpečné. S Paolom Pellegrinim s Magnum Photos sme jazdili spolu autom.

Lákajú Vás ešte vojenské konflikty?
Už ani nie. Ten základ je stále rovnaký. Ľudia umierajú, ľudia plačú… Už to pre mňa začína byť klišé. Už aj v Iraku som hľadal iné cesty ako to zobraziť. Fotil som vojnové krajiny napríklad. To ma zaujímalo ďaleko viacej ako samotný konflikt. Ten proces je už úplne iný, zaujíma ma iný aspekt vojny. Teraz už také objednávky nemám, ani sa o ne nezaujímam. Skončil som s tým pred tromi rokmi. Vždy som tam bol medzi fotografmi najstarší, aj keď som na to nevyzeral.

Boli pre Vás vojny aj vecou vnútornej katarzie?
Určite. Myslím, že veľa ľudí do toho ide s tým, aby zistili čím sú a či na to majú. A to zistí jedine keď tam človek ide, a zistí ako bude reagovať. Keď lietajú guľky, výbuchy a ľudia lietajú. Či si udržíš ten kľud aby si mohol fotiť. Hlavne chlapi. Ja si myslím, že to je hlavne tá podstata prečo tam sú. Keď zistia, že na to majú, tak už je to pre nich biznis, profesia.

Myslíte, že je to prístup aj Jamesa Nachtweya?
Je to kámoš, založili sme spolu agenturu Seven, robili sme spolu aj pár konfliktov. Neviem, Jim je taký nevyspytateľný. Má takú akoby hrádzu… Proti ľuďom, nevpustí si ťa do vnútra. Ale je to výborný človek. Ale nedovolil mi aby som ho spoznal.

V dokumente o ňom natočenom, pôsobí absolútne kľudne. Je to preto aby si dokázal udržať odstup?
Neviem. Ale áno, je kľudný. S mojím kamarátom boli v aute, keď okolo lieteli guľky a Jim vraj bol úplne kľudný. Možno jeho level sebazáchovy je hrozne nízky. A verí, že sa mu nič nestane. Sú takí ľudia. Viem, že keď vybuchol granát v Iraku, jeho zranil a novinárovi vedľa neho odtrhol ruku. Tak to s ním pohlo. Ale neviem, fakt neviem, o Jimovi ja nechcem špekulovať.

Boli ste niekedy nespokojný so svojími fotografiami?
Samozrejme, aj to sa stáva. Našťastie nie často, inak by som v tej profesii už asi nebol.

Odmietli Vám nejakú reportáž?
Vždy sa snažili o nejakú cestu ako to zverejniť.

Hypotéza: Ste mladší a nemáte svoje súčasné renomé. Viete si predstaviť, že žijete a pracujte v Čechách ako fotograf pre nejaké noviny?
Myslím, že nie. Zaujímavá je tá cesta ako som žil v Európe a v Amerike a pracoval cez tých ľudí, mal tie možnosti. Ja som videl pracovať v konflikte Šibíka. On vždy prišiel neskoro. Nemal na to prachy, nemohol tam byť na začiatku.

Ale patrí mu česť, že tam vôbec šiel. Keď sa fotí konflikt, tak to stojí veľa peňazí. Fixer, autá… Ale napr. Afganistan drahý nebol. Do vojen chodí veľa mladých chlapcov, ale nemajú za sebou agentúru či časopis. Za auto sa napr. musí zložiť kaucia 30 000,- USD. To nie je sranda! Pamätám si, že v Iraku bol jeden Francúz a prišiel tam o tri autá a ten časopis to stálo 90 000,- USD. Musel to zaplatiť. To bol Newsweek. Alebo je človek sám a chodí s vojakmi podľa toho ako plnia rozkazy.

Tak za akých podmienok by ste si vedeli predstaviť prácu pre noviny v Čechách?
Tak to fakt neviem, do toho sa ani nechcem púšťať. Veď oni nemajú prachy ani na to, aby zaplatili nejakého asistenta. Mne tu zaplatili za desať stránok reportáže v časopise 15 000,- Czk. Desať stránok fotiek !!

Nejaké plány?
Nemám plány. Môj plán je užívať si rodiny a zostať zdravý.

Zostávate v Čechách?
Áno, ale človek nikdy nevie. Moja pani je Češka. Tí chlapi, čo majú za ženu cudzinku tu nezostávajú, pretože pre tie ženy je tu ťažké žiť. Ale aj pre nás je to ťažké. Moja žena tu nežila 30 a ja 50 rokov. Cítime sa tu ako emigranti. Žiadni známi, cítim sa ako na okraji spoločnosti. Keď tu 50 rokov nežiješ, tak sa nemôžeš zapojiť. To pochopí len ten, kto je v tej situácii. Nie je to jednoduché.

Pokiaľ by ste sa mali niekam vrátiť, mimo Čiech, kam by ste šli?
Nikam. Žil som vyše 35 rokov v New Yorku a už by som tam nešiel. Bol som tam minulý rok a už mi to nič nehovorilo.

The last question: Vo Vašich fotografiách nachádzam plno metafor – kde sa rodia?
To je celé moje motto, že ja stále hľadám metafory, spojitosti keď fotím. Postaviť fotky na metafore ti hrozne pomôže.

To nemusí byť vždy jednoduché.
Je to ako reflexia, lebo keď fotíš, tak o tom tak nepremýšlaš, je to hlavne pocit, teda aspoň pre mňa. Keď to stlačím, ja to iba cítim, ja o tom nepremýšľam. Keby som o tom premýšľal, tak to nechytím. Chápeš to?

Svojho času som premýšľal o tom, v čom spočíva umenie fotografie… Ty vole, to je široká otázka…

To je tá nekonečná debata, či je alebo nie je fotka umením.
Ja si myslím, že keď to pomenovali, teda

povedali, že fotografia je umenie, tak to úplne poslali do prdele. Pretože potom začali ľudia premýšľať o tom z tohoto pohľadu. A ja si myslím, že tá naša fotografia ako ju robíme my, ak sa nazve umením, tak sa tým už znehodnotí, trochu.

Asi pred 20-timi rokmi som počul prednášku istého múdreho človeka, že fotografia nemôže byť umením. To nebol kunsthistorik či niečo podobné. Oproti výtvarným obrazom má fotka z tohto pohľadu handycap. Výtvarník maľovaním vkladá do svojho obrazu informáciu, emóciu, prípadne aj posolstvo. Pokiaľ pozitívnu, povedzme, že vzniká umenie. Fotograf tú možnosť nemá. Povedané metaforicky - podstata umenia fotografa by potom mohla spočívať v ňom samotnom: v sebe zadefinuje situáciu z okolia, následne medzi ním-autorom a subjektom, a v zlomku sekundy to pretaví, ešte v sebe do metamorfózy. A už "len" stlačí spúšť… Keďže štetec nemá, nedotkne sa "plátna", teda filmu. Myslím, že inú možnosť fotograf nemá. A teda táto "forma" umenia je (zostane) "iba" v ňom samotnom. A jedine metamorfóza zobrazená na fotografii určí, či je dobrý.
"To je dobrý. Asi máš pravdu, bejku."

Epilóg.

Je možné nazvať smrť šťastím? Bola nešťastná smrť Roberta Capu 25.mája 1954 pre Magnum šťastím? Capa bol posledné roky svojho života frustrovaný skutočnosťou, že televízia účinne eliminovala dovtedy silnú výpoveď reportážnej fotografie. Strácal záujem o fotografovanie. Vo vzduchu visí nezodpovedaná otázka, či by bola agentúra Magnum prežila, keby nebolo smrti jedného z jej zakladateľov Roberta Capu…

Bola teda smrť Frederica Garciu 5. septembra 1936 šťastím..? Jeho smrť bola podnetom pre Roberta Capu na stlačenie spúšte fotoaparátu. A zárovaň dala podnet na vznik najslávnejšej fotografii storočia. Dve tragické úmrtia splynuli "do jedného šťastia…?" Naviac Magnum vydržala. A zotrvala. Nastavila a zachovala latku nekompromisnej kvality a hodnôt. Pre dobrých a vnímavých fotoreportérov. Pre dobrých a vnímavých divákov. Len škoda, že nie aj pre „velkoskladníkov…"

„Spisovateľ John Steinbeck, ktorý cestoval s Capom po Sovietskom zväze, vo svojom nekrológu o Capovi povedal: „Capa sústredil okolo seba mladých mužov, dodal im odvahu, naučil ich rešpektu pred vlastným umením a integrite. Roberta Capu budú nosiť v sebe až do konca života."

POUŽITÁ LITERATÚRA:

http://www.juls.savba.sk/dokumenty/autorsky_zakon.html
http://www.antoninkratochvil.com
http://jurajmravec.com

ABECEDNÝ ZOZNAM LITERATÚRY RADENÝ PODĽA AUTOROV:
Thurzová Marta, Zákonník práce. Komentár s judikatúrou
Kratochvil Antonin, Persona
Lofaj Ján, Fotografia v novinách
Mravec Juraj, Špecifiká fotoreportérovej tvorby, diplomová práca, 1983/84

ABECEDNÝ ZOZNAM LITERATÚRY RADENÝ PODĽA NÁZVU:
Zákonník práce. Komentár s judikatúrou, Thurzová Marta
Persona, Kratochvil Antonin
Fotografia v novinách, Lofaj Ján
Špecifiká fotoreportérovej tvorby, Mravec Juraj, diplomová práca, 1983/84
GEO 3/2008
Lidé a Země, 5/2014

Denníky:
SME, sobota 31.5. 2014
FRANFURTER ALLGEMEINE, 17.5. 2014
LE MONDE, 22.5 2014
HOSPODÁRSKE NOVINY, 28.4. 2014, číslo 80
HOSPODÁRSKE NOVINY, 7. 2. 2008
HOSPODÁRSKE NOVINY, 4. 6. 2008
HOSPODÁRSKE NOVINY, 21.- 23. 9. 2007
HOSPODÁRSKE NOVINY, 2.- 4. 5. 2008
HOSPODÁRSKE NOVINY, 18. 9. 2007
HOSPODÁRSKE NOVINY, 4.- 6. 4. 2008
PRAVDA, 31.5. 2014
NOVÝ ČAS, 27.5. 2014

TYŽDENNÍKY:
MOMENT 9.10. 1998, č. 41
MOMENT 13.11. 1998, č. 46
MOMENT 2.7. 1999, č. 27
MOMENT 13.11. 1998, č. 46
MOMENT 11.6. 1999, č. 24
MOMENT 20.11. 1998, č. 47
MOMENT 9.10. 1998, č. 41
.týždeň, č. 32/2013
FINANCIAL TIMES WEEKEND, 24.-25. 5. 2014
PLUS 7 DNÍ, č. 51-52, 19. december 2013
Život, č. 20/17.5. 2014
Slovenka, č. 27-28/2013

MESAČNÍKY:
GOLDMAN, Máj 2014
MIAU, apríl 2014
EVA, 04/2014
prečo nie?!, 3/2013
prečo nie?!, 3/2014
Magazín ÚSPECH, Č.1/2013 JAR

OBRAZOVÁ PRÍLOHA:

SME

■ Bývanie S kúpou vysávača počkajte do septembra

DENNÍK SME

VÍKEND Je naozaj nutné, aby športovci verejne pľuli?

VÍKEND Ukrajinsko-český novinár Filťrujte: Svet vo chýba policajt

www.sme.sk | Sobota 31. 5. 2014 | Číslo 124 | Ročník 22

Cena 0,80 € | predplatné 0,65 €

Previerky sudcov má poistiť Kiska

KDH sa so Smerom dohodlo na ďalšom mechanizme kontroly previerok sudcov.

Súd: Neveru netrestáme

Partner nemôže dostať po rozvode menej len preto, že bol neverný, rozhodol súd

Uzavreté manželstvá 25 491

rozvody 10 946

Stĺpček Ľubka Filu

Spolu

Slovensko sadly sice ukazuje, že nerozvádzať sa môže ostať na posteli, ale aj u tabu Pavol Paška a Pavol Rusko nedávno prelomil. Boli by rana tradičným božstvám, kde platí forma" justície a spoločnosť manželstvo dodržiavajú ako ono-night stand.

Kým sa však začnú gratulovať, ako spoulí naše rodiny, mohli by sa pozrieť, ako to s nimi naozaj vyzerá. Polovica párov sa rozvádza, mnohé sa nikdy nevzmú. Výzvou pre štát je hľadať spôsoby, ako rozpoznať na trendy, ktoré zaviaže zvrátiť.

Ako vládnuť farmy spoločnosť, ktorá sa nedá hlukovať? Ako pomáhať deťom, ktoré to potrebujú? Treba sa tiež venovať modernej rodinnej politike, nie myslieť množiť lásku a starostlivosť na ústavné zmeny bez skôr ako-ne-ako-ne-ako-ne-

Sobota 31. mája 2014 Víkend

Téma

Od bosoriek sa učila aj cirkev

Žijeme zlatý vek veštkýň a šarlatánov, hovorí historička, autorka knihy Bosorky, strigy, čarodejnice. Kedysi by ich mučili a popravovali

Tünde Lengyelová (1960)

Vyštudovala archivníctvo na Filozofickej fakulte UK a po krátkom pôsobení v Štátnom archíve v Košiciach nastúpila ako doktorandka do historického ústavu Slovenskej akadémie vied v Bratislave, kde pracuje dodnes.

Venuje sa hlavne dejinám každodennosti, postaveniu žien, detí a rodiny. Je editorkou a autorkou publikácií Žena a právo, Z Bardejova do Prešporku, Thurzovci a ich historický význam, pre Slovenskú televíziu pripala scenáre relácie historický kalendár, je autorkou knihy Báthory – život a smrť, nedávno jej vyšla popularno-históriková kniha Bosorky, strigy, čarodejnice.

Vzácne zápisnice

Eva Jurkovičová

Eva historička Tünde Lengyelová venovala výskumu postavenia žien na našom území, dostala sa i k zápisniciam z procesov s bosorkami, ktoré sú jedinou z mála pramenov o živote poddaných. „Je tam množstvo informácií, ktoré sa inde nedajú nájsť vzhľadom na to, že v tejto súvislosti súdnictvo sa zachovalo len veľmi malo písomných pamiatok," spomína Lengyelová. „Čo mi pri mojich deckých, boli fanatické hony na domnelé bosorky, ktoré v čase na čas prepadli. A máme pritom ich vzniku veľmi často vo fikcii obrovskú hádzkú bilogrof, zlobu a nevedomosť a strach," hovorí historička. Zo známych materiálov na pokon vzniku knihy Bosorky, strigy, čarodejnice, ktorá vyšla nedávno vo vydavateľstve Trio Publishing.

Ako to bolo na Slovensku

Mestotvorcovia z niekoľkými desiatkami odsúdených bolo v Uhorsku naštartie veľmi málo. Medzi tie patrí napríklad proces v Samorine koncom 17. storočia, v ktorom obvinilú 23 žien, ktoré postupne súdruli ďalšie a ďalšie. Na treť smrti napokon odsúdili len jedno.

Značne zámamy so nezachovali zo Zvolena či z Liptova, veľmi málo z Oravy. Naopak, v súvislosti s Turanskej župe bolo svidovaných až 46 prípadov, v Bratislavskej 42, bosorky súdili aj v Senci, Modre alebo na Zemplíne. Za zhruba 200 rokov sa v Uhorsku uskutočnilo dovedna okolo dvetisíc procesov.

Lengyelová hovorí, že v posledných rokoch došlo k trinovým odhadom počtu obetí represálií, ktoré si nepochybne zaslúžia menšie, ako sa tradovalo. „Nemáme si však myslieť, že zanedbateľné. V európskych relácich sa to odhaduje na 60- až 80-tisíc, to je nedôvodne vysoké číslo. Ale už to nie je málo," dodáva. Ako sa uvádzalo v starej literatúre. Názvlac procesov sa konalo v rokoch tridsaťročnej vojny," konštatuje.

Kto je bosorka?

Osoby predovšetkým ženského pohlavia, ktoré staroveckí zvládli z diablom, aby s jeho pomocou škodili ľudom a okoliu – takto definoval bosorky nemecký historik Joseph Hansen vtre na začiatku 20. storočia.

Základné bosorkine stereotypy sa notoricky vyskovali. Boli to rozličné zhromaždenia nazývané s protiklaďovským fanatizmom sabaty, orgie s diablom i čierne omše zvrhávajúce na hlavu kresťanstva. Ďalej to bol zhromaždenia v obetovanie bosorkyl v situáciách na hrane života a smrti, čo bolo vlastne dôkazom odvahy či sily. Malí pri nebe mračky alebo netopiere, ich doprevodným prostriedkom bol cap.

Podľa ľudovej viery vyvalovali na ovládanie ľudí či prírody rôzne magické sákmy, ktorým dávali do pohybu najmä čarodejnice.

Ak sa na niekoho sákmalo protest, ale čarodejnice, ktoré mu prijímali si schopnosť šiestať na metle či stávať sa neviditeľnými.

Podozrivý sú ti, čo sú iní

Bosorkou či bosorákom sa zvyčajne „stať" nedalo, lebo sa človekom vlastne, telesnými či duševnými predpokladmi – odlišoval od popuľárneho priemeru.

Do podozrenia z bosorárstva padali ako prvé ženy s nejakým handicapom, chorobou, bradárovaní či manželským znamienkom, prípadne zvláštnym vlasmi.

Často to boli mierne jedinečný, samotárnejšie, až tie, ktoré vedli servisnej lúvet, veleli často toda bývali či zúčastnené prostitútky, prípadne obete znásilňovania. Zranitelné boli vdovy, najmä tie, ktorých majetok sa niekto z rodiny snažil získať, stávali sa aj prípady, že sa obvinil z bosorárstva mstiu svokru.

Do reči sa dostali občas aj krásne mladé ženy či tie, čo žili s mladšími mužmi, ktorých iniotne mohli získať len nekalým bosorárstvom.

Veľká časť obvinení vznikla ako dôsledok svárlivých hádok či rozhovorov. Hlavne bohice sa prirodzene pohybovali v situáciách na hrane života a smrti, čo bolo vlastne dôkazom odvahy či sily. Malí pri nebe mračky alebo netopiere, ich doprevodným prostriedkom bol cap.

Podľa ľudovej viery vyvalovali na ovládanie ľudí či prírody rôzne magické sákmy, ktorým dávali do pohybu najmä čarodejnice.

Ak sa na niekoho sákmalo protest, ale čarodejnice, ktoré mu prijímali si schopnosť šiestať na metle či stávať sa neviditeľnými.

Atribútmi bosorárok boli palica, od 15. storočia metla, ale aj tanec, čarovné odvary či sbeli. Malí pri nebe mračky alebo netopiere, ich doprevodným prostriedkom bol cap.

Podľa ľudovej viery vyvalovali na ovládanie ľudí či prírody rôzne magické sákmy, ktorým dávali do pohybu najmä čarodejnice.

Ak sa na niekoho sákmalo protest, ale čarodejnice, ktoré mu prijímali si schopnosť šiestať na metle či stávať sa neviditeľnými.

Okrem Boha neexistuje nič

Okrem Boha neexistuje nič

Okrem Boha neexistuje nič

Okrem Boha neexistuje nič

Vikend Sobota 31. mája 2014 Zo zákulisia 5

Prečo športovci pľujú?

Fyziologická potreba alebo obyčajný zlozvyk?

Wayne Rooney z Manchester United patrí k tým, ktorí tenisu, že futbal nie je čisté a pozná. FOTO - PROFIMEDIA

Kapitán Tigre Woods odpálil na greene v Dubaji poľnú hrudu a následne sa ospravedlnil. Nie prvýkrát. Ako si pamätáte, Woods sa v roku 2009 dostal finančnú pokutu a ospravedlnil sa slovami, že to bola nezvyklosť, ktorá sa nikdy nemala stať. Nie prvýkrát sa ospravedlnil, napríklad v roku 2006 v Dubaji, keď mu v priebehu turnaja vypadol z vrecka mobil a ozval sa. Vtedy sa ospravedlnil, že to bola nezvyklosť, ktorá sa nikdy nemala stať. Nie prvýkrát sa ospravedlnil, napríklad v roku 2006 v Dubaji, keď mu v priebehu turnaja vypadol z vrecka mobil a ozval sa. Vtedy sa ospravedlnil, že to bola nezvyklosť, ktorá sa nikdy nemala stať.

Lionel Messi si spravil z odpľutia jeden zo svojich charakteristických znakov. FOTO - SITA/AP

Ženy pľujú menej. Americká futbalistka Alexandra Popp však toto pravidlo nepotvrdzuje. FOTO - PROFIMEDIA

Čo urobí hojekový brankár James Reimer po tom, čo dostane gól? FOTO - PROFIMEDIA

„Odborníci to nemôžu pochopiť, oni nezažili tú námahu a stres. Možno to aj je zlozvyk, ale patrí k rituálom futbalistov.“

Laco Molnár, hlavný futbalový expert Sport.sk

V hale nie, vonku áno

K otázkam o fyziologickej potrebe pľuť uvažy o tom, aký vplyv má dnes šport. Ktorý športovec vyzerá, že nepľuje? Ak sa pozrieme na krajský prepad, bol určitý pre veľkú spoločenské vrstvy, dodržiavajú prísnu etiketu správania, matú postupujú tri chlapci. Či má tenista nacho v tenisu, nikto nacho nedbal.

Naopak, futbal je masový šport, kde je najväčší konzument. „Je to futbal stále. Vidieť ste súdenky, že by ľudia sledovali golf a pokúsiť prvý v rade?“ niečo sa možno. „A medzi prvé to sa ľudom páči, že môže na štadión, v rade pohár v prvom a druhom polčase, ktorý je plný napríklad pažerných, ako je pľuvať, aj po dlhotrvajúcej správnam a prejavy boli plan.“

Dôležitým faktorom je aj prieter, v ktorom sa šport odohráva. Vonkajšie prostredie na to priam nabáda, basketbalisti alebo hádzanári, nech si akokoľvek vpotení a vtesnení, na palubovku sa pľuť nadovdia.

„Dňe som niekto také nenašiel,“ hovorí si bosér Tomáš Kid Kovács. „Ak by to na tréningu spravil niekto zo mojich zverencov, tak by som ho poslal preč. V tých si zápasoch rozhodne nie. Ak chcete vodou, vypľujete ju však do šatne alebo vedro. „Prísnici nárazníci Bostonom dvanásť kôl, nevšimi si pred ostatní, že si v tomto ohľade nie sú ničím inteligentnejší, nepľuje. Pracite sa na chlapcov, čo nedia na stredáčke, vyzerá to strašne,“ dodáva.

„Odborníci to nemôžu pochopiť, oni nezažili tú námahu a stres,“ nezažili Molnár. „Možno to aj je zlozvyk, ale patrí k rituálom futbalistov.“

„Nedávno som hral s rovesníkmi futbal v hale a nič jedno z nás si nenapľul. Ak ak hráme vonku, určite, a nie raz,“ hovorí.

Tvrdí, že so pocitom futbalistov to nemá nič. „Je to skôr zlozvyk, ktorý sa dobre nikto, že je zvyk, ktorý si prilepí. „Nemyslím, že futbalisti alebo Messiho a ďalších veľkáčov by som vdeno nazval. Mnohí z nich vyhrávali ikony, ni medzi tými si iniekt tiaali, niekto chápe z robotníckych vrstiev,“ vysvetľuje.

Pozrite sa na rozhodcu

Snahy o zrušenie tohto zlozvyku za prevládnie objavili aj vo vedeniach slavných futbalových klubov. V roku 2005, keď v dresoch anglických klubov v Premier League vypukla pravá epi- demia, sa rozhodol zasiahnuť Profesion- Agency- sterchenda, aby sa hráči plutia vyhýbali. „Je to nehygienické, smutné, hlavne ak plutie v hlúkoch druhej osobe, a prinútia to ve- rebovo riziko šírenia infekcií. Boy debaty je to nechutný zlozvyk, ktorý by nemal nikto podporovať, hlavne nie kluby,“ povedal hovorca EPA Sam Allardyce.

Brankár hráčov bolo rovnaká, ako keď niekoľko rokov tomu vyhlásil Ben Brereton Willi Lennie. Ten vtedy ešte pôsobil v Blackpoole a jeho pľutvanie spoločenský bumin, napríklad počas na trávnik alebo smrkanie bez vreckovky.

„Toto je šport, nie čaj o piatej,“ rozčuľoval sa Mario Basler, vtedy záložník FC Kaiserslautern. „Ak sám chce niekto nakázať plať na ihrisku, bude musieť prestať behať. Nemôžeme sa na webu nemôžeme na ihrisku vrecovky. Jednoducho si ich nemáme kam dať a nemáme čas ich hľadať. Nemienim vyjm prestať.“

Ak by aj niekto zahovoril, že to nadi nezlé, že to často stávka zvyku a dobrej výchovy,“ odpovedal Volker Roth z Nemeckého futbalového zväzu. „Rozhodcovia často behajú viac než hráči a vidia ste znárodného z nich, aby okolo seba plul a smrkal bez vreckovky!“

Lenže rozhodcovia sa nemusia zlozvyk nepáčiť a strachu, nepohnú pod takými psychickými tlakom, pod akým hráči hrajú. Alebo áno?

Alena Stiffková

Veda

Sobota 31. mája 2014 Vikend

FOTO - PROFIMEDIA

Medúzy ovládajú moria, pomáha im aj človek

Ľudia sa možno budú musieť naučiť žiť vo svete, ktorého oceány úplne zaplnili medúzy

Na americkej literadelvej hrdí USS Ronald Reagan. Pri jednej z bežných cvičení námorníkov na palube jedného z najmodernejších plavidiel americkej námornej prerušuje bežnú činnosť a strážia na stanovištia. O pár minút prestane fungovať časť palubných systémov. Loď stráca funkčnú, bude však potrebovať niekoľko dní v prístave, kým sa vráti do plnej prevádzky. Príčinou takto mohol vyzerať incident z januára roku 2006. Nešlo o porušenia so severokórejskou loďou, zaberali ani teroristický útok.

Prevádzku plavidla, ktorého stavba stála približne pol miliardy dolárov, ohrozili tisíce malých živočíchov, ktorých tvorov sa dostali do chladiaceho systému, ktorý udržuje teplotu jadrového reaktora lode.

Podobné príbehy sú v posledných rokoch zaplavili médiu chladenie elektrárne Oskarshamn a zdevastovali tak desatinu produkcie energie v kraji. Rovnaký okamžitý majú za sebou jadrovú elektrárne v Japonsku, Izraeli, Škótsku či na Floride. Tvory však podľa webu Quartz nespôsobujú problém len jadrovým elektrinám.

Problémov pribúda

Medúzy v Stredomorí popĺňa rajom približne 150-tisíc ľudí a množstvo jedovatý austrálske druhy majú na svedomí desiatky obetí. Zdokumentované sú aj prípady, keď zvie medúz vyhladili celé populácie rýb a prevrátili rybárske lode.

Zaznamenie exotických ovocných sa gritom zhoršuje a podľa niektorých teórií ide o zmenovitý proces, ktorý mohol nakartovať a urýchliť človek.

Podľa výskumu Lucasa Leverua z univerzity v Britskej Kolumbii sa až päť- desiatich rokov množstvo stroviek prvých rokov medúz v hlavných svetových prístavoch a viac ako desaťnásobne percent.

„Ak by som ukázala dôkazy, že medúzy už dnes vyhladujú nahusto v Antarktídy, čo by ste si pomysleli? Ak by som povedala, že medúzy dokážu zničiť rybárske oblasti na celom svete a prekonať tuniaky či merlúzy a vyhladovať veľryby na pokraj vyhynutia, verili by ste mi?

Lisa-ann Gershwinová, biologička

kosť, ktorá potom stroviek v celku. Ich hlavnou výhodou je jedlovejší spôsob rozmnožovania, vďaka ktorému vytvárajú obrovské roje. Tie dokážu úplne ovládnuť svoj ekosystém a vyhnúť alebo inak zahubiť ostatné morské druhy.

Rozmnožovanie medúz má niekoľko fáz. Na začiatku vyprodia dospelé jedince, ktoré sa vznášajú v blízkych vodách ako v jednej veľkej vrstve na povrchu mora. Je možné, že ich populácia sa bude znižovať rovnako, ako to bolo v minulosti. Ak človek pre medúzy vytvorí veľmi dobré podmienky, bude od nich svetový len ťažko nespať získavať.

Aj na plážach

Všetci sa tak len viacerí slovenskí turisti vracali z dovolenky pri Stredozemnom mori pod dojmom, že ich zaujímavé, jeseň bude ohrozená. Vyplývajú autori- ty v dovolenkových destinácioch, i v krajinách, odkiaľ dovolenkári pochádzajú.

Britské ministerstvo zahraničia varovalo svojich turistov pred rizikom na popularných plážach v Španielsku, Grécku a na Malte.

Podľa britského denníka Guardian popíšikli medúzy v Stredozemnom mori okolo 150 tisíc ľudí. Najviac incidentov bolo pobrežia Grécka, Španielska, Turecka, Sicílie, Malty, Izraela a Kórejskej.

ABC, slovenská Fronta, koordinuje medzinárodného programu cieľového na získaní viac ako 1 milión ľudí, ktorí sa v oblasti zaoberajú nervovými- nie- dúzy.

Sklo ide o medúzy schopné vyvolať mierne reakcia. No napríklad druh Pelagia noctiluca, ktorý sa vo veľkých kŕdloch vyskytoval na pobreží Španielska, dokáže spôsobiť silnú bolesť, pocit páleniu, mrtvicu na zvracanie a svalové kŕče.

Ondrej Podstupka

5. Veda.
Úvodná fotografia opäť dobre komunikuje s danou témou, zalomenie je striktnejšie. Citlivú prácu s fotografiou vidieť aj na príklade malej fotografie pod úvodníkom.
foto: PROFIMEDIA, SITA/AP, SME, sobota 31.5. 2014, str. 8.

FRANFURTER ALLGEMEINE

Frankfurter Allgemeine

ZEITUNG FÜR DEUTSCHLAND

Hindu-Nationalisten triumphieren in Indien

Absolute Mehrheit für Narendra Modis BJP / Schwere Verluste für Kongresspartei / Rekordwahlbeteiligung

Erdogans Cäsarenwahn

Von Günther Nonnenmacher

Macht für Modi

Von Christoph Hein

Heute

Zusammenstöße bei Massenprotesten in Soma

Polizei setzt Tränengas und Gummigeschosse ein / Berater Erdogans entschuldigt sich

Schulz gegen Kreuze im öffentlichen Raum

Sicherheitsgipfel zu Nigeria in Paris

Schauspieler Rolf Boysen gestorben

FC Bayern von innen betrachtet

Mindestlohn – wer bezahlt?

Faschisten sind die anderen

Kinder wiegen schwer

Erfolgreiche Übernahme

Briefe an die Herausgeber

FRANFURTER ALLGEMEINE, 17.5. 2014

1. Titulná strana.
Veľmi dobrá ukážka toho, ako je možné využiť výpoveď fotografie v náznakoch, resp. v symbolike. Niečo, čo si je len veľmi ťažko predstaviť aby bolo použité napr. pre čitateľa v bulvárnej tlači.
foto: dpa, FRANFURTER ALLGEMEINE, 17.5. 2014 str. 1

LE MONDE

LE MONDE, 22.5 2014

1. Titulná strana.
Fotografia je síce skôr štandardná, ale vhodne dokresľuje atmosféru prostredia a aktérov v ňom.
foto: Bertrand Langlois, AFP, LE MONDE, 22.5 2014, str. 1.

2. International.
Vynikajúca práca fotoreportéra! Cit pre moment a práca s farbou okolia.
Rovnako dobrá práca editora pri výbere a umiestnení fotografie.
foto: Mark Ralston, AP, LE MONDE, 22.5 2014, str. 2.

3. Enquéte + 4. Culture.
Na porovnanie dve rozdielne formy portrétu. Klasický, zhotovený počas rozhovoru a mierne štylizovaný, dokreslujúci charakter postáv. Obidva vhodne spĺňajú účel použitia.
foto: Marian Andreani pour LE MONDE, 22.5 2014, str. 13.
foto: Andrew Parsons/ZUMA/REA, 22.5 2014, str. 21.

Le Monde

Université Rennes 1
23 -05- 2014
Service Documentation

UNIVERSITÉS & GRANDES ÉCOLES
SUPPLÉMENT DU 23 MAI

LA GARDE ALTERNÉE FRAGILISE-T-ELLE L'ENFANT ?
DÉBATS • LIRE PAGE 19 ET NOS INFORMATIONS PAGE 21

Les nouveaux TER trop larges pour les quais de gare
CARNET ÉCO • LIRE PAGE 4

POLICIERS ET DEALERS, BATAILLE DE TERRITOIRE
SOCIÉTÉ • LIRE PAGE 12

Jeudi 22 mai 2014 – 70e année – N° 21183 – 2 € – France métropolitaine – www.lemonde.fr

Fondateur : Hubert Beuve-Méry

Rachat d'Alstom
Les coulisses d'une guerre économique

- General Electric et Siemens se livrent une bataille de lobbies pour le rachat de la branche énergie
- Siemens tarde à déposer une offre formelle à quinze jours de la décision définitive d'Alstom

MARION COTILLARD ILLUMINE LE FILM DES DARDENNE

Avec « Deux jours, une nuit », les cinéastes belges vivent une 3e Palme d'or à Cannes LIRE P. 13

L'équipe du film monte les escaliers, à Cannes, mardi 20 mai. PATRICK KOVARIK/AFP

Moscou et Pékin, même combat idéologique

ÉDITORIAL

VERHOFSTADT, LE TROISIÈME HOMME ?

Il est l'un des derniers fédéralistes. L'ex-premier ministre belge rêve de présider la Commission

LE REGARD DE PLANTU

AUJOURD'HUI

A Bangui, les derniers des musulmans
Comme dans toute la Centrafrique, une ligne de démarcation religieuse coupe en deux la ville de Bangui. Les musulmans y sont désormais cantonnés dans le quartier du PK5.
INTERNATIONAL • PAGE 7

UNIVERSITÉS & GRANDES ÉCOLES
La tentation du MBA
▶ Deuxième chance professionnelle, tremplin vers l'international : de plus en plus de cadres se tournent vers ce diplôme coûteux sans être sûrs d'en tirer un bénéfice
PAGES 2 À 5

FREYWILLE
PASSIONATE RUSSIA
FREYWILLE.COM | VIENNA
PARIS - STRASBOURG - CANNES - BORDEAUX
+ 33 1 42 65 47 47

2 | INTERNATIONAL — Le Monde

Pékin et Moscou s'unissent face aux « ingérences »

En visite en Chine, Vladimir Poutine affirme que ce pays est « la priorité diplomatique russe »

Pékin
Correspondant

Le président russe, Vladimir Poutine, et son homologue chinois, Xi Jinping, à Shanghai, mercredi 21 mai. KIRILL KUDRYAVTSEV/AFP

La Russie et la Chine appellent au respect de « l'héritage historique de chaque pays et leur culture politique »

Les subtils équilibres d'Igor Kolomoïski, nouvel homme fort du Sud-Est ukrainien

L'oligarque, gouverneur de Dnipropetrovsk, s'emploie à « maintenir le calme » et évite de se mettre à dos les nostalgiques de l'ancien régime

Dnipropetrovsk (Ukraine)
Envoyé spécial

M. Kolomoïski est accusé d'avoir fait entrer des éléments criminels au sein de la police et de l'armée

ENQUÊTE | 21 — Le Monde

Grise mine

Beny Steinmetz, milliardaire franco-israélien, accusé de corruption, s'est vu retirer le permis détenu par son groupe sur le plus grand gisement de minerai de fer au monde

Beny Steinmetz, lors d'un entretien dans l'un de ses bureaux londoniens, en janvier 2012. PHOTOGRAPHIE DE MARTIN ROSE

SYLVAIN BESSON « LE TEMPS »

« C'est une personnalité extrême, et cela se traduit dans sa manière de faire des affaires »
Mahmoud Thiam
ancien ministre guinéen des mines

CANNES

BILLET
PAR AURÉLIEN FERENZI

Bim, bam, boum

CULTURE | 13 — Le Monde

Les frères Dardenne : « Des digues ont sauté »

Les cinéastes belges reviennent avec « Deux jours, une nuit », qui dénonce avec acuité les dérives néolibérales

Entretien

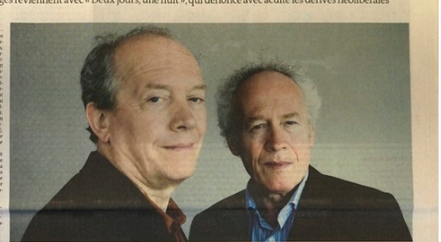

Luc et Jean-Pierre Dardenne, mardi 20 mai à Cannes. ANNE-CHRISTINE POUJOULAT/AFP

Face au capitalisme le plus cynique, le parcours d'une combattante

Deux jours, une nuit

Sélection officielle
En compétition

Film franco-belge et Italien de Jean-Pierre et Luc Dardenne. Avec Marion Cotillard, Fabrizio Rongione, Pili Groyne (1 h 35). Sortie en salles le 25 mai.

HOSPODÁRSKE NOVINY

1. Titulná strana.
Hneď prvý dojem z novín je rozpačitý a spôsobuje neprehľadnosť. Samotná fotografia je vzhľadom na formát novín malá a navodzuje dojem, že bola orezaná. Zakrúžkovanie textu "Zázraky Jána Pavla II" napravo od fotografie je tak výrazné, že odvádza pozornosť od samotnej fotografie, ktorá by mala mať dominanciu na strane. Naviac, je to prvok, ktorý vôbec nekomunikuje s vizuálom denníka a býva využívaný skôr bulvárnymi periodikami na zvýraznenie detailu.
Ako majú tieto noviny vo zvyku, často využívajú databázu fotobánk a vidieť to aj v tomto prípade v pravom hornom rohu. Modelka na fotografii z fotobanky je dominantnejšia ako sám nebohý pápež.

foto: REUTERS, HOSPODÁRSKE NOVINY, 28.4. 2014, číslo 80, str. 1.

2. Desať rokov v EÚ.
Pri otvorení týchto strán si len naozaj veľmi ťažko vytvoriť názor, kam vlastne noviny zaradiť. Grafickým usporiadaním možno niekde na úroveň regionálneho periodika. Napr. portrét J. Figeľa v ľavej časti novín pri tomto rozmere fotografie pôsobí so svojím pozadím rušivo. Fotografia by mohla zostať v prípade, keď by bola podstatne väčšia, napr na "4X" (štari textové stĺpce). V tejto podobe by obstál zrejme iba detailnejší pohľad na tvár.
Grafika vľavo vstrede strany zostáva ťažko pochopiteľným zámerom. Malá fotografia napravo od grafiky má navodzovať význam šťastnej mládeže…?
Fotografia dole je amatérska, nevhodná na zverejnenie svojím pozadím a umiestnením v spodnej časti novín keďže respodent sa pozerá smerom von z novín.
Strana vpravo je celá príkladom ako strana novín s renomovanou značkou nemá vypadať. Nachádza sa tu päť fotografií, všetkých na úrovni úplného amatéra. Pritom tri z nich sú z TASR.
Fotografii úplne hore by pomohlo jedinekeby manželia boli "vyrezaní" z pozadia. Inak má opodstatnenie tejto fotografie jedine vo fotoalbume mladomanželov.
Druhá fotografia z hora je ako jediná použiteľná.
Druhá fotografia odspodu znesie použitie tiež iba v detailnejšom zobrazení. Pozadie je veľmi rušivé.
Spodné fotografie. Tá vľavo má chabý informačný charaker a kompozične je nezvládnutá. Tá vpravo je autorom tiež nezvládnutá, keďže prezidentovi "vyrastá" čosi z hlavy.
Celá strana je editorsky úplne nezvládnutá.

foto: 2x TASR/Štefan Puškáš, súkr. archív V.Š., HOSPODÁRSKE NOVINY, 28.4. 2014, číslo 80, str. 12.
foto: TASR/R. Blaško, 2xTASR M.Svítok, archív L.B., archív I.M., HOSPODÁRSKE NOVINY, 28.4. 2014, číslo 80, str. 13.

HN

HOSPODÁRSKE NOVINY

obsah rozhoduje

www.hnonline.sk

Jeden z tvorcov Európskej únie

Jean-Claude Juncker v rozhovore pre HN

ROZHOVOR TÝŽDŇA | 11 až 12

Ako si najvýhodnejšie založiť firmu

Koľko stoja rôzne spôsoby zakladania

Prečo založiť firmu cez internet

Ako využívať daňovú schránku

PRÍLOHA PODNIKANIE | 15 až 16

Je rozhodnuté. Dáme plyn Ukrajine

REVERZNÝ TOK | Slovensko môže svojmu východnému susedovi ročne dodávať 10 miliárd kubikov plynu.

Marek Paraczky

Bratislava – Slovensko uvoľní existujúce rezervované podnikové kapacity na prepravu plynu na Ukrajinu. Vzniknú tak možnosti na dodávky plynu v objeme 10 miliárd kubických metrov ročne. Vyplýva to z dohody, ktorú v stredu podpísali predstavitelia Európskej únie, Ukrajiny a Ruska v Berlíne. Dohoda by mala fungovať do konca marca 2015.

Dodávky plynu na Ukrajinu

Slovensko bude dodávať Ukrajine plyn cez plynovú vojnu.

Náš názor: Iba čiastkové 0 až 50 miliárd kubických rokov.

Rozhodnutie by mohlo znížiť závislosť Ukrajiny od Ruska, ktoré v minulosti viackrát prerušilo dodávky plynu pre európskych spotrebiteľov. Ukrajina by tak mohla získať možnosť nakupovať plyn od iných dodávateľov, než je ruský Gazprom. Ten by mal v prípade, že by Ukrajina nedodržala podmienky dohody, pokračovať v dodávkach plynu do Európy.

Podľa slovenskej strany by dohoda mala pomôcť Ukrajine v prípade, že by sa v zimných mesiacoch ocitla v ťažkej situácii. Slovensko by mohlo dodávať plyn, ktorý by Ukrajina nakúpila

14 | DESAŤ ROKOV V EÚ

Do Rakúska by som už býval nešiel

PRÍBEH SLOVÁKA V RAKÚSKU | Ratko Sudecký, ktorý žije a podniká s elektrobicyklami, má u našich susedov problémy.

Ratko Sudecký a EÚ

4,3 milióna km²

100 km

Vonku si nás i remeslo vážia viac. Aj v montérkach

PRÍBEH MALÉHO PODNIKATEĽA | Slovenský kachliar Robert Šalvata s kolegom vzkriesili štátom pochované remeslo. Prispeli k zmene legislatívy a tým ho skvalitnili.

Robert Šalvata a EÚ

DESAŤ ROKOV V EÚ | 15

Slovenskí lekári sú kvalitnejší

PRÍBEH OŠETROVATEĽKY | Šarlota Depešová sa stará pri Viedni o starých, vrátil sa nechce.

Šarlota Depešová a EÚ

13 poslancov

145 miliárd m³

Práca colníka je dnes jednoduchšia

PRÍBEH COLNÍKA | Kedysi sa čakalo na preclenie aj celý deň. Dnes je to podľa Richarda Skokana len pár minút.

Richard Skokan a EÚ

Únia ma viac naučila. Aj tri jazyky

PRÍBEH ŠTUDENTKY | Vďaka projektu Erasmus v Taliansku sa Táňa Némethová rozhodla si tam dokončiť i celé štúdium.

Táňa Némethová a EÚ

Riešenia pre Punch
Na Orave prídu o prácu stovky žien

Požičiavame si priveľa?
Odpoveď na otázku, aká je optimálna zadlženosť, neexistuje

Daňový sprievodca 2006
Všetky daňové zákony a ich novely
Každá zmena PREHĽADNE vyznačená

HOSPODÁRSKE NOVINY

Číslo 25 | 55 Sk | www.hnonline.sk | Cena svetovej skupiny ekonomickej a finančnej tlače Dow Jones – Handelsblatt | utorok 7. februára 2006

KDH odchádza z vlády, premiérovi zostal Mečiar

Obchodníci zvyšujú ceny alkoholu

Brusel do privatizácie letísk nezasiahne

Ako na ročné zúčtovanie. Ako vyplniť tlačivo typu B pre ročné zúčtovanie zdravotných odvodov. strana 26

HOSPODÁRSKE NOVINY

DENNÍK PRE MODERNÉ SLOVENSKO

Všetko o dedičstve
Koľko vás bude stát dedičstvo. Ako niekoho vydediť. Ako napísať testament. Nájdete v prílohe Poradca.

Skromný šampionát s rekordom
Euro 2008 sa konalo inde, ako vlani. Ale bolo to ešte lepšie. 13

Cena 17 Sk, * * | Vydáva ECOPRESS, www.hnonline.sk | streda 6. júna 2008, číslo 107

Valentovič skončil. Fico vybral Rašiho

Exkluzívne informácie HN o odchode ministra sa potvrdili, pokračovať by mal v rovnakej branži.

Viac HN sa podarilo zistiť, že do Ameriky už zoskoro pocestujeme lahšie.

Do USA bez víz? Už v októbri

Ministri financií nám euro odobrili, rebeli neuspeli

Platy rastú, domácnosti míňajú viac

Benzín rozširuje autá na plyn

vikend.hnonline.sk

VÍKEND

PRÍLOHA PRE ZAUJÍMAVÝ ODPOCH

Kubánsky diktátor s „ľudskou" tvárou — Ako rozhodnúť o tom, čo sa nosilo za komunizmu — 23

Až príliš pestré farby v totálne šedom svete — Reportáž o našich ľuďoch vo veľkom maďarskom svete — 25

Sami dobrí Slováci. Ako maďarské repy — 28

vychádza každý piatok — Vydáva ECOPRESS — piatok – nedeľa 21. – 23. septembra 2007

Bohém, ktorý miluje Slovensko. Slávny český fotograf Jan Saudek v rozhovore pre HN:

Chcem byť ľudovým hrdinom

V 60. rokoch bol priekopníkom inscenovanej fotografie. Získal si slávu na celom svete, no v Česku sa do polovice 80. rokov musel živiť ako robotník. O vzťahoch a ženách rozpráva úplne otvorene, bez zábran. Má už síce 72 rokov, no vitalitu mu rozhodne nechýba.

Linda Nagyová

Napoleon ste fotografoval dlaňovými atlasmi z 20. storočia. Snímky mnohí vnímali v Obrancoch. Ako ste na ten nápad prišli?

Vôbec. Nikdy ľudí nevo- ženiem do ateliéru. Vždy ich navštevujem doma. Keď som sa ukázal ako fotograf pozvali ma k kultúrnemu šéfovi. Ale ja som sa bránil ako fotograf pozvaný k kultúrnemu šéfovi. Ale ho to pobavilo. Boli to zábavné časy. Bolo pustošenie, a ja výsledky fotografovania maximalizoval. Narastal mi rozsah. Vytvoril som skupinu vojakov, ktorí boli pripravení vyraziť do boja.

Majú veľkú zásluvu, pretože vďaka nim si stredná a dolná vrstva, ktorá to nemá až tak ľahké, ako vrchná, môže aspoň na chvíľu na bezplatnej ženi, ani by som sa na to nedal.

Nabudúce ste fotografovali slapákmi? Ale s 250 nahými. Snímky mnohí videli vystavené v Obrancoch. Ako ste na ten nápad prišli?

Vôbec. Nikdy ľudí nevo- ženiem do ateliéru. Vždy ich navštevujem doma. Keď som sa ukázal ako fotograf pozvali ma k kultúrnemu šéfovi. Ale ho to pobavilo. Boli to zábavné časy. Bolo pustošenie, a ja výsledky fotografovania maximalizoval. Narastal mi rozsah. Vytvoril som skupinu vojakov, ktorí boli pripravení vyraziť do boja. Mali

PRAVDA

Reportáž: Ako (z)menia kalamity Tatry príloha Víkend

Pravda

Všetko o práci popri dôchodku
Ako si privyrobiť a nepríst o penziu?

Kedy vám Sociálna poisťovňa pozastaví vyplácanie dôchodku a kedy nie

Príloha Užitočná Pravda

Skvelé čítanie a relax na víkend

Sobota 31. mája 2014

Cena 0,55 € Predplatné 0,47 € XXIV / 124 www.pravda.sk

Únia chce šetriť. Pacienti dostanú použité kĺby

Zlatica Beňová, Bratislava

Nepredstaviteľné a neprípustné pre našich lekárov a pacientov. Bedrové kĺby a rôzne protézy sa vyberú z nebožtíkov alebo z tých, ktorí ich už nepotrebujú. Opravia sa a dajú sa ďalším chorým.

Deje sa to napríklad v Nemecku a Českom tak môže byť aj na Slovensku. Európsky parlament v rámci reformy zákonov o zdravotníckych pomôckach prichádza s návrhom, ktorý umožní ich opakované použitie. Výrobcovia protéz a srdcových chlopní bijú na poplach. Tvrdia, že bezpečnosť pacienta bude ohrozená.

Prednosta Kliniky úrazovej chirurgie v Bratislave Peter Šimko si myslí, že na Slovensku nie sme pripravení používať repasované zdravotnícke pomôcky. „Kedysi v minulosti sa do Afriky vyvážali nejaké vybrané zlaby, ale v súčasnosti to beriem ako neprípustnú vec," reagoval Šimko.

Opakované použitie rôznych protéz európske zákony nezakazujú. V Nemecku si z toho firmy urobili biznis, chlopne či kĺby skupujú, repasujú a predávajú za nižšie ceny ďalej na predaj.

Návrh europarlamentu však nespravuje podmienky, za akých sa pomôcky môžu opravovať a predávať. Firmy, ktoré to robia, by podľa návrhu nemali povinnosť robiť nové testy, ktoré by zaručovali bezpečnosť výrobkov. Zodpovednosť by zostávala na nemocniciach a výrobcoch a iš s tým nesúhlasia.

Pokračovanie – s. 6

— Dnes v čísle

Maturanti majú problém s jazykmi

Jazyky našim maturantom, najmä na stredných odborných školách, veľmi nejdú. A čo je horšie, nemajú problémy len s nemčinou či angličtinou, ale aj so slovenčinou. Nasmutňujú to prvé zverejnené celoštátne výsledky testov, ktoré maturanti písali v marci. Tie priniesli aj pozitívnu správu, že tohtoroční maturanti boli o niečo úspešnejší v matematike ako ti pred nimi.

strana 2

Pozor na víkendové zápchy na diaľniciach

Minulý víkend strávili vodiči na D1 medzi Sencom a Bratislavou v autách úctyhodnú hodinu a pol v zápche. Diaľničiari totiž kládli dve nové asfaltové vrstvy. Podobné zápchy nie sú vylúčené ani tento víkend, kedže opravy pokračujú a často sa realizujú práve počas víkendu, aby dôsledky na plynulosť premávky nebolo ešte horšie.

strana 8

Medzinárodný deň detí sice oslávime v nedeľu, pre najmenších je však pripravených minulého zaujímavých podujatí počas celého víkendu. Budú spestrením detských zábaviek, aké si deti užívali na ihrisku v Nitre. Čítajte – s. 6

1. Titulná strana.
Fotografia na titulnej strane pôsobí nevýrazne a zároveň ako keby bola orezaná viacej ako je potrebné.

foto: Andrej Barát, PRAVDA, 31.5. 2014, 1. str. 1.

2. Víkend.
Dobrý, ceslostranový priestor na fotografiu. Táto je v súlade s danou témou.

foto: Andrej Barát, PRAVDA, 31.5. 2014, 1. str. 13.

3. Užitočná Pravda.
Tento denník častokrát využíva fotografie s foto bánk. Je otázne, či vždy je tento postup vhodný. Tieto fotografie pôsobia častokrát neprirodzene a sú vzdialené od reality.

foto: 4x SHUTTERSTOCK, PRAVDA, 31.5. 2014, str. 24-25.

Pravda

Ukrajinci unášajú pozorovateľov

Boris Latta ,
Doneck, Bratislava

V Donecku panuje napätý pokoj, povedal pre Pravdu v piatok popoludní Ľubomír Kopaj, člen asi trištvrťčlennej skupiny, ktorá je súčasťou misie Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE).

„Pred nejakým časom nám nad hlavami v nízkej výške preletovali ukrajinské stíhačky. Zo zeme sa vtedy ozývala sporadická streľba. Teraz pod oknami v parku sedí zopár ľudí na lavičkách a oddychujú," dodal slovenský pozorovateľ medzinárodnej misie.

Medzitým agentúry informovali, že na východnej Ukrajine zadržali ďalší tím pozorovateľov OBSE. Štyroch ľudí a ich ukrajinského tlmočníka zastavili ozbrojení muži v meste Severodoneck, 100 kilometrov severne od Luhanska. Skupina sa vtedy vo dvoch vozidlách.

Potvrdila sa tak informácia Ľubomíra Kopaja, ktorý už vo štvrtok podrobne spomenul pre Pravdu, že organizácia strratila 29. hodine spojenie so spomínanou skupinou.

„Jde o kolegov operujúcich v susednej Luhanskej oblasti. Doteraz nevieme nič o ich osude. Rovnako ako o ďalšej štvorčlennej skupine, s ktorou sme

OBSE na Ukrajine

V krajine je v súčasnosti 248 členov špeciálnej monitorovacej misie OBSE. V piatok očakávali ďalších 23. Do konca júna by ich malo byť na Ukrajine 300. Ich úlohou je sledovať bezpečnostnú situáciu po marcovom pričlenení Krymu k Rusku a vypuknutí vzburu v oblastiach s vysokým podielom po ruský hovoriacich obyvateľov. Pozorovateľa OBSE sledovali aj priebeh predčasných prezidentských volieb.

strratili spojenie eši v pondelok podvečer," dodal pozorovateľ. Informácie agentúry Interfax-Ukrajina o prepadnutí obochi tí mov nepotvrdil.

„Ak by sa tak stalo, určite by sme o tom vedeli. Napokon, overovali som si to. Dobre informovaný zdroj mi povedal, že v oboch prípadoch našich ľudí stále zadržujú," dodal Kopaj.

Podľa jedného z hlavne sa- mozvaný Luhanskej ľudovej republiky, chtovaného agentúru Interfax, zatknutie členov medzinárodnej organizácie je „zárovaním pre ostatných, aby nevstupovali do oblasti bez predchádzajúceho povolenia".

S odvolaním na hovorcu OBSE vo večerných hodinách BBC uviedla, že skupina, ktorú od štvrtka zadržiavajú, už s organizáciou nadviazala spojenie. Podľa dostupných informácií sú zadržiavaní v poriadku a únoscovia s nimi zaobchádzajú korektne.

Líder samozvanej Luhanskej ľudovej republiky Valerij Bolotov v piatok informoval, že dostal ponuku ukrajinského ministerstva vnútra, týkajúcu sa rokovania v Kyjeve. Zároveň však pripomenul už dávnejšie zverejnenú podmienku vzbúreného juhovýchodu na rozhovory s Kyjevom. „Nane sa tak až po tom, čo ukrajinské jednotky opustia územie Doneckej a Luhanskej republiky. V prípade konania rozhovorov budeme žiadať porvanie aj tretej strany," dodal Bolotov.

Namiesto upokojenia situácie zvolil nový ukrajinský prezident, oligarcha Petro Porošenko eskalá cie. Zhoduje sa na tom väčšina pozorovateľov. Miliardár tak dokázal, ako konštatuje aj denník Právo, že počas dvadsaťročnej politickej kariéry nezraz nemilo prekvapil nielen svojich odporcov, ale aj partnerov a spojencov. Problém s juhovýchodom chce mať vyriešený skôr, ako bude 7. júna prisahať na ukrajinskú ústavu.

„Protiteroristická operácia na juhovýchode treba čo najskôr dokončiť pomocou efektívnych krokov," vyjadril sa vzápätí po oznámení oficiálnych výsledkov nový ukrajinský prezident, ktorého pre podnikateľské aktivity aj v potrasinákom priemysle volajú „čokoládovým kráľom". Budúceho hlavného veliteľa sa však jeho vojaci pokúsili „vrátiť na zem" tvrdením, že operáciu možno úspešne realizovať najskôr do troch mesiacov a nie za niekoľko hodín, ako si to predstavuje prezident. Minimálne toľko totiž podľa ukrajinských generálov treba na zreformovanie a vyzbrojenie armády, na ktorú takisto dopadli následky štátneho prevratu a rozdelenie ukrajinskej spoločnosti. Už dnes muselo napríklad velenie armády verejne sľúbiť, že povolancov nebude po absolvovaní základného výcviku posielať do juhovýchodných nepokojných oblastí. V snahe vrátiť armáde stratenú akcieschopnosť generálny štáb nevylučuje stavť na „hotové kádre".

„Ak bude treba, do protiteroristickej akcie stiahneme zo sveta ukrajinských príslušníkov zlučiacich v mobých prieboch OSN," povedal na rovinu hovorca generálneho štábu Andrej Ordinovič. Podľa mnohých ostáva však otázkou, či ich je toľko, aby mohli radikálne zvrátiť vývoj v prospech vládnej moci v Kyjeve. V čase,

Ukrajinský vojak oddychuje na jednom z kontrolných stanovíšk v okolí Slavjanska. FOTO: REUTERS

Únia sa potrebuje naučiť žiť s kritikmi

Andrej Matišák ,
Bratislava

„Myšlienka, že svojím hlasom podporíte krajne pravicovú stranu, sa už stala úplne legitímnou v mnohých častiach Európy. Už to viac nie je tabu. Niektoré extrémne názory napríklad na imigráciu sa už do istej miery stali súčasťou bežnej politiky," povedal pre Pravdu v reakcii na eurovoľby odborník na európsku históriu a politiku **Aristotle Kallis** z Lancasterskej univerzity.

Je nárast hlasov pre extrémistov, radikálov a euroskeptikov vo volbách do Európskeho parlamentu dramatický?

Dramatický? Závisí to od toho, ako sa na to pozerá- te. To, že vyhrali v Británii, vo Francúzsku a v Dánsku, je pomerne dramatické. Otvorene neonacistické strany ako Jobbik a Zlatý úsvit získali 15, respektíve 10 percent. To je tiež dramatické. Na druhej strane stále hovorime o menšine. Nie bezvýznamnej, ale predsa len menšine hlasov. V niektorých krajinách sa krajnej pravici ani tak nedarilo. Získala menej alebo sa do europarlamentu vôbec nedostala.

Úspech extrémistov však predsa len svedčí o istých postojoch voličov smerom k Európskej únii.

Nehovoril by som o nárazte extrémizmu. Ide ovela viac o hlasy proti existujúcej politike a súčasným elitám. Je to dominujúci pocit už posledné desaročie. Na politike nezáleží. Strany sú odtrhnuté od voličov. EÚ je byrokratickému monštrum, je príliš elitárska a vzdialená skutočným ľuďom. Opakujú to aj médiá a tieto názory sú už súčasťou spoločnosti.

Vplýva to aj na správanie sa voličov?

Myšlienka, že svojím hlasom podporíte krajne pravicovú stranu, sa už stala úplne legitímnou v mnohých častiach Európy. Už to viac nie je tabu. Niektoré extrémne názory napríklad na imigráciu sa už do istej miery stali súčasťou bežnej politiky. Podporujú ich aj tradičné strany a tiež média. Okrem toho je tu myšlienka, ktorá je silne zakorenená, že eurovoľby veľmi nezavážia. Pre ľudí je preto jednoduchšie vybrať si nejakú lokujúcu voľbu. Práve preto, že hlasovanie neberú až tak vážne. Nezabúdajme, že v niektorých krajinách sme videli skutočne mimoriadne nízku účasť.

Aki silní sú teda extrémisti?

V národných voľbách, okrem niekoľkých výnimiek, získavajú krajne pravicové strany menej hlasov. V očiach voličov je hlasovanie v ich krajine dôležitejšie ako to na európskej úrovni. Zvyknú si teda vyberať, takpovediac zodpovednejšie. Dokonca aj Národný front mal horšie výsledky v národných voľbách a myslím, že to bude platiť aj pre štvrtú

Pravda
Sobota 31. mája 2014

Víkend

Ako (z)menia kalamity Tatry

strana 14

Pravda
Sobota 31. mája 2014

Živnostníci sú prvý rok od odvodov oslobodení

- **Predčasní penzisti si môžu** privyrobiť prácou na živnosť. Ak si niekto založí živnosť, je prvý rok oslobodený od platenia odvodov do Sociálnej poisťovne. Môže preto zároveň dostávať predčasný dôchodok i mať príjem zo živnosti.
- **Povinné dôchodkové poistenie** samostatne zárobkovo činnej osoby vzniká od 1. júla kalendárneho roka nasledujúceho po kalendárnom roku, ja ktorý jej príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti alebo výnos súvisiaci s podnikaním a s inou samostatnou zárobkovou činnostou bol vyšší ako 12-násobok minimálneho vymeriavacieho základu. To znamená, že ak si niekto v tomto roku založí živnosť, bude až do konca jana budúceho roku oslobodený od platenia odvodov. V prípade predčasného penzistu to znamená. že bude nadalej dostával dôchodok.
- **Od 1. júla 2015** vzniknе povinné dôchodkové poistenie ien tým živnostníkom, ktorí v tomto roku zarobili v hrubom viac ako 4 944 eur. Ak by predčasný penzista v tomto roku zarobil menej, nebude musieť ani po 1. júli budúceho roku platiť odvody do Sociálnej poisťovne. a preto bude môcť nadalej dostávať predčasný dôchodok.
- **Predčasný dôchodca**, ktorý do konca júna budúceho roku dovŕši dôchodkový vek, bude môcť svoju penziu dostávať nadalej aj v prípade, že mu od 1. júla 2015 vznikne povinné dôchodkové poistenie. Kedže sa bude považovať už za riadneho starobného dôchodcu, môže byť zároveň povinne dôchodkovo poistený i poberať penziu.

Čo je to príležitostný príjem

- **Poberateľovi predčasného starobného dôchodku** sa vyplatia tohto dôchodku nepozastaví, ak jeho príjem bude pozostený ako príležitostný príjem v zmysle § 8 zákona o dani z príjmu, ktorý nezakladá povinné dôchodkové poistenie.

Medzi ostatné príjmy uvedené v § 8 ods. 1 a) zákona o dani z príjmov patria najmä príjmy:

- **z príležitostných činností** (napr. príjmy z príležitostného predaja lesných plodov. hub, liečivých bylín),
- **z príležitostnej poľnohospodárskej výroby**, lesného a vodného hospodárstva. ktorými sú napr. príjmy z predaja výrobkov z vlastnej drobnej pestovateľskej a chovateľskej činnosti, pričom nejde o činnosť vykonávajú v rámci podnikania samostatne hospodáriaceho rolníka. V prípade týchto príjmov si daňovník môže uplatniť výdavky percentom z príjmov vo výške 25 % z úhrnu týchto príjmov najviac do výšky 5 040 eur ročne. ak nechce uplatňovať výdavky preukázateľne vynaložené na dosiahnutie týchto príjmov.
- **z príležitostného prenájmu hnuteľných vecí**, pričom sem nepatrí príjem z prenájmu hnuteľného majetku využívaného v súvislosti s podnikaním alebo prenajímaného ako súčasť prenajímanej nehnuteľnosti. Sústavné prenajímanie hnuteľných vecí je možné len na základe živnostenského oprávnenia. Príjem z prenájmu nehnuteľnosti je vždy príjmom podľa § 6 zákona o dani z príjmov. Medzi príjmy z príležitostného prenájmu hnuteľných vecí je teda možné zaradiť len taký príjem, ktorý plynie daňovníkovi z príležitostného prenájmu hnuteľnej veci (na ktorý nie je potrebné živnostenské oprávnenie).

ZDROJ: FINANČNÁ SPRÁVA SR

Ak sa zamestnáte, prídete o penziu

- **Zákon neumožňuje** byť súčasne povinne dôchodkovo poisteným a poberať predčasnú penziu. Kedže od januára minulého roku sú povinne dôchodkovo poistení aj všetci dohodári, nemôžu si predčasní penzisti privyrobiť ani týmto spôsobom.
- **Ak sa predčasný penzista zamestná** na zmluvu alebo na dohodu, Sociálna poisťovňa mu automaticky zastaví výplatu dôchodku. O uvoľnenie výplaty svojho dôchodku môže požiadať až potom, ked prestane pracovať, alebo ked dosiahne dôchodkový vek. Po jeho dovŕšení sa už považuje za riadneho starobného dôchodcu, a preto môže pracovať bez obmedzení.
- **Kedže neexistuje** žiadna minimálna hranica, od ktorej by sa platili odvody, predčasní penzisti si nemôžu prácou na dohodu alebo zmluvu privyrobiť ani zopár eur. Bez ohľadu na výšku ich zárobku by im Sociálna poisťovňa zastavila výplatu dôchodku.
- **Predčasným penzistom**, ktorým vznikne povinné dôchodkové poistenie zamestnanca alebo samostatne zárobkovo činnej osoby, nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku zaniknе od najbližšieho výplatného termínu dôchodku splatného po vzniku povinného dôchodkového poistenia.
- **Nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku** vzniknе odo dňa nasledujúceho po zániku povinného dôchodkového poistenia zamestnanca alebo samostatne zárobkovo činnej osoby. Výplata predčasného starobného dôchodku sa obnoví na žiadosť.

O koľko sa pracujúcim predčasným penzistom zvýši dôchodok?

- **Zvýšenie dôchodku** pracujúcim predčasným penzistom sa vypočíta ako súčin osobných mzdových bodov a aktuálnej dôchodkovej hodnoty. Zároveň sa im dôchodok zvýši o pol percenta za každých začatých 30 dní, ked dôchodok nepoberali, pretože pracovali. Požiadať o toto polpercentné zvýšenie môžu až po dosiahnutí dôchodkového veku.
- **Hodnota osobného mzdového bodu** závisí od príjmu, ktorý poberali po získaní nároku na dôchodok. Tento príjem sa vydelí všeobecným vymeriavacím základom, ktorý je v tomto roku vo výške 9 660 eur. Aktuálna dôchodková hodnota sa mení každý rok v závislosti od rastu platov v treťom štvrťroku. V tomto roku je na úrovni 10,2524 eura.

Príklad

Predčasný dôchodca sa od 1. júna 2014 zamestná za 720 eur mesačne. Od tohto dátumu mu Sociálna poisťovňa zastaví výplatu dôchodku, ktorý v tom čase dosahuje 460 eur. Pracovať bude do 30. novembra 2014. Dôchodkový vek dovŕši 1. decembra 2014 a od tohto dátumu požiada o uvoľnenie výplaty dôchodku aj o jeho zvýšenie.

- Najprv vyrátame jeho osobný mzdový bod (OMB), ktorý sa vypočíta ako jeho celkový príjem (3 640 eur) vydelený všeobecným vymeriavacím základom (9 660 eur).
- OMB = 4 320 / 9 660
- OMB = 0,4472
- Zvýšenie sa ďalej vypočíta ako osobný mzdový bod vynásobený aktuálnou dôchodkovou hodnotou (ADH pre rok 2014 = 10,2524 eura).
- Zvýšenie = 0,4472 x 10,2524
- Zvýšenie = 4,584 eura
- Táto suma sa prináta k pôvodne vypláca nému dôchodku, čo je po zaokrúhlení 464,60 eura. Táto suma sa ďalej zvýši o pol percenta za každých začatých 30 dní, ked penziu nedostával, čo je v jeho prípade o tri percentá. Po zvýšení tak bude mesačne dostával dôchodok vo výške 478,60 eura.

Aké zdravotné odvody zaplatia predčasní penzisti, ak si založia živnosť

- **Osoby poberajúce predčasný dôchodok** sa považujú za poistencov štátu. Na vymeriavací základ samostatne zárobkovo činnej osoby, ktorá je zároveň zamestnancom alebo poistencom štátu, sa nevzťahuje ustanovenie o minimálnom vymeriavacom základe.
- **Ak samostatne zárobkovo činná osoba** nevykonávala samostatnú zárobkovú činnosť v kalendárnom roku, ktorý dva roky predchádza rozhodujúcemu obdobiu pre platenie preddavkov, alebo jej základ dane v tomto období nie je známy, výšku preddavkov si určí táto osoba sama.
- **Ak v danom období** samostatne zárobkovo činná osoba vykonávala samostatnú zárobkovú činnosť, jej vymeriavací základ je vo výške podielu základu dane z príjmov fyzických osôb zo zárobkovej činnosti dosiahnutého v rozhodujúcom období, ktorý nie je znížený o zaplatené poistné na povinné verejné zdravotné poistenie, poistné na nemocenské poistenie, poistné na dôchodkové poistenie, povinný príspevok na starobné dôchodkové sporenie, poistné do rezervného fondu solidarity, poistné na poistenie v nezamestnanosti a koeficientu 1,486 (tento koeficient sa začne uplatňovať až od roku 2015, pre rok 2014 platí koeficient 1,6, vlani bol 1,9).

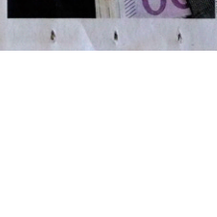

NOVÝ ČAS

NOVÝ ČAS, 27.5. 2014

1. Titulná strana.
Denník, prinášajúci dianie v spoločnosti škanadlizovaním rôznych tém. Hodnota fotografií, okrem honoráru, krorý sa za ne zaplatí je prakticky nulová. Fotografie sú maximálne popisné, so snahou o zrozumiteľnosť jednoduchému čitateľovi.

foto: na titulnej strane neudané, okrem toho, že reportáž spracoval David Púchovský, NOVÝ ČAS, 27.5. 2014, str. 1.

2. Nosné témy o celebritách a s nimi spojených väčších či menších škandálov sú v tomto type periodika prakticky na dennom poriadku. Účelom fotografií je čo najpopisnejšie, prípadne s podtónom škandalizácie, zobraziť respodentov. K tomu neraz patrí zobrazovanie respodentov v polohách, ktoré ich strapňujú, napr. intímnych miest na ich tele.

foto: gt, anc, NOVÝ ČAS, 27.5. 2014, str. 24.

Univerzitná knižnica
Univerzitná knižnica

UTOROK
www.cas.sk
* 27. 5. 2014 • 120/24
cena 0,49 €

NOVÝ CAS
Nezávislý denník

Máte tip? tip@novycas.sk 0918 620 001

Rodinný rozpočet
Ako ušetrit stovky eur
Str. 14 - 15

Tragédia lúbostného trojuholníka

Smrť na prvom rande!
Str. 12

David Pilchowski
NOVÝ CAS V CENTRE DIANIA

EXKLUZÍVNE
Po stopách Kukučovej!
Str. 2 - 3

DOM HRÔZY: POŽIAR ● VÝBUCH ● KRÁDEŽE ● VRAŽDA
Reportáž nášho redaktora z dejiska tragédie

«Marián Vajda (49): Ako vychádzam s Beckerom
Str. 30 - 31

inzercia

24 | PROMINENTI
27. 5. 2014 www.cas.sk

Haklovej (40) bujarý narodeninový žúr
Sfúkla sviečky a vytasila prsia

Manželia Drapákovci prišli exfarmárke zablahoželať k okrúhlinám.

Autor: mimi, rg | Foto: gt

BRATISLAVA – Exfarmárka Monika Haklová (40) oslavovala minulý víkend okrúhliny v známom bratislavskom podniku. Svojej povesti opäť nezostala nič dlžná. Prišla v spoločnosti priateľa Martina Kollára, s ktorým sa dali po dlhom čase opäť dokopy. Navlečená v modrom sexi overale sa bavila po boku ďalších exfarmárov, medzi ktorými chýbali ani Božena Candráková či Štefan Vojtek. Haklovú poctil návštevou aj spevák Palo Drapák so ženou Jeanette. Alkohol tiekol potokom a všetci si spoločne pochutnávali na narodeninovej torte. Pokročilou hodinou sa oslávenkyňa tak rozohňala, že nevynechala ukázať aj to, čo malo zostať zahalené!

Monika si užívala v spoločnosti mladíkov a nezabudla ukázať, čím ju príroda obdarila.

Partička sa na oslave zabávala až do skorého rána.

Nechýbala ani sexi farmárka Božka Candráková, ktorá si oslavu užívala naplno.

Haklovú na parkete vykrúcal aj ďalší účastník Farmy Štefan Vojtek.

Viera poslala režisérovi svoje pikantné fotky.

Klíčová (28) čelí obvineniu z prenasledovania
Mama, ožeň ma s režisérom!

S nahotou nemala problém v žiadnej reality show. p

Autor: rg | Foto: gt, arc

BRATISLAVA - Vymetačka reality show Viera Klíčová (28) dostala tvrdú facku! Režisér Samo Jaško na ňu podal trestné oznámenie pre údajné prenasledovanie a sexuálne obťažovanie.

Klíčová síce nemá s nahotou žiadny problém, no nie každý o ňu stojí. Blondínka svoje drsné erotické zábery poslala režisérovi jednej z reality show, v ktorých účinkovala, Samovi Jaškovi. Ten stojí za projektmi Hotel Paradise, Mama, ožeň ma či Bučkovci. Pre neustále dobiedzanie do Jaška skončila na polícii. „Bola som na trojhodinovom výsluchu, že pána režiséra a jeho ženu prenasledujem," povedala Novému Času. „Priznávam, poslala som mu nahú fotku a nadávala som na jeho ženu, ale chcela som ho nejako vyprovokovať," dodala Viera. Nový Čas kontaktoval aj režiséra, ale do našej uzávierky nereagoval.

Samo Jaško

MOMENT

MOMENT 9.10. 1998, č. 41

1. Titulná strana.
Prvé číslo samostatného týždenníka v prezentovanej podobe. Do vtedy vychádzal ako víkendová príloha denníka Pravda s avizovaným projektom v podobe týždenníka. Vizuál na obdobie koncom 90-tych rokov min. storočia pôsobí decentne a prehľadne.

2. Interwiev.
Uvoľnený portrét víťaza volieb v r. 1998 M. Dzurindu a k tomu priestor pre fotografiu na celú stranu. Veľmi dobrá kombinácia, koncept, ktorým MOMENT predbehol .týždeň rádovo o niekoľko rokov.

foto: Roman Benický, MOMENT 9.10. 1998, č. 41, str. 10.

3. Príbeh.
Platí podobne ako v predchádzajúcom. Naviac portrét zameraný na detail dostáva ešte väčší priestor, prechádza do tretiny vedľajšej strany a tým je dojem z neho ešte viacej umocnený.

foto: Alan Hyža, MOMENT 9.10. 1998, č. 41, str. 16.

4. Príbeh.
Priestor na fotografiu je na celej strane + 1/3 z ďalšej strany. Ide o tzv. "otvárakovú" fotografiu k reportáži, naviac poňatú kreatívne, vyhotovenú za vhodných svetelných podmienok. Navodzuje skvelú atmosféru príbehu.

foto: Mišo Bak, MOMENT 13.11. 1998, č. 46, str. 18.

5. Povodne a víchor.
Priestor na fotografiu je na celej strane + 1/3 z ďalšej strany. Ide o tzv. "otvárakovú" fotografiu k reportáži. Vhodne zvolená fotografia, vystihujúca katastrofický scénár.

foto: TASR, MOMENT 2.7. 1999, č. 27, str. 16.

6.+7.+8.+9. Fotografia.
Seriál z dejín fotografie by čitateľ zrejme darmo hľadal v novodobých komerčných periodikách. Projekt, ktorý zrejme na Slovensku nemá obdobu, je kultivovanou schémou, ako pôsobiť na diváka v masovom rozsahu vzácnymi fotografiami. Pri predajnosti týždenníka 80 000 - 100 000 ks, je predpoklad, že čitateľov môže byť možno 2-3násobne viacej.

6. Fotografia: Smrť.
foto: Robert Cappa, MOMENT 13.11. 1998, č. 46, str. 36.

7. Zastavené okamihy: Aids.
foto: Rosalinda Salomonová, MOMENT 11.6. 1999, č. 24, str. 36.

8. Fotografia: Geto.
foto: Bruce Davidson, MOMENT 20.11. 1998, č. 47, str. 34.

9. Fotografia: Brankár.
foto: Stanislav Tereba, MOMENT 9.10. 1998, č. 41, str. 34.

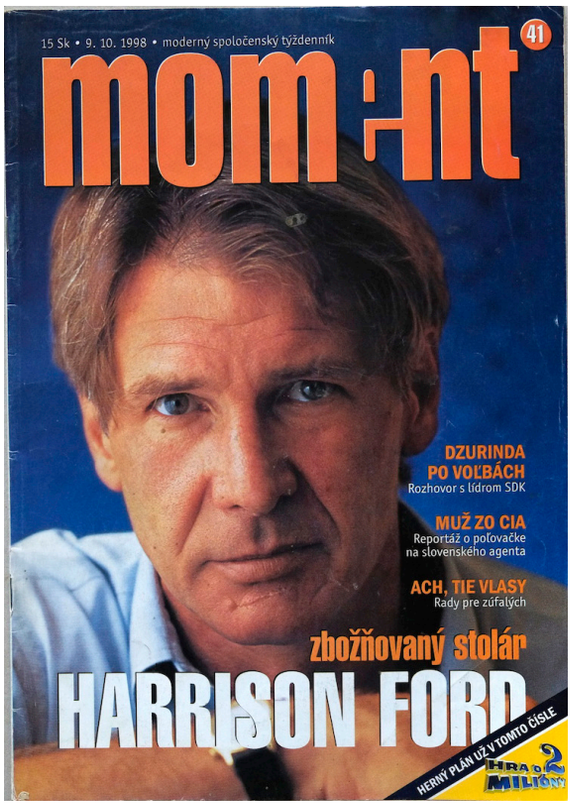

Vôľa a cesta

Zoči – voči s Mikulášom Dzurindom

Niekoľko hodín po tom, ako sa Slovensko dozvedelo, že vo voľbách zvíťazila opozícia, objednáva si predseda Slovenskej demokratickej koalície Mikuláš DZURINDA (43) v jednej z bratislavských kaviarní kávu. Čaj a hemendex. Dvoril bolo včera, v kaviarni asi nešty. Mladý človek vie, že sa pobí, blahoželá politikovi. Ku gratulantom sa o chvíľu pridajú ďalší noví hostia: dve tlačovky, muž z diána v slovných a mesto s pár slabých políbozdaly. „Je malo takéto voličmi zákaziu, nemôžte prehrať voľby," zamenová dopyty lacino na dlhé trate. Na koniec rozhovoru sa vážne šiad, že je asi v takýchto situáciách príjemnejšie. Pri pitomi čajíčok Dzurinda predložíme: „Ty ja v pohode, boli ste našim hostom."

FOTO: ROMÁN ŠPIRALOVIČ
TOMÁŠ BIROLČÍ

Muž zo CIA

Poľovačka na slovenského agenta

Na Vianoce v štyridsiatnom piatom bol prišiel do rodného domu v Hornej Strede zahnal policajné orgány až z Prahy. Utýrovali sa v jednej z tých a žiyt dni dlaciplinovane čakali, kde príde ON. V období najrôdžitejšia vlastnému mohol skončiť pri mýre s prekazenými vlámi ako nenáročka obeť politických procesov. Ako sa v päťdesiatom desiatom za za rín mal definitívne zamrieť emócie na dvadsať nafajst rokov. Dnes je Jozef Vlasin už tiha všemúcou spomínkou na časy plné chaosu. Napriek tomu tento bývalý spolupracovník Counter-Intelligence Corps, CIC, všeobecne orgánu výzvedný správy Amerikan mí obsadeného pásma v Rakúsku a neskorší pracovník Military Intelligence Service, predchodcu CIA, Viedne a Viedne až na čtvrtý pokus uniesla prúdna kontrarozviedka na československú stať, stále pátra v archívoch po pravde. Po pravde skutočne prísne...

ĽUBOMÍR MIHÁLIK
ALAN FOX A ROMOTEC, Wien

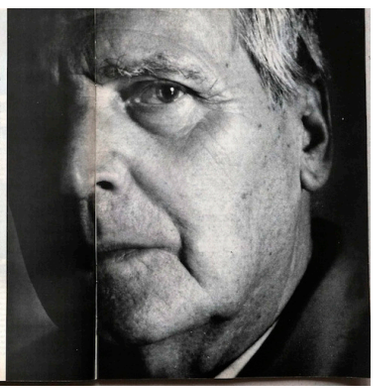

Dobrovoľní galejníci

Kópia osemtisíc rokov starého člna na morských vlnách

Živel

Myjava a Šahy: Nesie zodpovednosť za kalamitu niekto konkrétny?

Pribehy zastavených okamihov

Smrť

AIDS

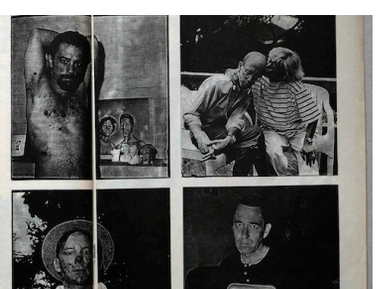

Pribehy zastavených okamihov

Geto

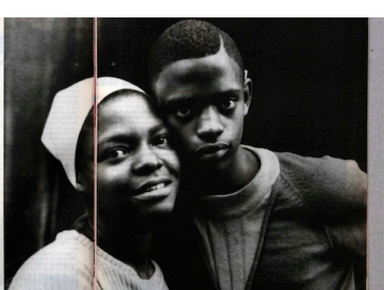

Pribehy zastavených okamihov

Brankár

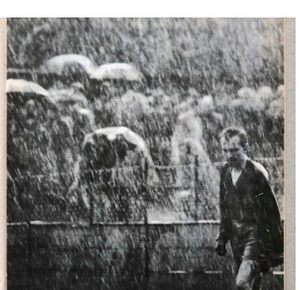

.týždeň

1.Titulná strana.
Týždenník .týždeň na svojich titulných stranách používa striedavo fotografie, alebo kreslené ilustrácie. Fotografia býva tématicky naviazaná na hlavnú tému čísla.
V tomto prípade ide portét hlavného hrdinu filmu, stvárneného hercom Johnnym Deppom. Fotografia je kvalitná, stvárňuje charakter hlavného hrdinu. Obrazové spracovanie témy je profesionálnou ukážkou ako je potrebné obrazovo uchopiť tému. Fotografie majú svoju umeleckú výpovednú hodnotu, sú vyberané starostlivo a s citom.

foto na titulnej strane: Peter Mountain/PictureLux/Profimedia, .týždeň, č. 32/2013

2. .fotoportrét.
Celá plocha dvojstrany je veľkolepo venovaná fotografii, úzko súvisiacej s preberanou témou a so stručným textom v spodnej časti fotografie tvorí vlastne "otvarák" k téme.

foto: Mary Evans Picture Librar/Profimedia, .týždeň, č. 32/2013, str. 30-31

3. .fotoportrét.
Celostranový civilný portrét herca Johnnyho Deppa, z obdobia začiatku jeho hereckej kariéry. Dobrý príklad práce s fotografiou na vykreslenie predstavy o hercovi mimo pracovného nasadenia.

foto: Christophe D'Yvoire/Sygma/Corbis/Profimedia, .týždeň, č. 32/2013, str. 33

4. .fotoportrét.
Celá plocha dvojstrany je opätovne venovaná ukážke z natáčania filmu Charlie a továreň na čokoládu.

foto: Peter Mountain/Cineliz/Allpix Press/Profimedia, .týždeň, č. 32/2013, str. 34-35

5. .fotoportét
Celá plocha dvojstrany je venovaná ukážke z natáčania filmu Ospalá diera.

foto: Peter Mountain/AFP/Profimedia, .týždeň, č. 32/2013, str. 38-39

Andrej Bán o hradných pánoch • Nudné Rakúsko
týždeň
CHAMELEÓN DEPP
Portrét osamelého piráta Charlieho Wooda z pekla

Johnny a továreň na sny

FINANCIAL TIMES WEEKEND

Titulná strana.
Víkendové vydanie svetoznámeho denníka. Striedme a prehľadné prevedenie. Fotografia je v dostatočnom pomere voči formátu novín. Jej výber je kultivovaný.

foto: AFP, FT WEEKEND, 24.-25. 5. 2014, 1. str.

2. 4. + 5. strana.
Na 4. strane denníka je kvalitná fotografia vojaka s mníchmi. Jej výberom sa dosiahla symbolická rovina významu fotografie. Fotografia nemá popisný charakter a dáva čitateľovi priestor na zamyslenie. Naopak, dve fotografio vpravo zalomené do štvorca pôsobia rozpačito. Najmä horná z nich orezaná vhodne nie je. Ale celkový dojem vytvára najmä spomenutá fotografia vojaka s mníchmi. Na str. 5 je tiež veľmi vhodne vybraná fotografia, kompozične a obsahovo vyvážená.

foto: Reuters/EPA/AP, FT WEEKEND, 24.-25. 5. 2014, 4. a 5. str.

3. 2. strana.
Detail tejto strany je zameraný na dve fotografie, ktoré sú zalomené do štvorca. Pri necitlivej manipulácii vzniká riziko znehodnotenia fotografie. Na tomto príklade vidieť vcelku citlivú prácu s orezaním fotografií do štvorca. Tomu podliehal zrejme aj správny výber fotografií, ktoré orezaním až toľko neutrpeli.

foto: AFP, FT WEEKEND, 24.-25. 5. 2014, 2. str.

EUROPE

FT WEEKEND

Barclays fined £26m for trader's gold rigging

Piketty did his sums wrong in bestseller that tapped into the inequality zeitgeist

US claims WTO victory over Beijing

Hacked off

Champagne loses fizz as discord hits forum

Kiev battles 'chaos' in east threatening to halt vote

Tymoshenko is back but the old magic is gone

PLUS 7 DNÍ

Titulná strana.
Vizuál titulky je koncipovaný za účelom zaujatia čitateľa orientovaného na odlahčené témy, s nádychom mierneho škandalizovania.

foto: Michal Smrčok a Emil Vaško, PLUS 7 DNÍ č. 51-52, 19. december 2013

2. Zaujalo nás.
Spoločenský klebetník a tomu zodpovedá spôsob fotografovania a grafika. Určené okruhu čitateľov s malými nárokmi na pridanú hodnotu fotografie. Tieto spĺňajú iba informačný charakter.

foto: Juraj Roščák, Martin Domok, PLUS 7 DNÍ č. 51-52, 19. december 2013, 20.-21. str.

3. Vybrali sme si.
Týždenník sa venuje témam z histórie, čerpajúc z archívnych materiálov. Zvykne poskytovať seriózny priestor historickým materiálom vrátane fotografií.

foto: Peter Getting, Slov. nár. knižnica, Liter. archív Martin, PLUS 7 DNÍ č. 51-52, 19. december 2013, 40.-41. str.

4. + 5. Cestopis.
Rozsiahla cestopisná téma s bohatým obrazovým materiálom na jedenástich stranách, pozostávajúca z 27 fotografií, ktorých autorom je šéfredaktor týždenníka. Aj keď majú niektoré fotografie slušný priestor, celkovo je práca s fotografiou v tejto reportáži dosť slabá. Grafika je nevýrazná, pri výbere fotografií pravdepodobne chýbal obrazový redaktor, sú väčšinou popisné a celkový dojem je nezaujmavý.

foto: Miloš Luknár, PLUS 7 DNÍ č. 51-52, 19. december 2013, 60-63. str.

Aj poslanci nakupujú

„Pre mnohých som darčekom ja a moja pozornosť," myslí si poslankyňa Mezenská.

Život

1. Titulná strana.
Fotografie v tomto type časopisov bývajú štandardne väčšinou navzájom podobné. Usmievavá tvár, niekedy naopak, nahnevaná. Témy v časopise sú avizované malými fotografiami, väčšinou nevhodne zalomenými a text ku nim býva neprehľadný.

Foto na titulnej strane: Peter Korček, Život, č. 20/17.5. 2014

2. + 3. Ako nám chutí?
Vďačné témy týchto periodík sú sex a vzťahy, texty sú nenáročné a ilustrácie fotografiami sú čerpané z fotobánk. Námety fotografií sú neraz hranici nevkusu, sú bezobsažné, vzdialené realite a väčšinou nemožno povedať, že by pozitívne motivovali dospievajúcu mládež.

foto: PROFIMEDIA.SK, SHUTTERSTOK, Život, č. 20/17.5. 2014, str. 36-37-38

Špeciálne pre teba...
eva
ANJELSKY KRÁS
KNIHA
Knižka napísaná
iba pre teba
Poviedky
o nás dvoch
eva

Slovenka,

Slovenka, č. 27-28/2013
Fotografie a obsah na titulnej strane je obdobný ako v týždenníku Život. Usmiata, viacej alebo menej známa celebrita, informácie o obsahu vo nútri časopisu bývajú riešené disharmockou grafikou.

Foto na titulnej strane:
Archív, avíza: Dušan Kittler a archív Evy Mázikovej, Slovenka, č. 27-28/2013

2. Všimli sme si.
Obsahom rozhovor zameraný na konfrontáciu súkromného života slovenských žien v domácnosti s ich spoločenskými idolmi. Fotografie väčšinou tvoria podpriemer, zvládnuteľný bežným amatérom vybyveným poloautomatickou zrkadlovkou v kombinácii so súkromným archívom respondenta. Graficky takmer vždy nevhodne spracované.

foto: archív J.H., ISIFA, Slovenka, č. 27-28/2013, str. 12-13

3. Aktuálne.
Aby téma zaujala čiateľa okamžite, v úvode sa môže použiť zvolanie evokujúce spolupatričnosť čitateľov s obeťami tragédie slovenských horolezcov v Himalájach. Podobnú taktiku poúžíva aj bulvárna tlač.
V tomto čísle téma, emotívne rezonujúca spoločnosťou. Fotograficky má vlastne suplovať reportáž a častokrát býva vyskladaná z amatérskych fotografií. Je to ďalšia ukážka absolútne nevhodnej práce s fotografiou v duchu "čím viacej, tým lepšie". Zlá je aj práca s výrezmi z fotografií, ktoré po takomto "spracovaní" strácajú výpovednú hodnotu.

foto: zdroj/autor neuvedený, Slovenka, č. 27-28/2013, str. 14-15

Peťo, nikdy sa s tým NEZMIERIME!
Welcome to your Last
Killer Mountain
Nanga Parbat
meters
feets
SAY
TO NO

GOLDMAN

GOLDMAN, X-MEN budúca minulosť. Máj 2014

1. Titulná strana.

Príkladná ukážka titulky: Remeselne zvládnutá fotografia, kreatívna grafika, písmo neruší a koreš-ponduje s grafikou ako aj s fotografiou, dokonalá tlač.

Foto na titulnej strane: Konkrétne neuvedené. Vo vnútry časopisu uvedené - Fotoagentúry: Isifa. Getty Images. Rex Features. SPL, Corbis Sygma, Profimedia, Keystone, Visages, McLaren, SITA.

2. Adventure.

Dobrá ukážka, ako vhodnou grafikou a kombináciou výberu fontu písma docieliť, že aj z obyčajných cestopisných fotografií je možné zhotoviť stránku, ktorá neurazí vkus diváka.

foto: Martin Navrátil, GOLDMAN, Máj 2014, str. 20-21

3. Phenomen.

Opäť sa jedná kombináciu vhodného výberu ilustračných, témeticky veľmi vhodne vybraných foto-grafií. Grafika a font písma zostáva zachovaná v jednotnom štýle. Práca s fotografiou je nenásilná a "vzdušná".

foto: Continental film, SITA, archív GOLDMAN. GOLDMAN, Máj 2014, str. 90-91

GOLD MAN
PANSKÝ MAGAZÍN ROKA
MAJ 2014
2,40 €
X-MEN
budúca minulosť
ROBBIE WILLIAMS
opäť svin
ŽIVÝ SI
spomienky na Lindu
ZÁHADY ČIERNYCH DIER
pád ohnivej steny
RYAN GOSLING
odzbrojujúci psychopat
EXOTICKÉ ČASTICE
exotická smrť
SUPERTITANI
živočíšnej ríše
9 771335 955006
05
3798
G-11/1-3

Martin Navrátil
foto Martin Navrátil

AFGANISTAN
Nekonečné úsmevy

PREČO PRÁVE DO AFGANISTANU? PÝTALI SA MA RODINA, KAMARÁTI, KOLEGOVIA A BLÍZKI... ANI JA SÁM SOM SEBE DLHO NEVEDEL ODPOVEDAŤ NA OTÁZKU, PREČO SOM SA ROZHODOL ÍSŤ DO KRAJINY S MEDIÁLNE DLHODOBÝM NEGATÍVNYM OBRAZOM. SCHVÁLNE. POČULI STE O AFGANISTANE NIEČO POZITÍVNE? ČO VIEME O KRAJINE, KTORÚ SI V SÚČASNOSTI TAKMER KAŽDÝ SPÁJA S VOJNOU, BOJOM PROTI TERORIZMU ČI OBČIANSKOU REBÉLIOU?

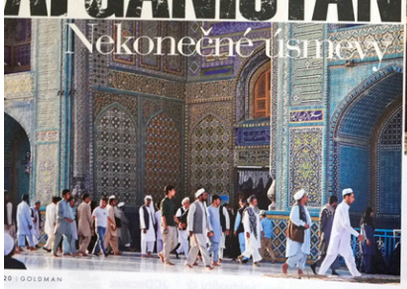

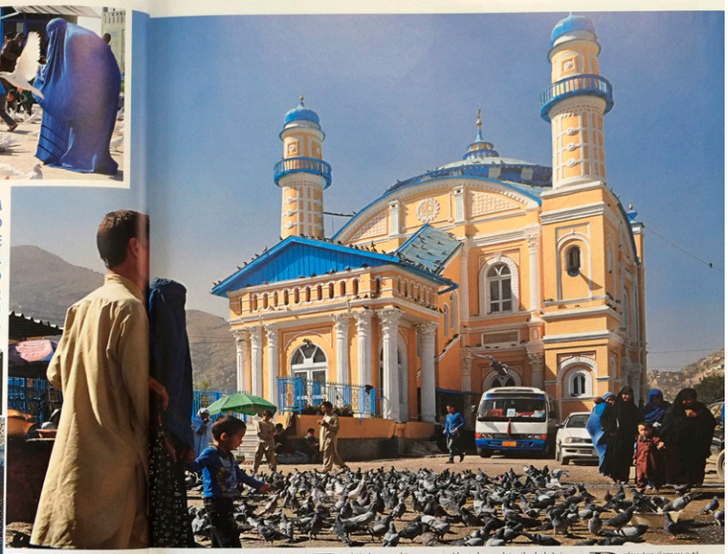

Na rozdiel od klasických cestopisov sa vám nebudem snažiť nahovoriť, že Afganistan je mierumilovná, priateľská krajina, ktorá víta cestovateľov s otvorenou náručou. Áno, Afganistan je nebezpečný a musíte sa tu mať neustále na pozore. Ale tiež to neznamená, že by ste tu pobyt museli stráviť v zákopoch a v očakávaní paľby či vraždeného bombového útoku. Vezmime to však pekne po poriadku...

Ahmedov kebab

Po prvý raz som sa s „Afganistanom" paradoxne stretol v Dubaji. Pre každého je Dubaj rozprávková krajina plná zlata a modernej architektúry. Pre mňa je nepochopiteľné, že sem ľudia vôbec chodia a pozerajú na nedokončené stavby, ktoré vraj raz budú vyzerať úžasne. Pre mňa je to prosto jedna veľká výkopová jama. Navyše, tí, ktorí tieto jamy vykopávajú, stavajú megalomanské mrakodrapy a starajú sa o chod Dubaja, to sú najmä robotníci z tretieho sveta. Od Filipín cez Nepál až po Pakistan. A medzi nimi aj Afganci. Ako v rozprávke: „Kde bolo, tam bolo, bola jedna reštaurácia..." a ja som bol v Dubaji hladný. Nič nebolo otvorené, len jeden podnik nápadne žival prázdnotou.

Privítal ma malý zavalitý zarastený a usmiatý človek. Keď som si objednal jedlo a spýtal sa ho, odkiaľ pochádza, priznám sa, že ma trochu zamrazilo. Napriek tomu, že sa tvárim ako niekto, kto neuverí všetkému, čo sa píše v novinách a vysiela v správach, hneď som si šiefa reštaurácie Ahmeda predstavil s kalašnikovom v ruke, ako núti ženu chodiť v burke a popravuje tých, čo nedodržiavajú korán. Pri afganskom kebabe sme sa však pustili do priateľského rozhovoru. Čo ma fascinovalo najviac, bol Ahmedov nikdy nekončiaci úsmev, kým opisoval, aký je život v jeho krajine teraz ťažký.

Práve ten úsmev a tá dobrota, čo z neho sálala, ma nahladili a vyvolali vo mne túžbu ísť sa tam pozrieť. Zrejme by bolo zbytočné opisovať reakcie, keď som svojim spolucestujúcim na druhý deň oznámil, že som bol v afganskej reštaurácii... Uplynuli ďalšie tri roky.

Dušan Vulcer
foto Continental film, SITA, archív

Nezničiteľný nukleárny veľjašter

Z HRÔZ ATÓMOVÝCH ÚTOKOV SA ZRODILA VEĽKOLEPÁ FILMOVÁ PRÍŠERA. SPOJIL SA V NEJ NÁDYCH PRAVEKU SO STELESNENÍM NAJVÄČŠEJ HROZBY BUDÚCNOSTI - DEŠTRUKCIE Z NUKLEÁRNEJ ZBRANE.

GODZILLA

Začiatkom 50. rokov minulého storočia sa japonské filmové štúdio Toho odhodlalo natočiť vysokorozpočtový trhák. V koprodukcii s filmármi z Indonézie, kde sa mal dej odohrávať, pripravovalo veľkolepý film, situovaný do obdobia 2. svetovej vojny. Rokovania o jeho natočení na poslednú chvíľu stroskotali, takže šef sa japonský producent Tomojuki Tanaka zo súostrovia vracal, mal hlavu v smútku. Štúdio Toho prišlo o nádejný veľkofilm a navyše muselo narýchlo plátať veľkú dieru vo svojom produkčnom harmonograme. Počas letu domov Tanaka listoval v rôznych magazínoch a uvažoval o vhodnej náhrade. Jeden z časopisov písal o nedávnom americkom testovaní jadrových zbraní v blízkosti Marshallových ostrovov. Vodíková bomba tu vybuchla trikrát silnejšie, ako armáda predpokladala a rádiácia zamorila široké okolie. Otrávila tak námorníkov japonskej rybárskej lode Lucky Dragon 5 a kontaminovala miestne ryby. Iný časopis pre zmenu písal o úspechu amerického sci-fi filmu Príšera z hĺbky 20.000 siah (1953), v ktorej New York terorizuje obrovský prajsleter rhedosaurus. Producent si v mysli spojil 2. svetovú vojnu, rádioaktívne ryby, rhedosaura a dostal nápad. Najskôr sa z neho zrodila príšera Gojira a krátko nato aj rovnomenný film režiséra Išira Hondu z roku 1954.

Nukleárny útok inak

Tak ako titulný protagonista filmu vzrástom prevyšuje King Konga a rhedosaura, snímka samotná prevýšila minulé, ale aj budúce filmy o gigantických monstrách. Hondovo dielo je ovela viac ako obyčajný sci-fi príbeh o katastrofickom strete obrovitej príšery s ľudskou civilizáciou. Ide o vizuálnu metaforu hrozieb jadrového arzenálu veľmocí. Z Gojiry sa stáva chodiaca nukleárna zbraň so všetkými jej charakteristikami a skaza, ktorú pácha, priam zrkadlovo odráža hrôzy, ktorými si prešli obyvatelia miest Hirošima a Nagasaki. O rok neskôr sa nezastaviteľná dinosauria príšera do kín vrátila. Nie sama. Tvorcovia zahájili dlhú a úspešnú tradíciu súbojov ozrút. Nasledujeme tak iba konflikt medzi Gojirou a japonskou armádou. Do popredia sa dostáva meranie síl s rovnako gigantickou a hrôzostrašnou bytosťou zvanou Anguirus.

Japonské príšery

(Úsť pred lomkom uvádza celkový počet filmov, v ktorých sa príšera objavila, druhý údaj - počet filmov, v ktorých je hlavným protagonistom.)

Mothra (13/4) - Gigantický hmyz podobný mólu. Proti Godzille stála dvakrát. Kedže patrí medzi kladné príšery a Zem mnohokrát zachránila pred zánikom, filmári ju používali, aby Godzillu posunuli do negatívnejšieho sveta.

Gamera (12/12) - Gigantická šablezubá korytnačka, ktorá chodí vzpriamene a dokáže lietať. Pôvodne ju filmári navrhli, aby konkurovala filmom o Godzille, s ktorou sa zatiaľ v žiadnom filme nestretla. Obvykle je zobrazovaná kladne až hrdinsky.

King Ghidorah (7/1) - Lietajúci trojhlavý drak zlatej farby, ktorý z papule chrlí blesky a dokáže premeniť mesto na ruiny už len vďaka tomu, že nad ním preletí. Po prvýkrát sa objavil vo vlastnom filme Ghidorah: Príšera s troma hlavami (1964) a odvtedy sa považuje za najpopulárnejšieho soka Godzilly.

Rodan (5/1) - Gigantický rádioaktívny lietajúci jaštер zo skupiny pterosaurov. Najprv sa objavil vo vlastnom filme, neskôr v niekoľkých filmoch sekundoval Godzille. Či už ako spojenec, alebo nepriateľ.

Anguirus (6/0) - Štvornohá príšera, podobná obrneným dinosaurom ankylosaurom, sa po prvýkrát objavila ako super Godzilly vo filme Godzilla znovu útočí (1955). V neskorších filmoch bola už jej spojencom.

Mechagodzilla (4/0) - Robotický nepriateľ Godzilly, ktorý dokáže strieľať rakety prakticky z každej časti svojho tela. Počas súbojov sa japonskej príšere niekoľkokrát ukázal ako viac než vyrovnaný super.

Destroyah (1/0) - Táto bytosť zložená z armády zmutovaných kôrovcov sa síce objavila iba v jednom filme (Godzilla vs. Destroyah), na rozdiel od ostatných príšer však dokázala Godzillu zabiť.

Ako kladný hrdina

Píše sa rok 1956. Obrovský domáci úspech Gojiry neušiel pozornosti americkej produkčnej spoločnosti Jewell Enterprises. Spoločnosť nielenže kúpila práva na medzinárodnú distribúciu filmu, celkom ho prestrihala a titulnú príšeru poameričtila na Godzillu. Tvorcovia ponechali asi dve tretiny pôvodného materiálu a natočili dodatočné scény s novou postavou, americkým novinárom Stevom Martinom, ktorý sa stáva svedkom besnenia zmutovanej obludy. Pod novým názvom „Godzilla: Prebudená skaza" film uspel v USA a taktiež japonská príšeru predstavil zvyšku sveta. S veľkým úspechom.

Na oboch brehoch Pacifiku pýtali nadšené davy ešte viac. A viac aj dostali. Ovela. Šesť

MIAU

MIAU, apríl 2014

1. Titulná strana.
Titulnú stranu tvorí módna fotografia spĺňajúca všetky kvalitatívne parametre: výborná tlač, kreatívna fotografia, dobrá grafika. Pôsobí kultivovane a na úrovni.

foto: ISIFA, MIAU, apríl 2014

2. Deň.
Podobne ako jej brat GOLDMAN z toho istého vydavateľstva, podobne aj tento titul spĺňa rovnaké kvalitatívne parametre, akurát je orientovaný na ženskú časť populácie. Grafika je umiernenejšia, pôsobivo spolupracuje s textom, text nenásilne presahuje do fotografie, čím je docielené akoby prelínanie s fotografiou. Fotografia je od externej fotografky a je kvalitná.

foto: Ivana Šataník Lipovská, MIAU, apríl 2014

3. Auto.
podobne aj tu je grafika v súlade s textom, akurát je striedmejšia, prispôsobuje sa technickej téme. Vybrané fotografie sú kultivované, technicky dokonalé, prebrané od výrobcu automobilov.

foto: SEAT, MIAU, apríl 2014

ČASOPIS PRE ŽENU TRETIEHO TISÍCROČIA
APRIL 2013
2,40 €
Hollywood
nielen pekné tváričky
Carey Mulligan
nová Audrey Hepburn
Emma Stone
zachrípnutá ryšavka
Jennifer Lawrence
budúca kráľovná Hollywoodu
Ellen Page
malá intelektuálka
Hviezda večera
správa o kráse
Senzačné historky slávnych
Bear Grylls
húževnatý medveď s dušou dobrodruha
Tomáš Klus
mám rád výzvy
Farby jari
na tanieri
PRADA
Nová vôňa PRADA Candy L' Eau exkluzívne iba v MARIONNAUD
Odtajnení hrdinovia Hollywoodu
László Almásy & Ralph Fiennes
púštny dobrodruh, objaviteľ, špión
Kim Peek & Dustin Hoffman
geniálny idiot, megasavant
Mehran Karimi Nasseri & Tom Hanks
celebritný bezdomovec
Philippe Pozzo di Borgo & Françoise Cluzet
milovník savoir vivre na vozíčku
www.miaumagazin.sk
9 771335 487002 04

Galina Weissová, Stopárka Denníka
Jozef Bartoš

Športom ku zdraviu!

A k šťastiu, psychickej pohode, priateľstvám, krásnym krivkám a oddychu. Kvôli pohybu si dokážeme zmeniť zabehaný program, vyhradiť si miesto aj v preplnenom diári, nechať deti na krku rodine a venovať konečne čas len sebe. Aj vám prechádza športová vášeň cez svalové vlákna priamo do duše?

Helena Krajčiová
herečka

Šport ma baví

Mám to z domu. Všetci sme namotaní na šport: naši lyžujú, behajú na bežkách, venujú sa turistike, so staršou sestrou hráme tenis, mladšia jazdí na koni, v lete absolvujeme „bicyklové dovolenky", v zime lyžovačky. V detstve som v žiadnom športe nevynikala, ale dôležitejšie je, že som si k nemu vytvorila vzťah. Ako k niečomu, čo spravidlaže dobré pocity a čo patrí do môjho života. Pamätám si, že ako dieťa som si na tenisových tréningoch pripadala ako poliešok. Ale také milé poliešok. Také, ktorému vôbec nevadí, že je poliešok. Nikdy som nič nevyhrala. Vlastne som ani nemohla, lebo ma nikdy ani nenominovali do nejakej súťaže. Napriek tomu som sa k tomuto športu celkovotne „pricucla" a myšlienka na to, že je leto a ja stojím na antukovom kurte, ma dostáva do pocitu blaha a okamžitej túžby: Je to láska!

Šport ma mení

Mám rada beh. Keď behám, prvé desiatky metrov sú čudné a pripadajú mi až nezmyselné. Ale o desať minút sa už dejú v mojej hlave magické veci, telo dýcha pravidelne a vnútornosti neexistujú. Športom si trénujem koncentráciu a výdrž. Mám veľa kamarátov športovcov a mnohí vyniikajú práve v tom, že sú stále čerství. To im vždy závidím. Tie ich baterky! Práve pri športe si overujem, že pocit „už nevládzem" je prekážka, ktorú môžem elegantne prekročiť a ísť ďalej. A že telo má bohaté rezervy a tie sú mi k dispozícii.

Šport je zdravie

Pohybu a dobrému jedlu verím viac, ako liekom. Keď ma niečo začne pobolievať, viem, že zasa jem príveľa múky a cukru. A keď si na to dám pozor, hneď sa cítim lepšie. Ale je to ťažké, vzdať sa vecí, ktoré mi chutia. Taki sme mnohí: budeme radšej jesť drahé lieky, než nejesť veci, ktoré spôsobujú stav, že musíme jesť drahé lieky. V tomto kruhu občas krúžim aj ja a vidím okolo seba ďalších kružiacich, no práve šport vie dať silu z tohto kruhu vystúpiť. Som zvedavá, či z toho niekedy bude trvalý stav. Uvidíme...

Šport je slepačia polievka pre dušu

Vela zo svojich problémov v hlave vyriešim behaním. Keď sa okolo mňa začne ovíjať nejaká úzkosť, donútim sa vstať a zabehať si. Podotýkam, že v zimných mesiacoch to nepraktizujem. Ale možno aj to príde. Už mám dávno overené, že to má lepšie účinky ako telka so sladkosťami. Skutočne sa mi stáva, že si zabehám a keď sa potom snažím sformulovať tú chmáru, čo som mala v hlave, už ju vôbec neviem vystopovať. Jednoducho tam už nie je.

Šport je rituál

Najem sa približne dve hodiny pred športom, len tak ľahko. Po športovaní zjem hneď niečo malé a potom o dve hodiny obed alebo večeru. Šport a dobré jedlo sa k sebe perfektne hodia. Ak mám otázky v oblasti výživy, popýtam sa v mojom fitku trénerov, ktorí sa tomu rozumejú. Navštevujem dámske fitko Hany Bany. Cvičíme a stroje sú tu zamerané na ženské rizikové partie, čo je pre väčšinu z nás od pása dole. Keď si zacvičím, idem na pol hodinu na špeciálny chodiaci pás, ktorý redukuje celulitídu. Ako sme si už zvykli, aj tento má malý monitor, na ktorom si počas chôdze môžem pozrieť nejaký DVD. Takto som napríklad „objavila" dobrý český seriál Okresní přebor, alebo spevácku Adele. Jej live koncert som si tak pozrela niekoľkokrát!

Šport chce svoj čas

Keď chcem športovať, čas si viem vytvoriť. Každý deň začínam tým, že si zacvičím pár Tibeťanov. Viem, že je jedno, aký typ pohybu robím, len ho treba robiť denodenne. Tibeťania mi vyhovujú. Táto krátka zostava ma ráno rozohreje a pripomenie, že najdôležitejšia pre seba som ja sama. Aj keď idem do práce o šiestej ráno, odcvičím ju a keď už v ten deň neurobím žiaden ďalší pohyb, aj tak som spokojná, pretože som sa aspoň trochu venovala svojmu telu. Máme doma dvoch psov a ich venčenie je tiež tak trochu pohyb na čerstvom vzduchu. Ráno sa mi nechce, ale musím. Aspoň zistím, ako sa mám obliecť a zoradím si v hlave, čo ma cez deň čaká. No a keď ideme so psami na veľkú prechádzku, je to nádhera. Rodičia majú na Podbrančí víkendový domček, tam je to pre nás všetkých ako v raji.

Môj doping v živote

Minulý rok som vyšla s tatkom a s priateľom na Gerlach a som na to hrdá! Každý rok cestujem do Paríža pozrieť si tenisovú špičku na French Open. Baví ma to. Šport mi dáva krásne zážitky. Venujem sa mu denne a plánujem to tak robiť celý život, samozrejme, v rámci možností. Ale aj málo stačí. Vlastne stačí toľko, koľko si telo pýta. To je akurát.

Veronika Kapicová
prezs atašé spoločnosti ODTY ČR

Šport ma baví

Bola som živšie dieťa a vždy ma bavili skôr „chlapčenské" športy. Venovala som sa karate, neskôr aikidu, ale mojou srdcovou záležitosťou sa stala hádzaná. Vydržala som pri nej celých osem rokov môjho štúdia na gymnáziu. Na vysokej škole som nemala dosť času sa tomuto športu ďalej venovať a musela som skončiť.

Následujúce roky, ktoré som strávila na VŠ, som si občas s priateľmi zašla na squash, tenis, volejbal alebo sa zapotiť na zumbu, ale poriadne som nerobila nič. Až pred dvoma rokmi som objavila pole dance, ktorý ma úplne očaril. V dnešnej dobe je už tento šport známy, ale kedysi to bola aj pre mňa veľká neznáma. Dlho som sa rozhodovala, či to skúsiť, alebo nie, či to nebude len také ovíjanie sa okolo tyče... Potom k nám prišla nová kolegyňa Lucka, ktorá už pole dance trénovala. Nadchla ma svojim rozprávaním a naštartovala. Pole si ma získal a som z neho stále nadšenejšia a nadšenejšia. Aj napriek tomu, že som po celom dni v práci unavená, na pole idem s maximálnym nadšením. Je to jediný šport, kedy sa nepozerám na hodinky a netlačím čas dopredu. Spomínam si na hodiny aerobiku, kedy som pri „šlapaní kapusty" počítala snáď každú sekundu! 90 minút pole dancu mi uteče ako voda a dokonca ma mrzí, že už lekcia končí.

Foto Ivana Šustanik Lipovská

Miriam Bednárová
Seat

Čo viac si môžu automobilovi dizajnéri priať, ako dostať úlohu navrhnúť auto so športovým telom od koncernu Volkswagen a „obliecť" ho do emotívneho, šarmantného španielskeho šatu.

Samba na kolesách

Nemecký rodičia nebolí prísni, a tak je rukopis dizajnu exteriéru temperamentný ako španielsky tanec. Ostrejšie hrany sú ako prudké obraty v tanci a línie sú útočné ako provokačný pohľad tancujúceho páru.

Vyzývavosť

Nový SEAT Leon patrí medzi autá, za ktorým sa radi obzriete. Je totiž nanozaj iný. Podstatne živší, emotívnejší a atraktívnejší než jeho predchodca a radí sa medzi dizajnovo najzaujímavejšie novinky posledných mesiacov. Ak nepatríte k typom, ktoré sa potrebujú v dave skrývať, aby vám neubližili, ale ste hrdá žena s vlastným názorom na kvalitu a krásu, Leon sa vám určite zapáči.

Nemecký interiér

Ak sa domovský koncern v prípade karosérie vzdal prísnych pravidiel, v interiéri už španielski dizajnéri nemali taký voľnú ruku a museli sa držať existujúcich komponentov. Všetko je ergonomické, ľahko prístupné a dostupné. Predné sedadlá sú presne podľa očakávaní zľahka športové a pokiaľ si aj nekúpite športový balíček výbavy, dostanete sedadlá s výraznými bočnými vedeniin a opierkou bedier, čo upevňuje pocit bezpečia, keďže ponúkajú dostatok opory a istoty aj pri ostrejších prejazdoch zákrut. Objemovo sa batožinový priestor s 380 litrami (1.210 l so sklopenými sedadlami až po strechu) zhoduje s Golfom. Sedadlá sa dajú sklápať v pomere 40:60, úplnú rovinu však nevytvoria.

Melódia očarila

Španielske rytmy sa páčia azda každému a ak aj nie sme schopní hýbať sa v ich tempe, minimálne s našimi bunkami to robí svoje. Leon sa dokáže hýbať vďaka základnému benzínovému motoru 1,2 TSI v dvoch naladeniach primerane pre tých menej horúcokrvných, zlatý stred tvorí 1,4 TSI a pre najnáročnejších je to 1,8 TSI s výkonom 180 koní. Dieselový 1,6 TDI má tiež dve naladenia. Väčšinu motorov spárujete s dvojspojkovým robotom, automatickou prevodovkou DSG.

Emotívna výbava FR

Ak vás španielske melódie očarili, skúste si pri kúpe hoci základnej motorizácie iba jemne priplatiť za úroveň výbavy FR s dizajnovými, štýlovými prvkami. Získate tak auto ovela atraktívnejšie, priam nabité emóciami. Bonusom pre výbavu FR je systém nastavenia jazdných režimov a tuhší, športovejší podvozok. Pokiaľ ste sa rozhodli pre SEAT Leon, rozhodne odporúčame si za výbavu FR priplatiť. Dojem, ktorý španielsky temperamentný Leon vzbudzuje, stojí za každé jedno utratené euro.

EVA

EVA, 04/2014

1. Titulná fotografia.
Fotografia je svieža, kreatívna, orientovaná na najmä mladé ženy, resp. ženy v strednom veku. S tým komunikuje aj použitá grafika.

foto: Anton Karpita, EVA, 04/2014, str. 1.

2. Móda.
Keďže mesačník sa orientuje na módu a lifestyle, pravideľne uverejňuje aj módne fotografie. Priestor poskytuje primeraný do veľkosti celej strany. Na spoluprácu prizýva fotografov s kreatívnymi parametrami a so skúsenosťami s fotografovaním módy.

foto: Anton Karpita, EVA, 04/2014, str. 108-109

3. Skutočný príbeh.
Fotografie ktoré sú tu použité sú v kvalitatívnom kontraste s predchádzajúcimi. Ich pôvod je možné predpokladať z fotobanky, keďže sú bez aj označenia autora. Jedná sa tým pádom o určitú obrazovú nevyrovnanosť. Grafické usporiadanie strany nemá čím prekvapiť. Je to škoda, lebo niektoré fotografie bývajú naozaj kvalitné.

foto: neuvedené, EVA, 04/2014, str. 78-79

HRIEŠNE DOBRÁ
eva
04/2014
cena 2,60 €
79 Kč
SEXI
zadok
Vlastnit' ho poteší
MÔJ CHLAP
je GEJ?!
12
Kľúčových
úskov
vášho jamého šatníka
+
ZĽAVOVÉ
kupóny
na Hriešne dobré
nákupy v Auparkoch
RAPERI
Majk Spirit, Ego, Vec
Hipstéria
Dominika Cibulková
a jej príbeh
370.8
6-911-3

EVA skutočný príbeh
→ „Ten proces je skutočne nechutný – nadávať sa ako prasa, dovlova, a potom hľadať miesto, kde to vyvracias." ←
→ Krasokorčuľovanie, tanec, balet, gymnastika, to sú športy, ktoré preferujú vychrtlé ženy. ←

prečo nie?!,

prečo nie?!, life style magazín (nezverejni cele tri editorialy, ale ich urez tak, aby sa vsteky zmestili na jednu stranu po sirke)
Hneď v úvode za povšimnutie stojí skutočnosť, že náhodným zistením v číslach magazínu 2/2013, 3/2013 a 3/2014, je v časti editorial, teda v príhovore šéfredaktora použitá vždy iná jeho fotografia. Každá z nich je z iného obdobia a v inom prostredí. Naviac fotografia v č. 3/2014, je nekvalitná, s tzv. "prepáleným" pozadím. Na polocelkoch má šéfredaktor nápadne povytiahnuté rukávy pôsobí ako keby chcel klásť dôraz na svoje hodinky, pričom efekt pôsobí skôr dojmom urezaných rúk v zápästí.

foto: autori neznámi, prečo nie?!, life style magazín 3/2013, 3/2013, 3/2014

prečo nie?!, life style magazín 3/2013

1. Titulná strana.
Titulnú stranu magazínu tvorí portrét významného manažéra svetovej automobilky.
Ambíciou life stylového magázínu, naviac tovoriaceho prílohu jediného ekonomického denníka na Slovensku, by malo byť vyfotografovanie takejto osobnosti vlastným fotografom. Teda vyslaným za adeptom. Fotografia by mala mať naviac kreatívny nádych. Nič z toho nie je splnené a magazín sa uspokojil s dodaním štatndardnej fotografie z automobilky, resp. fotografie z kategórie slabší priemer.

foto: BMW, prečo nie?!, life style magazín 3/2013, titulná strana

2. Miesto zn. odporúčané.
Jedná sa o cestopisnú reportáž. Magazín použil amatérske cestopisné fotografie, ktoré nie sú ničím zaujímavé, majú popisnú hodnotu, naviac posledná v poradí, vpravo dole je expozične nezvládnutá na pozadí. Všetky tri fotografie ako sú nad sebou, sú príkladom toho, čo sa stane s fotografiou, keď sa nesprávne oreže do takmer štvorcového formátu. Na dvojstrane nie je ani snaha o to, aby opísané nedostatky boli kompenzované grafikou.

foto: Reuters, Dreamstime, prečo nie?!, life style magazín 3/2013, str. 16-17

Autoview.
Jedno zmála miest magazínu, kde sa tvári naozaj life stylovo. Len má to malý háčik: je to na základe reklamných podkladov od firmy JAGUAR.

foto: JAGUAR, prečo nie?!, life style magazín 3/2013, str. 42-43

ČÍTAJTE, A NEBUDETE SA STAČIŤ ČUDOVAŤ

Prepáčte, že to musím napísať hneď na úvod, ale musím sa priznať, že aprílové prečo nie?! bude veľmi čudné.

Jeho hlavnou postavou je muž, ktorý sa vrátil po novembri 1989 do toho istého Československa, z ktorého musel utiecť v 60. rokoch do Izraela. Muž, ktorý sa odmietol podieľať na nekontrolovateľnej privatizácii začiatkom 90. rokov, aj keď by si mohol v tom čase určite kúpiť viac ako istý Viktor Kožený. Muž, ktorý nikdy nemiešal účinok obchodovať so štátom a profitovať zo zákaziek bez verejných súťaží, ale s dobrými súkromnými kontaktmi. A muž, ktorý sa stal vďaka niektorým médiám hlasným „záchrancom" zadĺženého a nezaspieva kandidáta na českého prezidenta – Jana Fischera, aj keď mu nešlo (– nepožičali vlastne ani euro. Čudný človek s čudným záujmom, ktorého by bez kauzy Fischer poznala iba úzka skupina ľudí.

Ale inak úspešný podnikateľ a developer so slovenskými koreňmi, ktorého rodina dokonale spoznala na vlastnej koži, čo to znamená byť iný. Presnejšie, Tamir Winterstein. „Obchod so štátom nikdy nebol mojou parketou, nechcem sa v ňom angažovať. Takže som začal podnikať v čase, keď už bol privátny priestor dostatočne vyvinutý, aby v ňom človek s mojimi skúsenosťami a mojou osobnosťou mohol pracovať. Som konzervatívny, nemám tú agresivitu presadiť sa vo sŕdcach, kde sa ini presadili v 90. rokoch." Ak stále neveríte, tak radšej čítajte.

Tým sa čudné veci nekončia. A ak nemáte vodičák a píšete editoriál k článku, ktoré v špecializovanej sekcii stoji na autách, je to už tak trochu drzosť. Našťastie, môžete sa vždy schovať za iných, respektíve odvolať na silné príbehy v podnikaní, ktoré presahujú tzv. odborné diskusie o prevodovkách a nábehoch, za ktoré sa schovávajú pre zmenu tí, ktorí už nevedia povedať jasný názor na testované auto, zapôličané na víkend. Dick Kvetňanský našťastie patrí medzi tých, čo predstierať už dávno nemusia. Rovnako ako firmy Secar či Rachot, ktoré svoj biznis spojili s autami, ale každá s osobitným nápadom, vďaka čomu na trhu vôbec prerazili. A keď vás už nebude baviť čítať, ale iba pozerať, máme ďalšie čudné riešenie: v unikátnej Fashion Story sme postavili vedľa seba legendy módy a automobilizmu.

Toto prečo nie?! je jednoducho čudné, takmer ako vždy a ako niektorí z nás. Ak by to tak nebolo, tak sa z tej všetkej normálnosti okolo seba a sami zo seba zbláznime. A to už bude iný príbeh. Tento náš sa našťastie iba začína...

PETER VAVRO
šéfredaktor Hospodárskych novín
a zástupca generálneho riaditeľa spoločnosti Ecopress, a. s.

HOSPODÁRSKE NOVINY? PREČO NIE?!

Toto májové číslo magazínu prečo nie? vychádza deň pred obsahovými a grafickými zmenami Hospodárskych novín, ktoré budú mať premiéru 29. mája (pre niektorých z vás už teda zajtra).

Okrem toho, že prečo nie?! vychádza v rovnakých novinách, ich k sebe viaže ešte jedna dôležitá vec: prečo nie?! píše o ľuďoch, ktorí zmenili svoj život a kariéru k lepšiemu a HN tú zmenu musia podsnímať.

Nie preto, aby sme okamžite začali hrať konečne už všetci iba golf a namiesto lamentovania nad korupciou a podnikateľským prostredím už hľadali prstom na mape iba tú správnu adrenalínovú dovolenku.

Nie preto, že príde blesk z jasného neba a všetci prestanú kupovať noviny, pretože internet začne prinášať rýchlejšie aktuálnejšie, ale aj lepšie a stále bezplatné informácie.

Nie preto, že všetci kvalitní ľudia údajne z médií odídu, aby sa na druhý deň na novinárov sťažovali z pozície hovorcov a kontaktovali ich prostredníctvom svojich PR agentúr.

Redigujeme HN robíme, pretože chceme veriť tomu, že dopyt po kvalitných informáciách, komentároch, rozhovoroch a analýzach má a bude mať význam aj v 21. storočí.

Redigujeme HN robíme, pretože nemôžeme písať pre všetkých, ale pre tých, ktorí hľadajú informácie s ekonomickým kontextom, ich protagonistov a trendy, ktoré dávajú budúcnosti hlava a päta.

Redigujeme HN robíme, pretože sa naši zákazníci (a to sa týka skutočne všetkých médií) začali správať inak. Majú menej času, majú menej dôvodov utrácať peniaze a kľúčový produkt novín – informácie, dokážu získať rýchlejšie a lacnejšie z iných zdrojov. Preto inovujeme a špecializujeme ponuku, preto sa HN rozčlenia na spravodajskú a publicistickú sekciu, preto dostanú ešte väčší priestor vlastné zistenia, ekonomické spravodajstvo a ekonomická publicistika. Nech obsah rozhoduje, ale špeciálny. Na všetko dnes už nie sú peniaze ani čas.

Bez ohľadu na to, že s redigujeme HN nemali skutočne nič spoločné, zmenu museli urobiť tak jedna z kľúčových postáv BMW Ian Robertson, ako aj rodina Zaťkovcov z Trnavy. Ak by nebolo prečo nie?!, tak by sa na rovnakom mieste a v rovnakom čase nikdy nestretli, ak by nebolo ich a zmien vo firemných stratégiách s cieľom uspieť, už by dávno prečo nie?! nemalo svoj význam – rovnako ako rediguje HN.

Tak, ako prečo nie?! dokázalo, že aj a nás sa dá robiť lifestylový titul s kvalitným a prémiovým obsahom, verím, že aj redigujeme HN potvrdí rovnaký kredit našich novín v prostredí mierkovorenej tlače.

P. S. Ospravedlňujem sa za seriózny tón v dnešnom editoriali, ale o hokeji majú po tomto svetovom šampionáte právo písať iba Šrajčiari.

PETER VAVRO
šéfredaktor Hospodárskych novín
a zástupca generálneho riaditeľa spoločnosti Ecopress, a. s.

TAM, KDE KONČÍ PUTIN

V auguste 1968 sa prezident Zväzu sovietskych socialistických republík (rozumej Ruska) Leonid Brežnev definitívne odhodlal k vojenskému zásahu v Československu pod leitmotívom, že socializmus si rozvracať nedá. My sme stratili ďalších 21 rokov slobodnej histórie, ale svet tým získal Slovensko, ktorá naučila – doslova a dopísmena – počítače písať.

Volí sa Zuzana Ličko a práve pre okupáciu sa jej rodina rozhodla zostať po dovolenke v Juhoslávii a potom emigrovať do Spojených štátov. „Nejaký čas sme strávili v tábore Červeného kríža vo Viedni, kým sa moji rodičia definitívne rozhodli. Otec mal kontakty v USA z predchádzajúceho štúdia v zahraničí, takže bol rád, že vďaka nim získal pracovnú ponuku na Kalifornskej univerzite v San Francisku," vysvetľuje v exkluzívnom rozhovore pre prečo nie?! žena, ktorá stála pri zrode slávneho písma Matrix – to, mimochodom, ešte viac prerástla rovnomennú filmovú sci-fi sériu v hlavnej úlohe s Keanom Reevesom.

Na rozdiel od Československa malo Turecko jasno už v roku 1987, keď podalo oficiálnu prihlášku do EÚ (vtedy ešte Európskeho spoločenstva) – dodnes však členským štátom únie nie je a, s najväčšou pravdepodobnosťou, tak skoro ani nebude. V rámci dekrétov politickej korektnosti jednoducho nemôžete nosiť na európskej tvári moslimskú šatku. Nikto vám to nahlas nepovie, ale v tureckej metropole Ankare o tom vedia svoje. „Žijú tu a nás ľúbia sorty. Prvý, s hlboko zakorenenými moslimskými tradíciami, odmieta akékoľvek zmeny. Najväčším nepriateľom je pre týchto ľudí Európa, ktorú obvinujú zo všetkého zlého. A potom moderný, ktorý by Turecko najradšej videl v Európe. To je väčšina mladých ľudí," dodáva Önder Ceyhan, niestny študent angličtiny. A keďže na protikladoch treba zarábať, Ankara sa nechá propagovať ako mŕtvesto, kde sa začína skutočný Orient. A ďalší z tisíc a jeden dôvodov, prečo mladí Turci musia byť nevyhnutne optimisti, zmie dodatok autora. Na eurofondy to teda v Ankare nevyzerá, ale na dobrú reportáž sa spoľahnúť môžete.

Rodina Zuzany Ličko pred ruskými okupantmi (pardón, vojskami Varšavskej zmluvy) utiekla a Turecko sa dlačí tam, kam sa Ukrajina dostane iba za cenu, že jej zostane časť územia z toho, čo jej patrilo ešte začiatkom tohto roka. Práve vtedy sa totiž zdalo, že náš východný sused zažíva malú novembrovú revolúciu Československa z roka 1989. Časť demonštrujúcich Ukrajincov v Kyjeve sa chcela mať jednoducho lepšie, a keďže malí pôsť zuby Viktora Janukovyča a autoritatívneho štátu, ovládaného skupinou oligarchov, hľadali spásu v Európskej únii. Výsledok je v apríli viac ako tristný: najvplyvnejším kandidátom na nového ukrajinského prezidenta je oligarcha Peter Porošenko a po páde Janukovyča sa ruský prezident Vladimír Putin rozhodol, že štátne hranice pri ochrane ruských (ZSSR?) záujmov nebrajú žiadnu úlohu.

Verím, že keď tento editoriál budete čítať, bude asi stále časť Ukrajiny veriť, že EÚ nie je sen, ale riešenie. A verím, že keď budete čítať tento zdanlivo beznádejný časopis, budete mať v rukách aspoň jeden dôvod, prečo je dobré už desať rokov patriť do lepšej spoločnosti. Čiže tam, kde nekončí Európa, ale dnešný Vladimír Vladimirovič Putin. Poďomu Nie?!

PETER VAVRO
šéfredaktor Hospodárskych novín a zástupca generálneho riaditeľa Ecopress, a. s.

Ostrov KOH RONG je raj na zemi. A turistov je tu len niekoľko desiatok. Spoločnosť im robia Khmérske deti.

NÁVRAT DO REALITY

Angkor je asi najkrajšia časť Kambodže, paradoxne, vôbec sem nezapadá. Je plná slávy, peňazí, veľkých digitálnych zrkadloviek, drahých reštaurácií a... žobravých detí. Skutočná Kambodža takáto nie je. A stačí, ak sa odveziete pár kilometrov po prašných oranžových cestách (zistenie č. 3: Kambodža má asi tri asfaltové cesty, ktoré spájajú dôležité body v krajine) k najväčšiemu jazeru Tonle sap. Cestu lemujú jednoduché a trochu strašidelné drevené domy na nožičkách. Pri brehu oranžovohnedého jazera stoja vychudnuté kravy, rybári, ktorí čakajú na turistov... ako sme my. Nasadáme do bárky, ktorá je asi to najcennejšie, čo náš rybár a jeho syn majú. Realita nás dobieha, tu už nie je všetko nasvirovane pre turistu: toto je ten kambodžský surový kontrast. Na brehu jazera žijú tí najchudobnejší – rybári s rodinami. Ošiaknané a drevené slumy, malé deti mordujúce sa so sieťami.

NAJNEŠŤASTNEJŠIE DETI

Tu neexistuje detstvo, tu sa musí prežiť. A pracovať. Pomaly mi dochádza, prečo má asi desaťročný syn nášho „kapitána" taký smutný pohľad. Toto bol asi jeho život: ryby, voda a občas nejaký turista. Do školy sa často nedostane. Apropo, deti. Sú krásne, majú tmavé vlasy a uhrančivý pohľad. Je to zvláštne, ale na tomto jednom kúsku sveta som videla najšťastnejšie aj najsmutnejšie deti sveta. Na jednej strane bosé, špinavé, a predsa nádherné deti v chudobnej rybárskej osade, ktoré naučeným spôsobom prosia o to, aby ste im kúpili zošity do školy – mňa dostali, vytiahla som peňaženku a dolár len tak letí. Potom sa postavili do radu a ďakovali. Ale v momente, ako som sa otočila, videla som, ako ich tlačia a čakajú na ďalšieho turistu, ktorý vytiahne peňaženku. Na druhej strane tu boli deti na obrovských bicykloch, ktoré pedálovali v školských uniformách už o šiestej ráno do školy. Často aj traja na jednom bicykli pre dospelých. A museli šlapať odtiaľsi, na sedadlo nedosiahli. No najsilnejší zážitok sme mali na pobreží ostrova Koh Rong. Požičali sme si nafukovacie kolesá (duše z traktora) a išli sme sa prejsť. Z chatrčí na neďalekej pláži sa vyrojilo asi osem súrodencov a vrhli sa s nimi do vody. Dve hodiny sme z pláže sledovali nadšenie, krik a nefalšovaný radosť... Skákali, ťahali sa o ne, potápali sa pod nimi. Vyzerali, že prežívajú najkrajšiu okamih svojho života. Úprimne a kvôli malíčkostiam.

DEJINY S PRÍCHUTOU KRVI

To, čo ma fascinovalo najviac, boli ľudia: skromní, vďační a hlavne usmiati. Po tom, čím si prešli, ide o malý zázrak. Tu totiž chýba jedna generácia.: vlastne sú deti a najmä starší ľudia. Krutovláda Červených Khmérov trvala tri roky, osem mesiacov a dvadsaťpäť dní. Stačí to to na to, aby tu zavraždili, vyhladovali a umárali na smrť viac ako dva milióny Khmérov. Často umierali vyčerpaním v pracovných táboroch alebo preto, že im neliečili základné choroby. Rozdelili rodiny, vysťahovali mestá a začali budovať nový národ. Kambodža elite stále hľadá spôsob, ako sa vyrovnať s genocídou pod vedením diktátora Pol Pota z rokov 1975 – 1979. A existuje jedno miesto, ktoré vám nemilosrdne nasvirúvaje krutosť režimu: Tuol Sleng. Bývalá stredná škola. Miesto, kde sa najprv budovali sny, sa premenilo na krvavé väzenie rovno v srdci hlavného mesta Phnom Penh. V momente, ako som vstúpila do múzea genocídy S-21, ma zmrazilo. Miesto, kde pred tromi desaťročiami vtedajšia moc urýľala okolo 17-tisíc ľudí, dodnes kričí túto históriu. Je surové, chladné a nedovolí vám zatvárať oči pred tým, čo sa tu dialo: vraždili sa rodiny, ženy, deti. Prežilo len sedem ľudí.

KORUPCIA? LEN MILUJEME PENIAZE

Neďaleko malého prosinčného mesta Kampot sme si požičali skúter a brázdili krajinu. V jednom momente nás zastaví policajt. „One dolar, one dolar, one dolar," ukazuje na každý jeden z našich skútrov. Posunkovou rečou sa dozvedáme, že nás pokutuje za to, že cez deň svietime! Je to len malý príklad toho, ako nelogicky krajina funguje.

»HISTÓRIA JE NEĽÚTOSTNÁ. VÄČŠINA KRAJINY JE STALE NEODMINOVANÁ. AJ PRETO SI AKO TURISTA MUSÍTE DÁVAŤ POZOR, KAM POLOŽÍTE NOHU. AJ PRETO VEĽA DOMÁCICH TÚ NOHU NEMÁ.«

Ale toto je len čerešnička na torte. Ako nám vysvetľuje Youen, korupcia tu „neexistuje". „Naša vláda len miluje peniaze," hovorí s úškľabkom. Bežný človek zarobí 40 – 50 dolárov mesačne, a ani tak nemá istotu, že ho jeho manažér vyplatí. „Ja mám šesť detí a ak budem pracovať ako blázon, môžem poslať do školy jedno." Ale nehovorí to nahnevane. Len konštatuje. A hneď dodá: „Ale máme sa lepšie. Naša krajina sa za posledné roky veľmi posunula vpred." Má pravdu. Ľudia si tu doslova užívajú ich bezzubú a krivajúcu demokraciu. Vyrovnávajú sa s minulosťou, veľmi pomaly začínajú budovať strednú triedu. Sú extrémne pracovití a extrémne vďační. Pretože mládoktorá rodina za posledné desaťročia nestratila nikoho. V ich dejinách nepličnili len Červení Khméri. Kambodža bola na striedačku pšenená Thajskom a Vietnamom, neustále o ňu niekto bojoval. Prežila aj kobercový nálet USA v čase, keď bojovala s Vietnamom. Aj preto je vyše 70 percent krajiny neodmínovaná. Aj preto ako turista musíte dávať pozor, kam položíte nohu. Aj preto veľa domácich tú nohu nemá. Kambodža je na začiatku cesty, je šťastná, úprimná a... prudko návyková. Choďte sa na ňu pozrieť, kým je ešte nepoškvrnená. Ale pozor, čaká vás krutý návrat do reality.

Ryba AMOK je typické khmérske jedlo. A rybárčenie typické khmérske povolanie.

Organizovaný chaos a panika. Aj to je DOPRAVA v Ázii. V hlavnej úlohe: skúter.

Bieda a chudoba PRINÚTILA tunajších ľudí zaradiť do jedálnička aj hmyz a chrobáky.

autoview

Chlapec z dobrej rodiny

TEXT: DICK KVETŇANSKÝ, FOTO: JAGUAR

Vyše päťdesiat rokov čakal svet na novú ikonu z dielne Jaguaru. V slovenskej aj SVETOVEJ PREMIÉRE vám v prečo nie?! exkluzívne predstavujeme unikátny test Jaguaru F-type.

Neznášam slovo „univerzálny". Je pokrytecké a alibistické. Suzuki Vitara je vraj univerzálne vozidlo na dlhé cesty, aj do terénu. Podľa mňa je to katastrofálna limuzína aj rúfaľ dňa... Hranica medzi všestranným autom a hlúpym bastardom je občas nekompromisne tenká. A zrazu sedíte v prekrásnom supermodernom roadsteri, vôňa nenučkej jemnej kože akoby patrila do bio scenára prírody, ktorá vás obklopuje vďaka dokorka odklopenej streche, a užívate si jemne bublajúcu harmóniu zvuku, zapadajúceho slnka a kľukatých cestičiek obopínajúcich španielske Navarské kopce. Cítite sa ako James Bond, farmárske dedinky pod kopcami tuším vašu návštevu, veď testovanie trvá už pár dní. Deti kričia a bežia popri ceste, starci mávajú, dedina ožíva a policajt s radarom sa otáča do pola. Prileteľo UFO! Dobro-

Hoci dnešná konkurencia je ovela silnejšia ako pri Jaguari E-type pred piatimi dekádami, MLADŠÍ BRAT legendárneho kabrioletu sa v nej určite nestratí.

srdečná slovanská povaha neodoprie domácim trošku lascivnej zábavy... dupne na podlahu, klapka brutálne ladeného výfuku prepne Vivaldiho sláčiky na deštrukčný Ramstein a priateľské obľé retro línie kompfortného F-Typu sa zmenia na stádo rozzúrených bykov rútiacich sa ulicami nedalekej Pamplony. Život sa na chvíľu zastaví, cyklista na križovatke definitívne ohluchol... Začínam uvažovať o reinkarnácii tradičného britského dedičstva a ikonickej zábave. Je nebynica legenda E-Typu naozaj späť? Je to „univerzálne" závodný aj luxusný špeciál?

ZVESTE MONU LISU!

Jaguar F-Type je „nabúchaný" absolútne špičkovou technikou, jeho hliníkové ušľachtilé telo je zváraně kozmickou technológiou, interiér by mal byť zakonzervovaný v Louvri ako odkaz

prečo nie?!,

prečo nie?!, life style magazín 3/2014

1/2. Titulná strana.
Titulná strana magazínu tohoto čísla pôsobí na prvý pohľad kreatívnym dojmom.

Kresba na titulnej strane: Martin Schwarz

2/2. Rozhovor.
Ide sa o profilový rozhovor celého čísla s významnou kreatívnou osobnosťou. Rozhovor nadväzuje na titulú stranu. Použitá fotografia je sama osebe amatérska a teda pokiaľ má byť použiá, vyžadovala by si grafický zásah, úpravu. To sa zjavne neudialo a naviac práca s ňou je nevýrazná, až nevhodná. Na to nadäzuje aj samotná grafická úprava celej strany ktorá je podpriemerná, najmä vzhľadom na to, že titul sa označuje za life stylový.

foto: Martin Schwarz, archív Zuzany Ličko. prečo nie?!, life style magazín 3/2014, str. 08

3/3. Rozhovor.
Pokračovanie profilového rozhovoru, na tejto strane ilustrovaného kreatívnymi grafikami Zuzany Ličko v priamom kontraste s nezáživnou grafickou úpravou periodika.

Autorka písma: Zuzana Ličko. prečo nie?!, life style magazín 3/2014, str. 12

samostatne nepredajná príloha
prečo nie?!
life style magazín 3/2014
VĎAKA MNE PÍŠU POČÍTAČE
VYTVORILA PRVÉ PÍSMO PRE POČÍTAČE, AJ TO REVOLUČNÉ Z MATRIXU. RODÁČKA Z BRATISLAVY
ZUZANA LIČKO
EXKLUZÍVNE V PREČO NIE?!
HN HOSPODÁRSKE NOVINY

ZUZANA LIČKO

- Narodila sa v Bratislave, v roku 1968 spolu s rodičmi emigrovala do USA.
- Študovala na prestížnej University of California v Berkeley, najprv architektúru, neskôr odbor vizuálne štúdiá.
- Spolu s manželom Rudy VanderLansom založila časopis Emigre o vlastné štúdio Emigre Fonts.
- Je autorkou vyše 70 rôznych typov písma a tiež prvých fontov písma vytvorených špeciálne pre počítače.
- Za svoju prácu dostala niekoľko medzinárodných ocenení vrátane Chrysler Design Award v roku 1994 (jeho nositeľom je napríklad aj Steve Jobs).

„POČÍTAČE mi otvorili nové možnosti tvorby a ja som zase rozšírila ich grafické možnosti," tvrdí Zuzana Ličko.

Zo Slovenska ste odišli ako dieťa, koľko ste mali rokov?

Tesne po tom, čo sme vstúpili na územie Spojených štátov amerických, som oslávila siedme narodeniny.

Ak dobre rátam, tak dôvodom odchodu bola pravdepodobne okupácia Československa.

Áno, náš odchod bol politicky motivovaný. Počas invázie v roku 1968 sme boli práve na dovolenke v Juhoslávii, takže sme sa z nej už nevrátili.

Ako ste to vtedy vnímali?

Moje spomienky z tých čias sú útržkovité. Ako dieťa som, samozrejme, celkom nechápala, čo sa v dejo. Pre mňa to bolo skôr vzrušujúce dobrodružstvo. Nejaký čas sme strávili v tábore Červeného kríža vo Viedni, kým sa moji rodičia definitívne rozhodli. Otec mal kontakty v USA z predchádzajúceho štúdia v zahraničí, takže bol rád, že vďaka nim získal pracovnú pomoc na Kalifornskej univerzite v San Francisco. Bol to asi kľúčový moment, ktorý mojim rodičom pomohol rozhodnúť sa.

Odchodom do USA sa vám otvorili určite väčšie možnosti, ako by ste v tých časoch mali v Československu. Ako by sa asi uberala vaša profesijná dráha, keby ste zostali?

Každé rozhodnutie nejakým spôsobom zmení náš kurz. Odchod z Československa do USA znamenal veľa, pretože mi to pravdepodobne otvorilo viac možností. No je ťažké špekulovať o paralelných životoch, ktoré som mohla žiť. To, že som vyrastala v cudzej krajine, na mňa asi vyvíjalo väčší tlak, myslím, že to je bežný príbeh prisťahovalcov. Ale určite som mala veľké šťastie.

Čo bolo na novom začiatku v zahraničí najťažšie?

Spočiatku mi veľmi chýbali starí rodičia a známe prostredie, v ktorom som začínala. Ale myslím si, že tento krok bol oveľa ľahší pre mojich rodičov ako pre mňa. Bola som malá, rýchlo som si zvykla na angličtinu napriek tomu, že nemám veľký talent na jazyky. To ukazuje plasticitu mladej mysle. Presne si pamätám na okamih, keď mi angličtina začala dávať zmysel.

Kedy to bolo?

Spomínam si, že raz som bola veľmi frustrovaná, keď som sa vrátila domov zo školy, pretože som konečne bola schopná pochopiť všetko, čo učiteľ a moji spolužiaci hovorili. No nevedela som nájsť slová na to, aby som sama rozprávala ako oni. A potom náhle, asi na druhý deň, to prišlo. A ja som zrazu vedela aj rozprávať po anglicky. Bol to magický pocit. Myslím si, že presne to zažívame

» TO, ŽE SOM VYRASTALA V CUDZEJ KRAJINE, NA MŇA PRAVDEPODOBNE VYVÍJALO VÄČŠÍ TLAK. ALE MYSLÍM SI, ŽE TO JE CELKOM BEŽNÝ PRÍBEH PRISŤAHOVALCOV. «

všetci, keď sa učíme rodný jazyk, len sme prišli malí na to, aby sme si to pamätali. A nepokladáme to teda za nejaký zvláštny zážitok, lebo pre dieťa je všetko nové.

Doma ste hovorili po slovensky?

Otec sa snažil hovoriť len po anglicky, aby nám pomohol čím skôr sa zlepšiť. On totiž študoval v zámorí, v Chicagu získal titul PhD., a to nám pomohlo. Mama to mala oveľa ťažšie, pre ňu to bol v podstate úplne cudzí jazyk.

Písma, ktoré Zuzana Ličko navrhla, nájdete na letiskách, knihách či obaloch na CD. MISS EAVES použila napríklad aj známa skupina Radiohead na albume Hail to the Thief.

dostať, pretože to bolo niečo úplne nové. To bol aj začiatok našej spoločnosti Emigre Fonts. A myslím, že to bol aj zlom, keď sa zo mňa definitívne stala typografka.

Takže ste naplno využili nové médium.

Ja som vlastne nikdy iným spôsobom písmo nenavrhovala, iba na počítači. Myslím si, že keby nepríšli digitálne médiá, možno by som sa dizajnovaniu nových typov písma

» POČÍTAČE MI OTVORILI NOVÉ MOŽNOSTI TVORBY A JA SOM ZASE ROZŠÍRILA ICH GRAFICKÉ MOŽNOSTI. KEBY NEPRÍŠLI DIGITÁLNE MÉDIÁ, MOŽNO BY SOM SA DIZAJNOVANIU PÍSMA VÔBEC NEVENOVALA. «

vôbec nevenovala. Bez počítača by som nebola schopná vytvárať nové fonty a asi by som nikdy nevybudovala vlastnú spoločnosť.

Vlastne ste si pomohli navzájom.

Presne tak. Počítače mi otvorili nové možnosti tvorby a ja som zase rozšírila ich grafické možnosti. Keby som žila v preddigitálnej ére, možno by som navrhovala fonty ručne. Ale pochybujem, že by ich až toľko malo vlastnú licenciu a rozšírili by sa tak masovo.

V čase, keď mali prvé počítače obmedzené grafické rozhranie, musela byť vaša práca revolučná.

Bola to taká dobrá zhoda náhod. Počítač mi dal technickú podporu a časopis zasa priestor, kde som mohla svoju prácu prezentovať. Mnohí vtedajší dizajnéri, ktorí chceli používať moje fonty, nemali Macintosh. Takže som im predávala sadzbu s mojimi novými fontmi.

Keď spomenieme Macintosh, neoslovil vás jeho výrobca Apple, aby ste spolupracovali na ďalšom vývoji?

Robila som len veľmi málo zákaziek tohto typu, pretože som zistila, že takýmto spôsobom nie som schopná odvádzať najlepšiu prácu. Ak sa mám ponáhľať, pretože ma tlačia termíny, moja práca trpí. Niekedy sa s jedným dizajnom zaoberám mesiace, dokonca roky, kým som stopercentne spokojná. No veľké firmy potrebujú mať výsledky hneď.

Toto pole je skôr mužské. Aké boli reakcie kolegov?

Už v škole som si uvedomovala, ako málo bolo žien v matematických a technických triedach. Ale to bolo vtedy takmer kdekoľvek. Dodnes sú ženy málo zastúpené na najvyšších postoch vo firemných rebríčkoch. Možno sú vychovávané k tomu, aby boli menej citlivé ako muži, a preto nie sú zvyknuté samy prezentovať svoje schopnosti.

Vaše písmo víta aj cestujúcich na parížskom letisku. Kde všade sa ešte môžeme s vašou prácou stretnúť?

Magazín ÚSPECH

Titulná strana.
Pohľad na titulnú stranu magazínu môže v prvom momente pôsobiť príťažlivo vďaka dokonalej koláži, ale po pár sekundách vyvoláva v divákovi pocit chladu a prázdneho, ničnehovoriaceho efektu.

Foto na titulnej strane: Titulná strana (neudané), v perexe - magazínu grafická úprava: FOGRA studio - Jozef Veselý, foto: (neudané): Jozef Veselý, Eduard Zdzieblo, Mária Šťastná

2.
Obsah.
Na grafickej úprave vidno snahu o kreatívny prístup. Fotografie, ktoré sú súčasťou obsahu s označením strán magazínu sú príkladom úplného zlyhania pri výbere fotografií ako aj samotného účelu použitia. Kvalitou sú na úrovni od úplneho začiatočníka, až po bežný štandard. Je to príklad, ako sa nemá s fotografiou pracovať.

foto: autori neznámi, ÚSPECH Magazín, 1/2013, Jar, str. 2-3

3. Rozhovor.
Viditeľná snaha o prácu s grafikou, avšak táto pôsobí ako nejaká nesúrodá skladačka. Rovnako ako v predošlom prípade, aj teraz sú na značne veľkú plochu použité fotografie s výraznym rukopisom amatéra, ktorý nebral do úvahy napr. pozadie za osobami.

foto: Jozef Veselý, ÚSPECH Magazín, 1/2013, Jar, str. 30-31

Ročník II. | číslo 1/2013 | JAR | 2,50 €
ÚSPECH
MAGAZÍN
Francúzsky rytier zo Ždiaru
učiteľovi aj celému svetu dokázal, že patrí k umeniu
Financmajster rozdelenia Československa
česká vláda urobila ešte pred rozdelením nezvratné kroky
Svet sa veľmi zmenil
praktické odporúčania na boj so stresom
„Nevzdávať sa po prvom neúspechu",
radí bývalý študent práva v Yale, terajší poslanec NR SR a možno budúci prezident Radoslav Procházka
Módna ikona zo sirotinca
skutočný príbeh Coco Chanel
Paralympijský úspech
prekonal rekord ale najmä sám seba

Viktor Kemény
Kemény
Viktor
Autor: Peter Kmeť
Foto: Jozef Veselý, archív Ľ. Struhára a V. Keménya
17 ročný študent gymnázia z Nových Zámkov. Na televíznych rozprávkach sa už ako švorročný naučil plynule nemecky. Siedmym miestom vo finále na paralympiáde v Londýne dosiahol, pod vedením trénera Ladislava Struhára, najlepší slovenský výkon v plávaní. Cestou do finále dvakrát prekonal svoj vlastný slovenský rekord na 100 m prsia. Narodil sa bez rúk.
■ Viktor, tu v Nových Zámkach ťa ľudia poznajú, ale zbytok Slovenska ťa objavil až vďaka úspechu na paralympiáde. Dovtedy si trénoval pod dohľadom trénera, chodil ste na domáce aj zahraničné súťaže. Kde to celé začalo? Čo ťa dostalo do vody?
Viktor: Čo mňa dostalo do vody? To bolo tak, keď som bol malý mal som asi 5-6 rokov a môj dedko mal za mestom záhradu. Jeho sused zo záhrady bol cirkusákodou učiteľ plávania. Je to Laciho (trénera) bratranec a on sa ho spýtal, bol som vtedy ešte malé hyperaktívne decko, aj keď neviem ako som mohol byť ja hyperaktívny (smiech), či by ma nezobral do bazéna vyčistiť sa. A tak to celé začalo.
■ Dopočul som sa, že si to skúšal aj sám vo výhu, je to pravda?
Viktor: Viac menej áno, mal som už nejaké základy, udržať na vode som sa udržal a to je vlastne všetko.
■ Odvtedy ťa plávanie stále baví?
Viktor: Baví aj keď to niekedy nie je jednoduché. Nie je stranda vstávať o pol šiestej ráno, aby som prišiel na šiestu na tréning (smiech), dve a pol hodiny tréning v bazéne a potom sa ešte trepať do školy. A zo školy zase späť na tréning.
■ A aby toho ešte nebolo málo, tak po bazéne nasleduje suchý tréning?
Viktor: Áno, najmenej 4 hodiny suchého tréningu.
■ V bazéne máš veľkú výhodu že tam tí nie je vidieť pot, nie? (smiech)
Viktor: Tam som červený ako homár keď plávam.
■ Šetril ťa tréner keď si začal trénovať?
Viktor: Nemôžem povedať že by ma šetril, však aj tu ste to jasne videli. Zaplával som polhodinku (4x50m), tréner ma sledoval a po skončení sa spýtal „Prečo si to zaplával tak blbo?" Nič sa nedalo robiť, musel som tú polhodinku plávať ešte raz.
■ A toto ti robí často?
Viktor: No verím, veľmi často. Je to pre mňa istá motivácia, aby som plával rýchlo.
Viktor Kemény
■ Študuješ na gymnáziu, uvažoval si aj nad nejakou inou školou alebo gymnáziom bola jasná voľba po základnej škole?
Viktor: Keď som skončil základnú školu, tak som v prvom rade rozmýšľal nad elektrotechnickou priemyslovkou, lebo by som sa rád venoval technickému smeru. Všetci ma presvedčali nech idem na gymnázium, že na to mám, že viem jazyky, tak som počúval. Vidka chyba (smiech), ale nie, nie je to tam až také hrozné.
■ A čo bude nasledovať po gymnáziu?
Viktor: Neviem ešte presne, rozmýšľam som, že buď pôjdem na nejaký technický smer alebo štúdiovať jazyky.
■ K cudzím jazykom inklinuješ už od malička, nemecky si sa naučil skoro.
Viktor: Ja som už ako malý vedel nemecky. Vtedy ešte nebolo veľa televíznych kanálov kde by išli nemecké rozprávky, ktoré ma veľmi bavili. Moja obsesia na rozprávky trvá doteraz (smiech). Jedine seriály boli nemecké, tak pri ich sledovaní som sa učil. V štyroch rokoch som už vedel viac menej plynule po nemecky.
■ Pri olympiádach z nemeckého jazyka stále čerpáš z týchto znalostí? To sa ti vyhráva, nie?
Viktor: Nie je to také jednoduché, teraz som sa nedostal do celoštátneho kola len preto, lebo som pokazil gramatiku. Písať gramaticky správne neviem po slovensky, nie to ešte po nemecky (smiech).
■ Pán Struhár, vy ste človek, ktorý sa Viktorovi venuje. Ako ste sa vy dostali k plávaniu?
Tréner: Bývalí som nedalekko odtiaľto a môj bratranec závodne plával. Je o tri roky starší a mimochodom, on doniesol Viktora do tohto bazéna. Bol som vtedy tiež mladý chalanisko, voda som mal rád, mal som to sem blízko, tak som to skúsil. Neskôr si ma všimli tréneri. Od 17 rokov som sa venoval závodne vodnému pólu. V 15-16 rokoch som začal robiť aj s malými deťmi, lebo som mal viac voľného času. Polovicu času som sa vtedy venoval hádzanej a polovicu vodnému pólu. Potom som sa zameral čisto na vodu a pri vode som ostal.
■ Vodné pólo vás prestalo baviť?
Tréner: Nie že by ma prestalo baviť, prestalo ma tam baviť určité mládež. Na tréningu človek makal o dušu a potom na preteky mali prednosť funkcionárski synovia a iní vyvolení. Ti išli potom na sústredenia, na turnaje do zahraničia. Aj mne sa to niekoľkokrát podarilo. Bol som s polom v Rumunsku, Maďarsku, v Čechách a na majstrovstvách Slovenska. Ale keď sa išlo do Jubostávie alebo do Grécka, do Talianska, tak vtedy sa pravidelne na nás zabudlo. Povedal som si, že keď už ma tam neprotrebujete, tak už ma vôbec nemusíte potrebovať. Tak som to nechal.
■ Na jednej strane znechutenie, ale na druhej strane ste pri tých detvákoch chuť opäť našli.
Tréner: Tak áno, veď ma to ako človeka napĺňa. Navyše, mal som trénera ktorý bol čiastočne nevidiaci a chýbala mu jedna časť ruky. Pracoval ako novinár. Nevidel ma ako trénujem, ale mal také dobré uši, že vedel kedy záber rukou nie je efektívny a kedy je. Dokázal nás motivovať a vedel nás zaujať. Bol nám príkladom. Do určitej miery pri dnešnom trénovaní detí len vraciam to, čo som dostával od neho a iných funcionárov, ktorí nám vtedy dávali šancu uchádzať sa o tituly.
■ Viktor, tréner teraz povedal kto bol jeho príkladom. Kto je tvojím príkladom v plávaní?
Viktor: Mojim príkladom je môj tréner.
■ V čom konkrétne?
Viktor: Má dobrý humor (smiech)
■ Pred chvíľkou si ale povedal že ťa niečí, že ti nič nedaruje.
Tréner: Ono to je trošku o inom, musíme si uvedomiť jednu vec. Pokiaľ platí nasťa dohoda s Viktorom, že sa bude usilovať, pracovať na sebe, tak vidím že výsledky tam sú. Ešte niekoľko rokov sa mu budem venovať, obetujem svoj osobný voľný čas aj nad rámec toho, čo je nevyhnutné. Viete, nie nasé vyjadrý, to nie je výlet. Keď ideme do zahraničia, tak to je drina. Okrem výkonu trénera príbudzuje aj výkon asistenta. Za pár dní ideme do Dánska, čaká ma výkon vodiča, tam a naspäť to je niečo vyše 3000km. Náš vzťah musí byť založený na dôvere a zodpovednosti. Nemôžem povedať že, obmedzujem povedanie, zavriem dvere a idem do kúty. Ja Viktora nemôžem nechať nikde. To nejde. Čakajú nás ďalšie ciele, ktoré záviasia aj od toho, do akej úrovni sa vypracuje, a či
V štyroch rokoch som už vedel viac menej plynule po nemecky.
Viktor Kemény a jeho tréner Ladislav Struhár.

Pracovné zmluvy

Pracovná zmluva

zastúpená generálnym riaditeľom, (ďalej len „ zamestnávateľ"),
na strane jednej

a

(ďalej len zamestnanec"),
na strane druhej, uzatvárajú v zmysle ustanovenia § 42 a nasl. zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov (ďalej aj „ZP") túto

pracovnú zmluvu

Čl. I
Druh práce, miesto výkonu práce a deň nástupu do práce

1. Zamestnanec bude v pracovnom pomere u zamestnávateľa vykonávať prácu: **fotograf.**
2. Dohodnuté miesto výkonu práce, v ktorom bude zamestnanec vykonávať prácu je **Bratislava.**
3. Deň nástupu zamestnanca do práce bol deň a týmto dňom vznikol pracovný pomer medzi zamestnancom a zamestnávateľom.

Čl. II
Doba trvania pracovného pomeru a skúšobná doba

1. Pracovný pomer je dohodnutý na dobu **neurčitú.**
2. Skúšobná doba sa nedohodla.

Čl. III
Mzdové podmienky

1. Zamestnancovi prislúcha za prácu vykonanú podľa tejto pracovnej zmluvy mzda vrátane pohyblivej zložky mzdy vo výške korún mesačne.
2. Výška mzdy je dohodnutá už aj s prihliadnutím na prípadnú prácu nadčas nepresahujúcu v súhrne 150 hodín ročne, mzdového zvýhodnenie ani náhradné voľno v zmysle ust. § 121 Zákonníka práce za prácu nadčas zamestnancovi neprislúcha.
3. Mzda podľa odseku 1 tohto článku pozostáva z pevnej zložky mzdy a pohyblivej zložky mzdy. Pevná zložka mzdy predstavuje 80% mzdy podľa odseku 1 tohto článku. Pohyblivá zložka mzdy, spravidla 20% zo mzdy podľa odseku 1 tohto článku. Zamestnávateľ môže zamestnancovi krátiť pohyblivú zložku mzdy v závislosti od plnenia pracovných úloh, miery jeho iniciatívneho prístupu k výkonu práce, kvality vykonanej práce a dodržiavania povinností vyplývajúcich z pracovného pomeru. Zamestnávateľ môže poskytovať zamestnancovi aj ďalšie odmeny v závislosti od pracovných a hospodárskych výsledkov ako provízie a podiely na zisku, ktoré sú vyplácané spravidla ročne. Na pohyblivú zložku mzdy a odmeny nie je právny nárok a ich poskytovanie závisí od rozhodnutia zamestnávateľa.
4. Mzda (základná a pohyblivá zložka) a náhrada mzdy je splatná pozadu za mesačné obdobie, a to vždy 10. deň nasledujúceho kalendárneho mesiaca a ak tento deň pripadne na deň pracovného pokoja (§ 94 ZP), tak najbližší pracovný deň, na osobný účet určený zamestnancom.

Príloha č.1

5. V zmysle ust. § 120 Zákonníka práce je zamestnanec zaradený do 4. stupňa náročnosti práce.

Čl. IV
Pracovná doba , pracovný čas, prestávky v práci a pracovná cesta

1. Pracovný čas zamestnanca je 40 hodín týždenne. S prihliadnutím na pracovné zaradenie zamestnanca a druh práce, je pracovný čas rozvrhnutý nerovnomerne na jeden týždeň vopred, s platnosťou na jeden týždeň, ktorý určuje zamestnávateľ podľa § 87 a § 90 ZP.
2. Zamestnávateľ v zmysle ust. § 91 poskytuje zamestnancovi prestávku na odpočinok a jedenie v trvaní 30 minút, ktorá sa nezapočítava do pracovného času.
3. Zamestnávateľ a zamestnanec sa podľa ust. § 57 Zákonníka práce dohodli, že zamestnanec bude akceptovať príkaz zamestnávateľa na pracovnú cestu a súhlasí s vysielaním na pracovnú cestu.

Čl. V
Dovolenka

1. Zamestnancovi vzniká za podmienok a vo výmere uvedených v ust. § 100 a nasl. Zákonníka práce nárok na dovolenku. Dobu čerpania dovolenky určuje zamestnávateľ podľa plánu dovoleniek (pokiaľ sa so zamestnancom nedohodne inak) v súlade s ust. § 111 Zákonníka práce.

Čl. VI
Výpovedná doba

1. V skúšobnej dobe môže tak zamestnávateľ, ako i zamestnanec skončiť pracovný pomer písomne z akéhokoľvek dôvodu alebo aj bez uvedenia dôvodu. Písomné oznámenie o skončení pracovného pomeru sa doručí druhej zmluvnej strane aspoň tri dni pred dňom, keď sa má pracovný pomer skončiť.
2. V prípade skončenia pracovného pomeru výpoveďou je výpovedná doba rovnaká tak pre zamestnávateľa, ako aj zamestnanca, a je najmenej dva mesiace. Ak je daná výpoveď zamestnancovi, ktorý odpracoval v zamestnaní u zamestnávateľa najmenej päť rokov, je výpovedná doba najmenej tri mesiace.
3. Výpovedná doba začína plynúť od prvého dňa kalendárneho mesiaca nasledujúceho po doručení výpovede a skončí sa uplynutím posledného dňa príslušného kalendárneho mesiaca, ak nie je platnými právnymi predpismi ustanovené inak.

Čl. VII
Osobné údaje

1. Zamestnanec týmto dáva zamestnávateľovi v zmysle zákona č. 428/2002 Z. z. o ochrane osobných údajov výslovný súhlas na spracúvanie svojich osobných údajov v rozsahu potrebnom na dosiahnutie účelu spracovania, ktorý je uvedený nižšie. Zamestnávateľ je oprávnený spracúvať osobné údaje na nasledovné účely:
   - spracúvanie účtovných dokladov a vedenie účtovníctva zamestnávateľa,
   - vedenie evidencie zamestnancov zamestnávateľa
   - iné prevádzkové účely zamestnávateľa.
2. Doba platnosti súhlasu udeleného podľa predchádzajúceho odseku 1 platí počas platnosti pracovnej zmluvy, t.j. počas trvania pracovného pomeru, s výnimkou spracúvania osobných údajov, o ktorých ustanovuje zákon inak.
3. Zamestnanec je oprávnený odvolať súhlas daný zamestnávateľovi na spracúvanie svojich osobných údajov v prípade, ak zamestnávateľ poruší svoje povinnosti, ktoré pre neho vyplývajú zo zákona o ochrane osobných údajov. Zamestnávateľ je povinný na žiadosť zamestnanca do 30 dní poskytnúť informácie týkajúce sa spracovania osobných údajov, opraviť nesprávne alebo neaktuálne osobné údaje a zlikvidovať osobné údaje, pokiaľ bol splnený účel ich spracovania.

Príloha č.2

4. Zamestnanec dáva zamestnávateľovi svoj výslovný súhlas k tomu, aby zamestnávateľ za podmienok stanovených zákonom o ochrane osobných údajov poveril spracúvaním osobných údajov zamestnanca tretiu osobu (sprostredkovateľa) a aby táto spracúvala jeho osobné údaje na účely uvedené v odseku 1.

Čl. VIII
Autorské práva

1. V prípade, že zamestnanec v rámci plnenia pracovných povinností vytvorí ako autor či spoluautor dielo v zmysle zák. č. 618/2003 Z. z. Autorského zákona v znení neskorších predpisov (ďalej len „zamestnanecké dielo"), zamestnávateľ je oprávnený vo svojom mene a na svoj účet vykonávať majetkové práva autora k tomuto dielu v zmysle ust. § 50 Autorského zákona. Zamestnávateľ je oprávnený aj bez súhlasu autora používať dielo, najmä ho zverejniť, vydať a rozširovať pod svojim menom, ako aj udeľovať súhlas na každé použitie diela všetkými spôsobmi uvedenými v § 18 ods. 2 Autorského zákona. Výkon majetkových práv autora prislúcha zamestnávateľovi aj po ukončení pracovného pomeru.
2. Počas výkonu majetkových práv autora k zamestnaneckému dielu zamestnávateľom je zamestnanec ako autor diela povinný zdržať sa výkonu majetkových práv k tomuto dielu. Autorská odmena prislúchajúca zamestnancovi z titulu použitia a šírenia diela, ako i výkonu ďalších majetkových práv k dielu zamestnávateľom, je obsiahnutá v mzde, ktorá je zamestnancovi vyplácaná zamestnávateľom na základe tejto zmluvy.
3. Zamestnanec ako autor diela týmto splnomocňuje zamestnávateľa, aby pri publikovaní diela v periodickej tlači alebo inom informačnom prostriedku za neho uplatnil výhradu voči bezodplatnému vyhotovovaniu rozmnoženiny tohto diela a voči bezodplatnému verejnému rozširovaniu rozmnoženiny diela predajom alebo inou formou prevodu vlastníckeho práva (voči spravodajskej licencii v zmysle § 33 ods. 1 písm. a) a d) autorského zákona).
4. Zamestnanec ako autor diela sa zaväzuje poskytovať zamestnávateľovi bez zbytočného odkladu primeranú súčinnosť v prípadoch, keď bude taká súčinnosť potrebná pre ochranu autorských práv pred nedovoleným použitím diela treťou stranou.
5. Zamestnanec týmto súhlasí s tým, aby zamestnávateľ poskytoval alebo postúpil všetky alebo časť práv k dielu nadobudnutých podľa tohto článku zmluvy tretej osobe.
6. Ak vytvorí zamestnanec v rámci plnenia úloh z pracovného pomeru produkt, ktorý má povahu vynálezu, dizajnu alebo iného predmetu duševného vlastníctva, riadia sa právne vzťahy medzi zamestnancom a zamestnávateľom z toho vyplývajúce príslušnými právnymi predpismi s tým, že zamestnávateľ má prednostné právo na použitie produktu a výkon práv k nemu a odmena prislúchajúca zamestnancovi z titulu vytvorenia takéhoto produktu je obsiahnutá v mzde, ktorá je zamestnancovi vyplácaná zamestnávateľom na základe tejto zmluvy.
7. Zamestnanec, ktorý vytvoril produkt podľa odseku 6 v rámci plnenia úloh z pracovného pomeru, je povinný zamestnávateľa o tejto skutočnosti bez odkladu písomne upovedomiť a zároveň mu odovzdať všetky podklady potrebné na posúdenie veci.
8. V prípade, že zamestnanec vytvorí produkt, ktorý má povahu zákonom chráneného predmetu duševného vlastníctva po skončení pracovného pomeru na základe znalostí, skúseností alebo materiálov získaných pri výkone práce v rámci tohto pracovného pomeru, zaväzuje sa zamestnanec ponúknuť tento produkt prednostne zamestnávateľovi za podmienok obdobných podmienkam podľa tejto zmluvy, s ohľadom na okolnosti vytvorenia produktu.

Čl. IX
Povinnosti zamestnanca

1. Zamestnanec je povinný prácu vykonávať osobne, svedomito a odborne podľa svojich najlepších schopností a síl, dodržiavať pracovnú disciplínu a predpisy na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Zamestnanec podpisom tejto zmluvy súčasne potvrdzuje, že bol riadne oboznámený s predpismi na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, ktoré musí pri svojej práci dodržiavať a právnymi predpismi vzťahujúcimi sa na prácu ním vykonávanú vrátane interných noriem a predpisov.

Príloha č.3

Zamestnanec sa zaväzuje, že bez výslovného súhlasu zamestnávateľa nesmie používať na iné účely ako výkon práce pre seba alebo pre tretie osoby, redakčné materiály (negatívy, fotografie, magnetofónové pásky, úradné spisy, výkresy a pod.), ako aj ďalšie veci zamestnávateľa a to ani originály, ani v rozmnoženinách. Taktiež nesmie používať na iné účely ako výkon práce technické zariadenia (počítače, kalkulačky, rozmnožovacie prístroje, fax, telefónne aparáty a pod.) pre seba, alebo pre tretie osoby bez výslovného súhlasu zamestnávateľa.

3. Zamestnanec môže udeliť súhlas k vydaniu alebo inému uverejneniu svojich prác (diel), ktoré je povinný vykonávať z titulu tohto pracovného pomeru tretej osobe len so súhlasom zamestnávateľa.
4. Zamestnanec sa zaväzuje zachovávať mlčanlivosť o všetkých skutočnostiach, vrátane údajov o klientoch zamestnávateľa a zachovávať mlčanlivosť o všetkých ďalších veciach, o ktorých sa dozvedel v súvislosti s vykonávaním práce pre zamestnávateľa podľa tejto pracovnej zmluvy, najmä, že ich neprezradí tretej osobe a ani ich nepoužije v rozpore s ich účelom pre vlastnú potrebu alebo potrebu tretej osoby, pričom táto povinnosť trvá i po skončení pracovného pomeru so zamestnávateľom.
5. Zamestnanec sa zaväzuje pri plnení pracovných úloh alebo v súvislosti s plnením pracovných úloh vystupovať a konať tak, aby svojim správaním chránil dobré meno a povesť zamestnávateľa a jeho produktov, ako aj ďalšie oprávnené záujmy zamestnávateľa.
6. Zamestnanec nie je oprávnený poskytovať alebo sprístupniť tretej osobe akékoľvek informácie, ktoré získal pre zamestnávateľa v rámci výkonu práce v tomto pracovnom pomere, s výnimkou prípadov, keď má k tomu udelený predchádzajúci súhlas zamestnávateľa.
7. Ak zamestnanec vytvorí z vlastnej iniciatívy mimo úloh vyplývajúcich z pracovného pomeru u zamestnávateľa literárny, publicistický, obrazový alebo iný materiál, vrátane autorských diel v zmysle Autorského zákona, zaväzuje sa prednostne ponúknuť tento materiál zamestnávateľovi za účelom vydania alebo iného použitia pre vlastnú potrebu. Zamestnávateľ rozhodne do piatich dní, či materiál prijme. Ak zamestnávateľ materiál príjme, zamestnávateľ a zamestnanec uzavrú bez zbytočného odkladu licenčnú zmluvu na vydanie alebo iné použitie materiálu za dohodnutú odmenu, inak za odmenu obvyklú za obdobnú licenciu. V prípade, že zamestnávateľ nebude mať o dielo záujem, môže s ním autor (zamestnanec) voľne disponovať.
8. Zamestnanec sa podľa ust. § 83 Zákonníka práce zaväzuje, že počas trvania tohto pracovného pomeru bez predchádzajúceho písomného súhlasu zamestnávateľa nebude vykonávať priamo alebo sprostredkovane akúkoľvek zárobkovú činnosť v rovnakom alebo podobnom predmete činnosti ako má zamestnávateľ, či už samostatne alebo pre iného zamestnávateľa.
9. Zamestnanec zodpovedá zamestnávateľovi za škodu spôsobenú porušením povinností uvedených v tomto článku. Zamestnanec je uzrozumený s tým, že porušenie povinností uvedených v odseku 2 prvá veta a v odsekoch 3, 4, 6 a 8 sa považuje za závažné porušenie pracovnej disciplíny, so všetkými dôsledkami z toho vyplývajúcimi; zamestnávateľ môže z tohto dôvodu najmä okamžite skončiť pracovný pomer v zmysle ust. § 68 ods. 1 písm. b) ZP.

Čl. X
Povinnosti a práva zamestnávateľa

1. Zamestnávateľ sa zaväzuje, že bude zamestnancovi prideľovať prácu podľa tejto pracovnej zmluvy, poskytovať mu mzdu za vykonanú prácu v súlade s právnymi predpismi v dojednanej výške a vytvárať mu podmienky pre úspešné plnenie jeho pracovných úloh.
2. Zamestnávateľ sa zaväzuje riadne oboznámiť zamestnanca s právnymi a ostatnými predpismi na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, ako aj ďalšími predpismi, ktoré musí pri svojej práci dodržiavať.
   Zamestnávateľ sa zaväzuje dodržiavať ostatné pracovné podmienky ustanovené právnymi predpismi alebo pracovnou zmluvou.

Príloha č.4

Čl. XI
Spoločné a záverečné ustanovenia

1. Táto zmluva predstavuje úplnú dohodu zmluvných strán o predmete tejto zmluvy a nahrádza zmluvu zo dňa , ako aj všetky predchádzajúce dohody zmluvných strán, ústne i písomné.
2. Dohodnutý obsah tejto pracovnej zmluvy možno zmeniť len písomnou dohodou medzi zamestnávateľom a zamestnancom.
3. Ostatné práva a povinnosti zmluvných strán vyplývajúce z tohto pracovného pomeru neupravené pracovnou zmluvou sa spravujú príslušnými ustanoveniami Zákonníka práce a ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi.
4. Táto zmluva je nadobúda platnosť dňom podpisu oboch zmluvných strán, s účinnosťou od a je vyhotovená v dvoch rovnopisoch, jeden prevezme zamestnanec a jeden ostáva zamestnávateľovi.
5. Zmluvné strany vyhlasujú, že ich zmluvná voľnosť nebola žiadnym spôsobom obmedzená, a že táto zmluva nebola uzavretá v tiesni za nápadne nevýhodných podmienok a ani v omyle.
6. Zmluvné strany vyhlasujú, že sú plne spôsobilé k právnym úkonom, že text tejto zmluvy je určitým a zrozumiteľným vyjadrením ich vážnej a slobodnej vôle byť ňou viazaný, a že si zmluvu pred jej podpisom prečítali, tejto v celom rozsahu porozumeli a na znak súhlasu s jeho obsahom k nej pripájajú svoje vlastnoručné podpisy.

Príloha

Podrobná špecifikácia druhu práce (náplň práce).

v Bratislave, dňa

zamestnávateľ	zamestnanec
.....	.....
generálny riaditeľ	

Príloha č.5

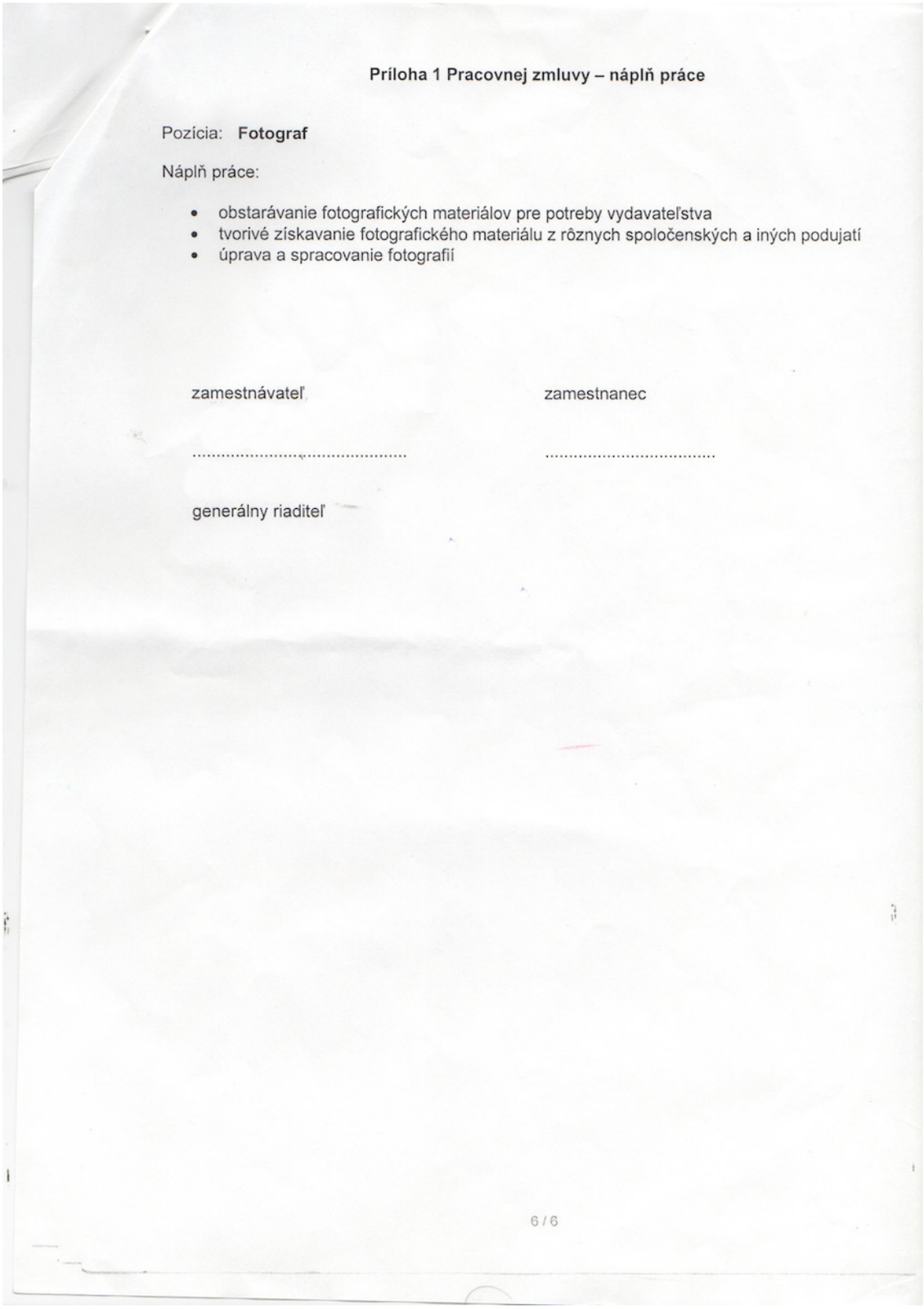

Príloha 1 Pracovnej zmluvy – náplň práce

Pozícia: **Fotograf**

Náplň práce:

- obstarávanie fotografických materiálov pre potreby vydavateľstva
- tvorivé získavanie fotografického materiálu z rôznych spoločenských a iných podujatí
- úprava a spracovanie fotografií

zamestnávateľ

.....

generálny riaditeľ

zamestnanec

.....

6 / 6

Príloha č.6

Dohoda o zmene pracovných podmienok

generálnym riaditeľom, (ďalej len „ zamestnávateľ"), na strane jednej

a

(ďalej len „zamestnanec"), na strane druhej,

uzatvárajú túto

dohodu o zmene pracovných podmienok

V súlade s § 54 Zákonníka práce sa písomná pracovná zmluva uzavretá medzi zamestnávateľom a zamestnancom dňa dohodou mení nasledovne:

Čl. XI bod Príloha – podrobná špecifikácia druhu práce (náplň práce) znie:

Pozícia: fotograf
Náplň práce:

- Obstarávanie fotografických materiálov pre potreby vydavateľstva
- Tvorivé získavanie fotografického materiálu z rôznych spoločenských a iných podujatí
- Úprava a spracovanie fotografií
- Menovanému sa zveruje do starostlivosti služobné motorové vozidlo zn. , menovaný má tieto povinnosti:

1. predchádzať vzniku škody na vozidle z nedbanlivosti alebo úmyselným konaním
2. vozidlo bude odovzdávať denne s doplnenými kvapalinami (PHM v nádrži, voda, olej, nemrznúca zmes atď.) a udržiavať v ňom poriadok
3. po ukončení každej jazdy odovzdá doklady, kľúče, rádio, ovládač na závoru a knihu jázd na sekretariáte šéfredaktora, v mimoriadnom prípade vedúcej vydania
4. odovzdá riadne vyplnenú knihu jázd - miesto, hodina, stav kilometrov rozlíšený na mesto - vidiek, počet litrov, podpis
5. podľa potreby zabezpečí všetky servisné kontroly, opravy
6. motorové vozidlo bude používať len na služobné účely a parkovať bude na platenom parkovisku v mieste sídla spoločnosti
7. pred každým opustením vozidla sa presvedčí, či v ňom nezostali žiadne voľné ležiace predmety.

Ostatné ustanovenia Pracovnej zmluvy nedotknuté touto dohodou ostávajú nezmenené.

Príloha č.7

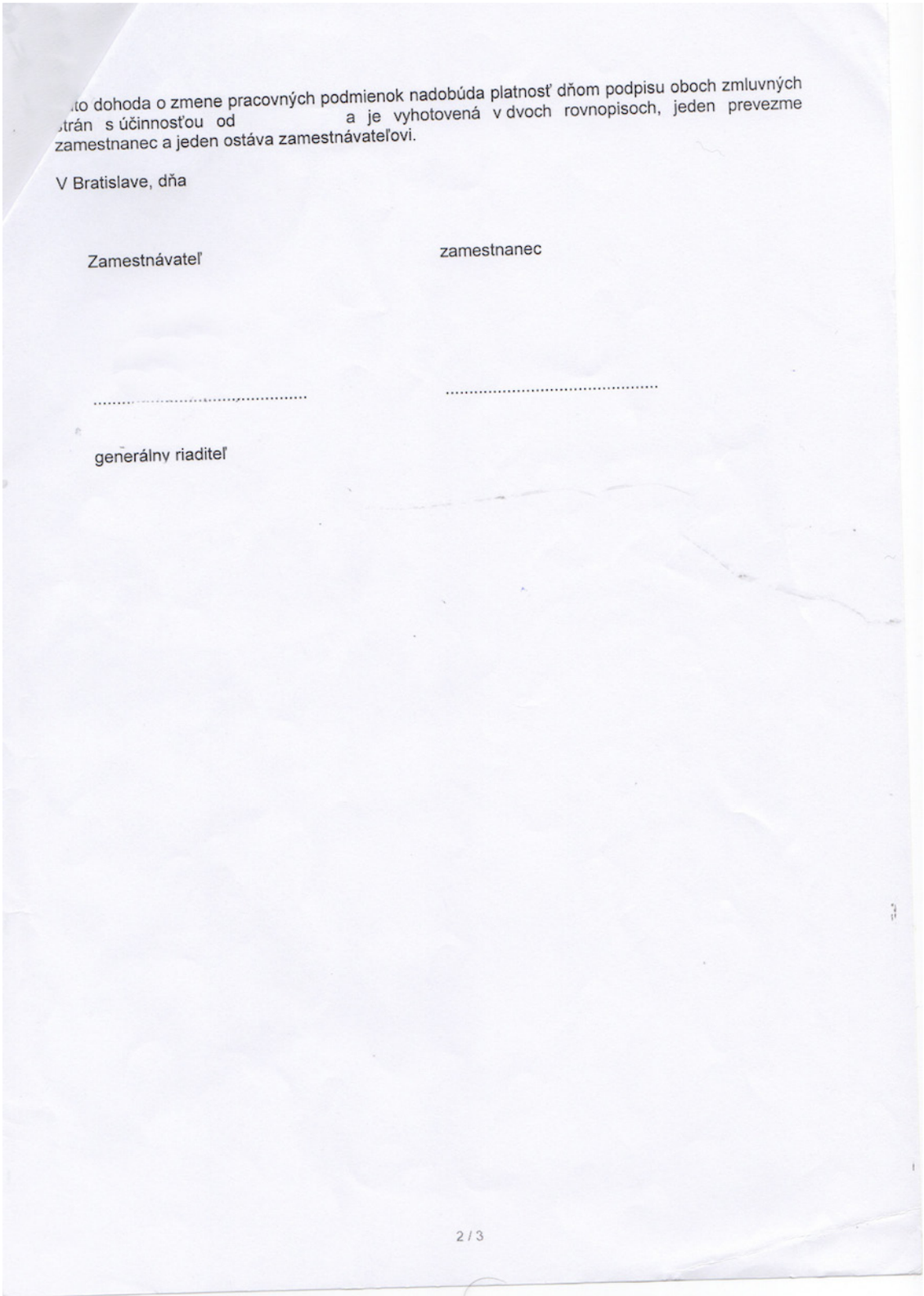

to dohoda o zmene pracovných podmienok nadobúda platnosť dňom podpisu oboch zmluvných strán s účinnosťou od a je vyhotovená v dvoch rovnopisoch, jeden prevezme zamestnanec a jeden ostáva zamestnávateľovi.

V Bratislave, dňa

Zamestnávateľ

zamestnanec

.....

.....

generálny riaditeľ

2 / 3

Príloha č.8

Oznámenie

fotograf

Bratislava

Vec: Systém odmeňovania v rámci 20 % pohyblivej zložky mzdy

Vážený pán,

týmto Vám oznamujeme Vaše primárne povinnosti, za ktoré budete odmeňovaný v rámci pohyblivej zložky:

- ste povinní zabezpečiť, aby sa ráno do 10.15 dostala na sekretariát informácia o pracovnom pláne na daný deň
- súčasťou rozsahu práce sú aj víkendové služby, po dohode s priamym nadriadeným
- vždy v piatok mailom informovať svojho priameho nadriadeného o uskutočnených výrobách za uplynulý týždeň, prípadne pracovných povinnostiach, ktoré vás zamestnali (napr. odvezenie auta, fototechniky do servisu a podobne).
- ste povinní sledovať stav vozidla, ktoré používate a bezodkladne informovať sekretariát o prípadných problémoch a nedostatkoch, ktoré nebolo možné z vašej strany odstrániť
- ak je nedostatok odstrániteľný, je fotograf povinný odstrániť ho pred odovzdaním auta na sekretariát (napr. ak po ceste začne blikať chýbajúci olej, zabezpečí jeho doliatie)
- ak ide fotograf na akciu, ktorú pokrývajú aj agentúry, je jeho ambíciou priniesť fotografie, ktoré budú publikované (aby sme nedávali snímky agentúrnych fotografov), a zohľadňujú požiadavky redakcie na formát a kvalitu fotografie
- spolupracujete na všetkých prílohách a mimoriadnych projektoch
- dodržiavate pravidlá práce s fotografiou pre po dohode s priamym nadriadeným a fotoeditorom
- fotografie z akcií bezodkladne nahadzujete do systému s presnými popiskami fotografií
- do systému dávajte dohodnutý rozsah fotografií, pre spravodajstvo (min. osem fotografií) a publicistiku (min. dvanásť fotografií). Rozsahy určuje nadriadený
- ku kolegom sa správať ústretovo a korektne
- dodržiavanie Etického kódexu

S pozdravom

šéfredaktor

Prevzal dňa:

Príloha č.9

Oznámenie

fotograf

Bratislava

Vec: Oznámenie o znížení pohyblivej zložky

Vážený pán,

z dôvodu dodania slabých fotografií do prílohy a nerešpektovanie pokynu o kvalite dodávky do systému Vám krátime pohyblivú zložku mzdy vo výške 50 € za mesiac august.

S pozdravom

šéfredaktor

Prevzal dňa .....

Príloha č.10

T u

Váš list číslo/zo dňa | Naše číslo | Vybavuje/linka | Bratislava

Vec : Porušenie pracovnej disciplíny

Dňa ste svojim podpisom súhlasili so „Systém odmeňovania v rámci 20% pohyblivej zložky mzdy" (ďalej len „systém odmeňovania"), v ktorom sú presne určené Vaše primárne povinnosti v rámci pracovnej náplne.

V posledných mesiacoch Vám nebola vyplácaná celá čiastka pohyblivej zložky, nakoľko Váš priamy nadriadený nebol spokojný s vykonávanou prácou, na čo ste boli ústne vždy upozornený v súlade s interným predpisom č. 2/2009 – Smernica o odmeňovaní. Nespokojnosť s Vašou prácou kvalifikujem ako porušenie § 81 Zákonníka práce – neplnenie si základných povinností zamestnanca, teda porušenie pracovnej disciplíny.

V mesiaci decembri ste opakovane porušili Vaše povinnosti, napr.:

1. bod 3 zo systému odmeňovania – vždy v piatok mailom informovať svojho priameho nadriadeného o uskutočnených výrobách za uplynulý týždeň:
   - termín predloženia – predložené
   - termín predloženia – predložené
2. bod 11 zo systému odmeňovania – ku kolegom sa správať ústretovo a korektne – toto ustanovenie porušujete neustále, redaktori Vás oslovujú len v tom prípade, keď iný fotograf nie je k dispozícii, čo spôsobuje nerovnomerné pracovné zaťaženie zamestnancov rovnakého pracovného zaradenia.

Pri opakovanom neplnení si základných pracovných povinností, budem Váš postoj k pracovným povinnostiam hodnotiť, ako závažné porušenie pracovnej disciplíny a bude s Vami okamžite skončený pracovný pomer v zmysle § 68 ZP.

Šéfredaktor

Generálny riaditeľ spoločnosti
a člen predstavenstva

Prevzal:

Dňa:

Príloha č.11

gen. riaditeľ

Bratislava

Na vedomie
zástupca šéfredaktora

Vec: Odpoveď na list z - "Porušenie pracovnej disciplíny".

Ku kráteniu mojej pohyblivej zložky mzdy úvádzam nasledovné:

Svoju prácu si vykonávam svedomite v rámci podmienok, ktoré mám v redakcii vytvorené a myslím, že aj nad rámec mojej Pracovnej zmluvy. Pokiaľ mali moji nadriadení pripomienky k mojej práci výhrady - vždy, keďže nie sú profesionáli, som ich ako fotograf usmernil. Predpokladal som, že sa poučili z toho čo som im povedal. Preto nevidím najmenší dvôvod na krátenie mojej pohyblivej zložky mzdy.

K ústretovosti a korektnosti voči kolegom uvádzam nasledovné:

Čo sa týka ústretovosti voči kolegom - s väčšinou z nich mám min. štandartné vzťahy. Nepredpokladám, že by si niektorí z nich na mňa sťažoval len preto, že ich dopredu upozorním, že je potrebné počítať pri výrobe s tým, že nebude k dispozícii napr. auto, notbook, alebo, že k výrobe titulných strán nemá fotoodelenie osvetlovacie zariadenie a môže nastať problém pri výrobe. Resp. že nie vždy je kvalitný výstup, lebo mám staré objektívy. Naopak, považujem si za povinnosť ich na tieto fakty upozoriť.

K termínom predloženia o uskutočnených výrobách udávam nasledovné:

Pokiaľ nedošlo k doručeniu v piatok nebol som na to upozornený, že je to problém. Iba začiatkom r. som mal kvôli tomu strhnutú pohyblivú zložku, lebo zrejme zlyhala komunikcia mailami.
Vzhľadom na nespoľahlivosť mailovej komunikácie predpokladám, že nedošlo vždy k doručeniu a teda zasielanie som opakoval až dodatočne. Naviac na zasielanie pošty mailom nemám na stálo k dispozícii služobný notbook.

K nerovnomernému vyťaženiu voči kolegovi uvádzam nasledovné:

K nerovnomernému zaťaženiu môjho kolegu mohlo dôjsť po vydaní zákazu používať mojou osobou firemné autá priebežne v októbri - v marci . Vtedy som musel chodiť výlučne MHD a kolega mohol iba sám realizovať sl. cesty. Pokiaľ nie je služ. auto k dispozícii, má kolega výhodu svojho súkr. auta a je teda logické, že si redaktor objedná skôr jeho na výjazd z redakcie ako mňa.
Okrem toho mám od apríla každý druhý víkend od piatku 16.00 do pondelku nariadenú

Príloha č.12

neaktívnu pohotosť, kedy sa nesmiem vzdialiť z Bratislavy pre prípad aktívnej pohotovosti. Keďže je to približne o 1,5 roka viacej ako ju máva kolega, Vaše tvrdenie o nerovnomennej vyťaženosti nedáva logiku.

Vážený pán riaditeľ.

Približne v polovici roka som na pohovore s uviedol môj nezáujem ďalej pracovať v . za daných podmienok. Oslovil ma , ktorý trval na tom aby som v . zotrval a so mnou dojednal nové podmienky. Verim tomu, že on urobil všetko pre to, aby tieto podmienky boli pre mňa vytvorené. Bohužiaľ, do dnešného dňa sa tak nestalo. Bol som presviedčaný, že to možné v tom čase nie je. Ako som po čase zistil, možné to zreime bolo, lebo o nejaký čas na to nastúpil do mesačníka pracovať externista , a jeho honorár za 5-6 fotení do mesiaca sa rovnal približne **cene mojej práce**. Objem práce, ktorú za mesiac vyprodukoval, ja urobím niekedy aj za jeden deň. trval na mojom pôsobení v aj kvôli lukratívnym profilom napr. takým, ktoré teraz visia v . Nevisia tam fotografie , ale moje. Pričom môj plat sa nerovná ani postupnej 5% valorizácii od môjho nástupu do . Nevýhodnejšie podmienky platové aj technické som mal aj v minulosti oproti fotografom týždenníka

Myslím, že bolo by asi vhodnejšie, keby sa ste sa viacej zamerali na to čo sa na pohovoroch zamestnancom síľubi a čo z toho reálne sa aj dodrží. Prípadne nad tým prečo, vydavateľstvo také peniaze platilo externistovi s priemernými výsledkami a po prerušení spolupráce s ním táto jeho práca pripadla bez akéhokoľvek fin. ohodnotenia interným fotografom, ktorí naviac robia šoférov, servisujú služ. autá, pracujú bezplatne cez víkendy. A zároveň na to aký morálny dopad majú takéto priepastne podmienky na ostatných radových zamestnancov Z týchto faktov je myslím dosť jednoduché si domyslieť, že podmienky, ktoré so mnou dohodol šli na platenie ext. fotografa za lukratívnych podmienok. Možno keby som v minulosti fotografoval napr. svatbu šéfredaktorovi , mal by som nedávno pozíciu ako

Ďalej chcem podotknúť, že obsah Vášho listu zo dňa nekorešponduje s mojím pohovorom dňa , účelom ktorého bol návrh na rozviazanie môjho pracovneho pomeru dohodou s dvojmesačnou výpovednou lehotou k Preto celý list z považujem za účelovo vykonštruovaný.

V Bratislave, dňa .....

.....

Došlo:

č. p.: ..... príl.: .....

Pridelené .....

Príloha č.13

Šéfredaktor

na vedomie:

Zástupca šéfredaktora

Bratislava

Vec: Nákup výmena letných pneumatík na Škoda Fabia

Zdôvodnenie.

Dňa sme s kolegyňou absolvovali služobnú cestu na Sliač. V úseku medzi Žiarom nad Hronom a Zvolenom došlo na diaľnici ku kolízii medzi naším vozidlom Škoda Fabia a dvomi kamiónmi pred nami. Znenazdajky začali vchádzať, z dôvodu obchádzania odstaveného kamiónu, do ľavého jazdného pruhu, v ktorom sme ich práve predbiehali. Situáciu komplikovala naviac skutočnosť, že sa odohrávala v pravotočivej zákrute.
Opisujem to ako názornú situáciu, lebo do dnešného dňa nie sú na tomto aute vymenené zimné pneumatiky za letné. Ako je známe, v lete majú zimné pneumatiky podstatne dlhšiu brzdnú dráhu ako letné a tiež prispievajú k vlastnému vyššiemu opotrebovaniu a zvyšujú spotrebu PHM. Celá opísaná situácia sa odohrala vo vyše 100 km rýchlosti, a preto som bol nútený okamžite reagovať, aby nedošlo k zrážke s kamiónom. To malo za následok, že sme sa dostali do šmyku. Šťastie bolo, že bol suchý povrch vozovky, ako aj to, že dva dni pred služobnou cestou som trval na tom, aby pani zabezpečila servisnú prehliadku vozidla. Predpokladám, že vďaka vykonanému servisu brzd si v tejto situácii dokázalo auto udržať stopu a nevybočilo zo svojej jazdnej dráhy. V súvislosti s týmto chcem dať do pozornosti fakt, že zrejme najmä vzhľadom na nedostatok áut v redakcii po rozpredávaní autoparku a na vyťaženosť áut, ktoré sú k dispozícii, sa nedarí načas dávať tieto automobily na pravidelné servisné prehliadky. Konkrétne Fabia bola na pravidelnej servisnej prehliadke pri stave tachometru 139 219 km, čo je najazdených 8 433 km naviac, oproti stavu km pri ktorom sa mala servisná prehliadka vykonať (v servisnej knihe uvedené pri 130 000 km, prehliadka pre tým vykonaná pri 115 786 km). Ak by som netrval pred služobnou cestou na servise auta a brzdy by neboli v poriadku, je otázne, ako by automobil vo vyššie opísanej situácii reagoval.
Opísaním tejto situácie chceme dať podnet redakcii na zlepšenie servisovania automobilového parku, čím sa predíde ohrozeniu životov či zdravia posádky, resp. ohrozeniu majetku firmy.

Nákup a výmenu by bolo z pohľadu bezpečnosti vhodné realizovať ako aj z dôvodu, že bude absolvovaná ďalšia náročná služobná cesta na trase Ba – Nimnice – Žilina – Tále – Ba, ako aj ďalšie služobné cesty počas letných mesiacov, ktoré budú súvisieť s realizáciou seriálov o hoteloch, mestách a kúpeľoch po celom Slovensku.

....

Spolujazdec

Príloha č.14